

**COVID-19'UN GANA'DA YAŞAYAN BEKAR ANNELER
ÜZERİNEDEKİ ETKİSİ: KUMASİ KENTİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FRİMPOMAA OWARE, AMA

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SOSYOLOJİ
ANABİLİM DALI**

**MERSİN
EYLÜL - 2022**

**COVID -19'UN GANA'DA YAŞAYAN BEKAR ANNELER
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: KUMASI KENTİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FRİMPOMAA OWARE, AMA

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SOSYOLOJİ
ANABİLİM DALI**

**Danışman
Doç. Dr. Onur UCA**

**MERSİN
EYLÜL - 2022**

ÖZET

Gana başta olmak üzere Sahra Altı Afrika bölgelerinde; bekar annelik kavramı genellikle anneleri çok yönlü sosyal ve ekonomik kırılganlık riskine sokmaktadır. Bekar annelerin önceden var olan yaşam zorlukları göz önüne alındığında Koronavirüs (COVID-19) Pandemisi ve gelişen önleyici tedbirleri bekar annelerin haneleri üzerindeki stres seviyelerini ve yükünü önemli ölçüde artırmıştır. Bununla birlikte kaliteli ve güvenilir verilerin olmaması çok az ana akım medya kapsamı ve katı Koronavirüs Hastalığı protokolleri kapsamında bekar annelerin ailelerinin refahını korumayı amaçlayan sınırlı kamu politikaları ve sosyal müdahale programları konusunda derin bir endişe bulunmaktadır. Bu arka planın ardından araştırma, COVID-19 Pandemisinin sosyo-ekonomik koşulları nasıl etkilediğine dair bilgi kapsamını genişletmektedir; ikinci olarak, Gana, Kumasi'de yaşayan seçilmiş bekar annelerin pandemi döneminde yaşadıkları ve uyguladıkları pandemiyle başa çıkma stratejilerinin tespiti bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma tekniği kullanılmıştır. Gana'nın en kalabalık ikinci şehri olan Kumasi Metropol Bölgesi'nde yaşayan 20 bekar anne ile yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeciler kartopu örnekleme tekniği ile tespit edilmiştir. Tematik yaklaşımı (yorumlayıcı analiz) kullanılmıştır. Çalışma pandeminin Gana'daki bekar annelerin sosyo-ekonomik faktörleri üzerindeki etkisini yansıtan görüşmelerden ortak temaları analiz etmiştir. Araştırmanın elde ettiği bulara göre ekonomik düzeyde: Daha yüksek iş kayıpları, günlük tasarrufları sürdürmek ve temel ihtiyaçları karşılamak için yetersiz gelir ve çalışma koşullarındaki karantina sonrası değişiklikler, Kumasi'de yaşayan bekar anneler arasında yaşanan büyük etkiler olarak tanımlanmıştır. Ancak sosyal düzeyde: Artan korku ve risk algısı, sosyal ve davranışsal değişiklikler, cinsiyete dayalı şiddet ve ek ebeveyn sorumlulukları, devam eden COVID-19 Pandemisinin yol açtığı birincil olumsuz etkiler olarak ortaya çıkmıştır. Son olarak, tüm katılımcılar, aile harcama giderlerini azaltırken, gayri resmi kredi birliği (Susu) aracılığıyla sosyal destek ve tasarruf aramanın Gana'daki COVID-19 salgını sırasında kullanılan mekanizmalarla başa çıkma yöntemleri olduğunu belirtmiştir. Özetle denilebilir ki, Gana'daki COVID-19 Pandemik salgını bekar annelerin çoğunluğunda önceden var olan sosyal ve ekonomik sorunları yoğunlaştırmıştır. Bulgular, aile dostu sosyal ve ekonomik politikalar sağlamanın, Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan bekar annelerin ihtiyaçlarını etkili bir şekilde ele almak için kritik öneme sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: COVID -19 Pandemisi, Bekar Anneler, Sosyal, Ekonomik.

Danışman: Doç. Dr. Onur UCA, Sosyoloji Anabilim Dalı, Mersin Üniversitesi, Mersin.

ABSTRACT

Within the Sub-Saharan Africa region; especially Ghana, the concept of single motherhood often puts mothers at risk of multifaceted social and economic vulnerabilities. Given the pre-existing life challenges of single mothers, the Coronavirus (COVID-19) Pandemic and its evolving preventive measures have significantly increased the stress levels and burdens on single mothers' households. However, there is a deep concern for the decline in quality and reliable data, little mainstream media coverage, limited public policies and social intervention programs targeted at safeguarding the welfare of single mothers' families under the strict Coronavirus Disease protocols. In the wake of this background, the research focus on expanding the scope of knowledge on how the COVID-19 Pandemic has impacted socio-economic conditions; secondly, it examines the coping strategies employed by selected single mothers living in Kumasi, Ghana during the pandemic. The qualitative research technique was used throughout the research. Semi-structured in-depth interviews were conducted with 20 single mothers living in Kumasi Metropolitan Area: the second most populated city in Ghana. The interviewees were identified by the snowball sampling technique. The thematic approach (interpretive analysis) was applied in analyzing the data. Thus, the study examined common themes from interviews reflecting the impact of the pandemic on the socio-economic factors of single mothers in Ghana. Based on the study results, at the economic level: Higher job Losses, Insufficient income to sustain daily savings and meet basic needs, and post-lockdown changes in working conditions were identified as over-riding impacts experienced among single mothers living in Kumasi. But at the social level: Increased fear and risk perception, social and behavioral changes, gender-based violence, and additional parental responsibilities emerged as predominant adverse effects of the ongoing COVID-19 Pandemic. Finally, all respondents of the study indicated that seeking social support and saving through an informal credit union (Susu) while reducing family spending expenses were coping strategies and mechanisms used during the COVID-19 outbreak in Ghana. In summary, the COVID-19 Pandemic epidemic in Ghana admittedly has intensified pre-existing social and economic problems among most single mothers. Therefore, the findings suggest that providing family-friendly social and economic policies is critical to effectively addressing the needs of single mothers living in Ghana, especially Kumasi.

Keywords: COVID -19 Pandemic, Single Mothers, Social, Economic.

Advisor: Assoc. Prof. Onur UCA, Department of Sociology, Mersin University, Mersin.

TEŞEKKÜR

Bu yüksek lisans tezi, öncelikle Koronavirüs (COVID-19) pandemisinden geçen tüm bekar annelere adanmıştır. Ek olarak, aileme, özellikle de Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan ve bu akademik çalışmanın başarıya ulaşmasında muazzam emek, katkı ve referansı olan, aynı zamanda kendisi de bekar anne olan Anneme adanmıştır.

Prestijli Üniversitesinde sosyal becerilerimi ve mesleki kariyerimi geliştirmem için bana bu liyakate dayalı akademik fırsatı verdiği için Türk Hükümeti Burs Kurulu ve Mersin Üniversitesi'ne en içten şükranlarımı sunmak istiyorum.

Yetkili Danışmanım Doç. Dr. Onur Uca'ya, tez yolculuğu boyunca göstermiş olduğu yeri doldurulamaz rehberlik, eleştirel ilgi ve destek için çok minnettarım; Kendisi tarafından öğretilen sanal araştırma araçlarının ve becerilerinin gelecekte akademik hayatıma büyük katkıda bulunacağından eminim.

Ayrıca, tüm akademik ve idari personele (Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Sosyoloji Bölümünde görev yapan), lisansüstü eğitim aldığımız arkadaşlarıma ve tezim esnasında yitirdiğimiz Prof. Dr. D. Ali Arslan'a (Saygı ve özlemle anıyoruz) sosyoloji bölümünde öğrencilik yaptığım süre boyunca verdikleri destek için minnettarım.

Son olarak hayalimi gerçekleştirmemde emeği geçen sayın Dağışan Ailesine çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	i
ONAY	ii
ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ	xi
KISALTMALAR VE SİMGELER	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırma Problemi	3
1.2. Araştırma Kapsamı ve Alanı	4
1.2.1. Gana Profili	4
1.2.2. Kumasi Şehri	6
1.3. Araştırma Amacı	9
1.4. Araştırma Sorusu	9
1.5. Araştırmanın Yaygın Etkisi	10
2. LİTERATÜR	11
2.1. COVID-19 Pandemisi: Gana Bağlamı	11
2.2. Koronavirüs (COVID-19) Hastalığı Müdahalesi: Gana Hükümeti	12
2.3. Araştırma Açığı : Gana'da Devam Eden PandemiK Koronavirüs (COVID-19) Hastalığı	13
2.4. Gana'da Daha Evvel Görülen Salgınlar	15
2.5. Bekar Anneler Örneği	16
3. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	19
3.1. Anahtar Terimler	19
3.2. Araştırmanın Değişkenleri	19
3.3. Kavramsal Çerçeve ve Hipotez	20
3.4. Teorik Perspektif	23
4. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ	29
4.1. Verinin Yapısı	29
4.2. Evren / Örneklem	29
4.3. Verilerin Toplanması	29
4.4. Veri Kaynakları	31
4.5. Analiz Yöntemi	31
4.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	32
5. BULGULAR VE ANALİZ	34
5.1. Bekar Annelerin Sosyo-demografik Özellikleri ve Bilgileri	34
5.2. Ekonomik Etki	36
5.2.1. Daha Yüksek İş Kayıpları	37
5.2.2. Günlük Tasarrufları Sürdürmek ve Temel İhtiyaçları KarşılamaK İçin Nispeten Düşük Gelir	40
5.2.3. Karantina Sonrası Çalışma ve İş Koşullarındaki Değişiklikler	43
5.3. Sosyal Etki	46
5.3.1. Artan Korku ve Risk Algısı	47
5.3.2. Sosyal ve Davranış Değişiklikleri	49
5.3.3. BekarAnnelere Karşı Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet	51
5.3.4. Ek Ebeveyn Sorumlulukları	53

5.4. Gana'nın Kumasi Şehrinde Yaşayan Bekar Annelerin Zorluklarla Başa Çıkma Mekanizmaları	56
5.4.1. Sosyal Destek Arayışı	56
5.4.2. Aile İçi Harcamaları Azaltırken Gayri Resmi Tasarruflarda Bulunmak	58
5.5. Elde Edilen Verilerin Görselleştirilmesi	59
6. SONUÇ	64
KAYNAKLAR	70
EKLER	76
ÖZGEÇMİŞ	81

TABLÖLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 1.1. Gana İnsani Gelişme Göstergeleri	6
Tablo 1.2. Bölge Başına Kümülatif Vaka Sayısı (En Yüksekten En Düşüğe Vaka Sayısı).	8
Tablo 3.1. Boltanski'nin Teorisinde Yer Alan Altı Değer Derecesi	27
Tablo 5.1. Annelerin Sosyodemografik Özellikleri ve Bilgileri	35
Tablo 5.2. COVID-19'un Gana, Kumasi'de yaşayan bekar anneler üzerindeki ekonomik etkisinden oluşturulan ana ve alt temaların tematik analizi.	37
Tablo 5.3. COVID-19'un Gana, Kumasi'de yaşayan bekar anneler üzerindeki sosyal etkisinden elde edilen ana temaların tematik bir analizi.	47
Tablo 5.4. Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan bekar annelerin kullandığı başa çıkma mekanizmalarından üretilen ana temaların tematik bir analizi.	56

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 1.1. Gana Siyasi Haritası	5
Şekil 1.2. Kumasi Büyükşehir Haritası	7
Şekil 2.1. Gana'daki Koronavirüs (COVID-19) Hastalığı Vakalarının eğilimleri	11
Şekil 2.2. Koronavirüs (COVID-19) Hastalığı Vakalarının Cinsiyet Dağılımı	12
Şekil 3.1. Koronavirüs (COVID-19) pandemisinin bekar annelerin sosyo-ekonomik ve demografik faktörleri üzerindeki etkisi arasındaki ilişkiyi gösteren kavramsal çerçeve.	21
Şekil 3.2. Aile Stresi ABC-X Teorisi ve COVID-19 Pandemisi	26
Şekil 5.1. COVID-19 Pandemisinin Kumasi Gana'da yaşayan bekar anneler üzerindeki ekonomik etkisine ilişkin bir Voyant analizi	60
Şekil 5.2. COVID-19 Pandemisinin Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan bekar anneler üzerindeki sosyal etkisine ilişkin bir Voyant analizi	61
Şekil 5.3. Gana, Kumasi'de yaşayan bekar annelerin başa çıkma mekanizması için bir Voyant analizi	62
Şekil 5.4. Bekar annelerin çoğunluğunun COVID-19 Pandemisi ile başa çıkmak için aile harcamalarını azalmasına dair Voyant analiz verileri	63

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

	Sayfa
Fotoğraf 5.1. Okul öğretmeninin yardımıyla araştırma çalışmasına katılan genç bekar bir anne	36
Fotoğraf 5.2. Kumasi şehrinde yaşayan bekar annelerden birinin çalıştığı yerler	39
Fotoğraf 5.3 Kumasi şehrinde yaşayan bekar annelerden birinin çalıştığı mekan	45

KISALTMALAR VE SİMGELER

Kısaltma/Simge	Tanım
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BA	Bekar Anne
COVID-19	Coronavirus Disease 2019
CAP	Coronavirus Alleviation Program
CEDAW	The Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women
EK	Ekler
GH¢	Ghanaian cedi Currency
GHS	Ghana Health Service (Gana Sağlık Hizmetleri)
GSS	Ghana Statistical Services (Gana İstatistik Hizmetleri)
H1N1	Influenza A Virus Subtype H1N1
İPA	İnterpretative Phenomenological Analysis (Yorumlayıcı Görüngüsellik Analiz)
KMA	Kumasi Metropolitan Area
KW	Kilowatt
LEAP	Livelihood Employment Alleviation Program
LAC	Latin America and the Caribbean
MENA	Middle East and North Africa
MMDCE	Metropolitan, Municipal and District Chief Executives
MERNİS	Merkezî Nüfus İdare Sistemi
NADMO	National Disaster Management Organisation
S	Sayı
SOW	Sociology of Worth
SDGs	Sustainable Development Goals
T	Toplam
UNDP	United Nations Development Program
UNİCEF	United Nations International Children's Emergency Fund
UN	United Nations (Birleşmiş Milletler)
USD	United States Dollar (Amerikan Doları)
VAWG	Violence Against Women and Girls (Kadın ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddet)
WHO	World Health Organisation, (Dünya Sağlık Örgütü)

1. GİRİŞ

İnsan uygarlığı tarihinde meydana gelen çeşitli salgınlar, salgın hastalıklar ve doğal afetler: Seller, orman yangınları, depremler, kuraklık; HIV/AIDS, Ebola, sıtma, H1n1, zika virüsü, sars ve en son COVID-19 geçim kaynaklarını ve toplumları yok etmiştir (Adom, Adu-Mensah, Appiah, ve Sekyere, 2020). 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü (WHO) yeni Koronavirüs'ü (SARS - CoV2; COVID-19) bir pandemi ve uluslararası endişe verici halk sağlığı acil durumu olarak birdirmiştir. BM Genel Sekreteri'nin belirttiği gibi, "COVID-19'un ulaşmadığı çok az hayat ve yer bulunmaktadır; ve ayrıca, etkisi krizden önce halihazırda savunmasız durumda olan gruplar için çok acımasızdır" (United Nations, 2020:2).

Ne yazık ki, yeni bir virüs olan Koronavirüs (COVID-19) hastalığı kısa bir süre içinde Çin'in Wuhan kentinde yerel bir salgınken, aşılamanın bulunmaması nedeniyle korku uyandıran küresel bir salgına dönüşmüştür (Asiamah vd., 2020:79). 10 Haziran 2022'ye kadar, WHO'dan gelen raporlar, 6.305.358 ölüm ve dünya çapında insanlara uygulanan 11.854.673.610 aşı dozu dahil olmak üzere 532.201.219 doğrulanmış COVID-19 vakası olduğunu göstermektedir (World Health Organisation, 2021). Yukarıdakiler göz önüne alındığında, Koronavirüs (COVID-19) pandemik hasarları ve ölüm oranları, epidemiyologları, ekonomistleri ve politika yapıcılar, sağlık salgınının insani tahribatlarını ve ekonomik bedelini incelemeye büyük önem vermeye zorlamıştır. Sonuç ve projeksiyonlara göre, Koronavirüs'ün etkilenen bölgelerde yayılmasını azaltmak için sıkı önleyici kısa ve uzun vadeli sağlık ve politika önlemlerinin uygulanması gerekmektedir (Adom, Adu-Mensah, Appiah, ve Sekyere, 2020: 46). Bu nedenle, çoğu hükümet yetkilisi tecrit (toplam ve geçici) ve sosyal mesafe stratejileri uygulamış, gerekli olmayan iş faaliyetlerini kısıtlamış, seyahat ve sınır angajmanlarını yasaklamış ve vatandaşları korumak için eğitim kurumlarını kapatmıştır (Asiamah vd., 2020; Salin, Kaitle, Hakovirta ve Anttila, 2020; Wu ve Xu, 2020:181).

Bu sebeple, yeni Koronavirüs pandemisi ile ilişkili sağlık protokolleri net bir şekilde sosyal yaşamların bozulmasına ve daha evvel benzeri görülmemiş ekonomik durgunluğa yol açmıştır. Dünyanın birçok yerinde, karantina sırasında yaşanan sosyal etkiler şu şekilde nitelendirilmiştir: fiziksel ve zihinsel sağlık endişeleri, evde eğitim ve iş ile yaşamı dengelemedeki zorluklar, sosyal bağlantıdaki azalma, aile içi şiddet ve istismar, aile bağımlılığı oranındaki yükseliş, çocuk bakımı talepleri, iş-bakım çatışması ve korunma güvenliği krizi (Clark vb., 2020; United Nations, 2020). Ancak önemli ölçüde, küresel ekonominin projeksiyonu, yeni krizin küresel ekonomiyi 7,5 trilyon dolar küçülmeye sürüklediğini gösterdi, ki bu; Latin Amerika & Karayipler (LAC) ve Orta Doğu & Kuzey Afrika (MENA) bölgelerinin birleşik GSYİH'larından daha büyük bir miktardadır (Mukhtarova, 2020). Ayrıca, yavaşlayan dünya imalat sektörüne ait büyüme hızı, iş kayıpları ve ekonomik çıktıdaki daralma nedeniyle 2020

yılının ilk çeyreğinde 2019 yılının aynı dönemine göre keskin bir şekilde (%6) gerilemiştir (UN Women, 2020). Gelişmekte olan ekonomiler için: Amerika Birleşik Devletleri ve Çin'de, Koronavirüs hastalığının ortaya çıkışı, hızlı bir şekilde işsizlik seviyelerini artırmış ve kısa vadede ekonomik temeli zayıflatmıştır (Asiamah vb., 2020).

Geçim kaynakları üzerindeki yıkıcı etkilere rağmen, yüksek gelirli ülkelerde yaşayan bireyler salgınla başa çıkmak için ekonomik bir tampon, destek politikaları sunarken, düşük ve orta gelirli ülkeler zayıf ekonomilerini onarmak için mücadele etmektedir (Adom, Adu-Mensah, Appiah, ve Sekyere, 2020). Örneğin, düşük ve orta gelirli ülkelerde uygulanan politikalar, işyeri ve pazar kapanışları, hareketlilik kısıtlamaları ve buna bağlı olarak mal ve hizmetlere olan talepteki azalma, bazı faaliyetlerin tamamen askıya alınmasıyla üretimin yavaşlamasına neden olmuştur (Danquah, Schotte & Sen, 2020:27). Bu nedenle büyük kayıt dışı sektörde çalışma saatlerinde ve işgücü kazançlarında bir azalma olmuştur. Bu yaşananlar Sahra Altı Afrikasında da gerçekleşmiştir. Sahra Altı Afrika bölgesindeki tüm tarım dışı istihdam, istihdamın% 80'ini oluşturmaktadır.

Gana örneğinde ise Koronavirüs (COVID-19) Pandemisi süresince uygulanan sokağa çıkma yasağı ve kısıtlama önlemleri Gana ekonomisini ciddi şekilde etkilemiştir. Bu anlamda, kentsel alanların kısmen kapatılması, özellikle Kumasi Büyükşehir Bölgesi'nde, Gana'daki tüm işgücünün% 80'ini oluşturan yerel ekonomik dönüşümün ana itici gücü olan yerel ekonomiler üzerinde muazzam olumsuz etkilere sahip olmuştur (Amoah-Numah, Musah-Abdul ve Sampson, 2020:39). Bu nedenle, Gana Hükümeti, 2020 için başlangıçta öngörülen GSYİH büyümesini% 6,8'den% 0,9'a revize etmek zorunda kalmıştır (Deloitte, 2020:6). Ve bir de yaşananlar sonrası Gana'nın GSYİH büyümesi 2020'de %3,3 olmuştur (Adom, Adu-Mensah, Appiah ve Sekyere, 2020: 47). Ülkenin perakende, turizm, konaklama ve havacılık merkezleri gibi hizmet sektörlerinin kilitlenmesi nedeniyle ülke yaklaşık olarak 171 milyon dolar kaybetmiştir (Aduhene ve Osei-Assibey, 2021). Aslında yaşanan ani değişim durumları kayıt dışı sektördeki bireylerin% 70'ini stres, kaygı, işsizlik, gelir kazançlarında azalma, düşük yaşam standartları ve aşırı yoksulluk gibi sert ekonomik ve sosyal zorluklara maruz bırakmıştır (Adom, Adu-Mensah, Appiah ve Sekyere, 2020). Bu şekilde etkilenen savunmasız kişiler arasında bekar anneler iş gelirleri kritik ve kırılgan olması nedeniyle Koronavirüs politikalarından en çok etkilenen grupların başındadır. Bu kişilerin giderleri hane halkı harcamalarının yüzde 33'ünü oluşturmaktadır (Charla, Megan, Essah ve Vivian, 2020). Bekar anneler salgın döneminde gelirlerini kaybetmişlerdir. Aynı zamanda yaşadıkları gelir kaybının yanına bir de okulların uzun süreli kapandığı dönemlerde, evde işsiz beklerken çocuklarını kendi başlarına eğitme sorumluluğunu da almışlardır (Clark vb., 2020:1352). Bu öncüllere dayanarak pandemi döneminde kayıtları bile olmayan bekar annelerin neler yaşadığının ve pandemiyle nasıl baş ettiklerinin araştırılması önem taşımaktadır. Bu bağlamda Ghana'nın Kumasi Şehri örneğini

kullanarak, Koronavirüs Hastalığının Gana'da yaşayan bekar annelerin sosyo-ekonomik değerlerini ne ölçüde etkilediği incelenmiştir.

1.1. Araştırma Problemi

Finansal, ekonomik ve politik sistemlerde sürdürülebilir değişim sağlamaya yönelik küresel çabalar yavaş ilerlemektedir (United Nations, 2020:2). Çünkü krizin yükünü dünyanın en yoksul insanları çekmektedir (UN Women, 2020). Sonuç olarak, Yeni COVID-19 pandemisinin sosyo-ekonomik etkileri tarihte benzeri görülmemiş bir küresel kriz yaratmıştır, bu nedenle ölçeğine ve karmaşıklığına uygun bir yanıt gerektirmektedir (Mukhtarova, 2020:9). Hepsinden önemlisi, devam eden COVID-19 pandemisinin küresel olarak tüm insanları, savunmasız toplulukları ve ekonomileri beklenmedik şekilde etkilemiştir. Pandemi en savunmasız gruplara meydan okumaktadır (United Nations, 2020). Goldberg ve diğerlerine göre sağlık salgını, yoksul ailelerin temel işleyişi ve sürdürülebilirliği için önemli mücadeleler oluşturmaktadır (Goldberg, McCormick, ve Virginia, 2021:7). Ancak Yu ve ark., COVID-19'un çeşitli nüfuslar üzerindeki sosyal ve ekonomik etkisinin ciddiyetinin salgının başlangıcında net olmadığını ve başarılı müdahalelere rehberlik edecek bir modelin eksik olduğunu belirtmiştir (Yu vb., 2020:3). Bu nedenle, pandemiye frenlemeye ve en çok etkilenen insanların farklı ihtiyaçlarına cevap vermeye yönelik çabalar, COVID-19'un sosyal yapının farklı yönleri üzerindeki etkisini kavramsallaştırmak ve analiz etmek için giderek büyüyen bir sosyal bilim araştırmalarının ortaya çıkmasını teşvik etmiştir (Yavorsky, Qian, ve Sargent, 2021:2). Buna rağmen araştırmacılar sağlık riski iletişimini geliştirmek, güven oluşturmak ve işbirliği yapan yönetime katkıda bulunmak için sonuç odaklı bilgi ve pratik sonuçlarla yetkilileri bilgilendirmek ve desteklemek konularında zorlanmaktadır (Cori, Bianchi, Cadum, ve Anthon, 2020:1).

Buna cevaben, Clark ve ark., çalışan annelerin çoğunun olumsuz duygular yaşadığını ortaya koymuştur. COVID-19 pandemisinin ortaya çıkışının ilk aşamalarında aile stresi, suçluluk, damgalanma, artan baskı, ilişkilerde bağlantı zaafiyeti ve izolasyonun (Clark vb., 2020:1356). Ailelere, özellikle de tüm insan toplumlarındaki bekar annelere karşı devam eden sosyal eşitsizlikleri ve adaletsizlikleri derinleştirdiğini öne sürmüştür (Power, 2020:68). Ayrıca sosyal etkileşimler ve destek sistemleri, karantinalar ve okul kapanışları anneler üzerinde öngörülen kısa ve uzun vadeli orantısız etkiler ve bekar annelerin geçim kaynaklarında meydana gelen gerileme "O durgunluk" olarak adlandırılmıştır (Cordero, Granados, ve Campo, 2021). Bunun nedeni kamusal alanda genellikle gündelik ve insanla yüzyüze işlerde çalışan bekar annelerin, COVID-19 krizi sırasında benzeri görülmemiş azalan çalışma saatleri, iş kaybı ve finansal güvenlik ağı daralması nedeniyle oluşan ilave stres ve çocuk bakımı yükü ve düşük gelir durumunu yaşayan ilk grup olmasıdır (Power, 2020:69).

Sonuç olarak mevcut Pandeminin öngörülen sonuçları, bekar annelerin hanelerinde yalnızca çocuklarını değil, destek ve hayatta kalmak için onlara bağımlı olan diğer yakın akrabalarını da etkileyebilecek bütünsel bir değişimi ve olası sosyo-ekonomik kaynak açıklarını yoğun bir şekilde göstermiştir. Bu nedenle bu durum, iş - aile bağlantılı stresi artırmakta, refahı bozmakta, sürdürülebilir alışkanlıklar ve rutinleri, ebeveyn sorumlulukları, sosyal hizmet ve çocuk bakımı konularını zorlaştırmaktadır: kapsamlı olmamakla birlikte, bekar anneler için (ebeveynler olarak) yeni değer düzeni olarak kabul edilmektedir. Ne yazık ki, bu çalışma söz konusu olduğunda, bekar annelerin COVID-19 pandemisinin sosyo-ekonomik etkisi üzerindeki kişisel deneyimleri üzerine yapılan araştırmalar, Sahra Altı Afrika bölgelerinde ve Gana bağlamında az, sınırlı veya daha az araştırılmıştır. Bu konular vurgulansa bile, odak noktası çoğunlukla Kumasi'de yaşayan en savunmasız bekar anneleri, Gana'da en çok etkilenen insanlar için duyarlı müdahalelerin dışında bırakan daha geniş bir nüfusa genellemiştir. Bu nedenle bu ilk araştırmayla, kişisel deneyimlerin ve bekar annelerin kötü durumlarının temsillerinin incelenmesi, kaliteli verilere katkıda bulunabilecek, Gana ve Afrika'daki acil krizde politika oluşturma için ilgili bilgiye katkı sunabilmektedir.

1.2. Araştırma Kapsamı ve Alanı

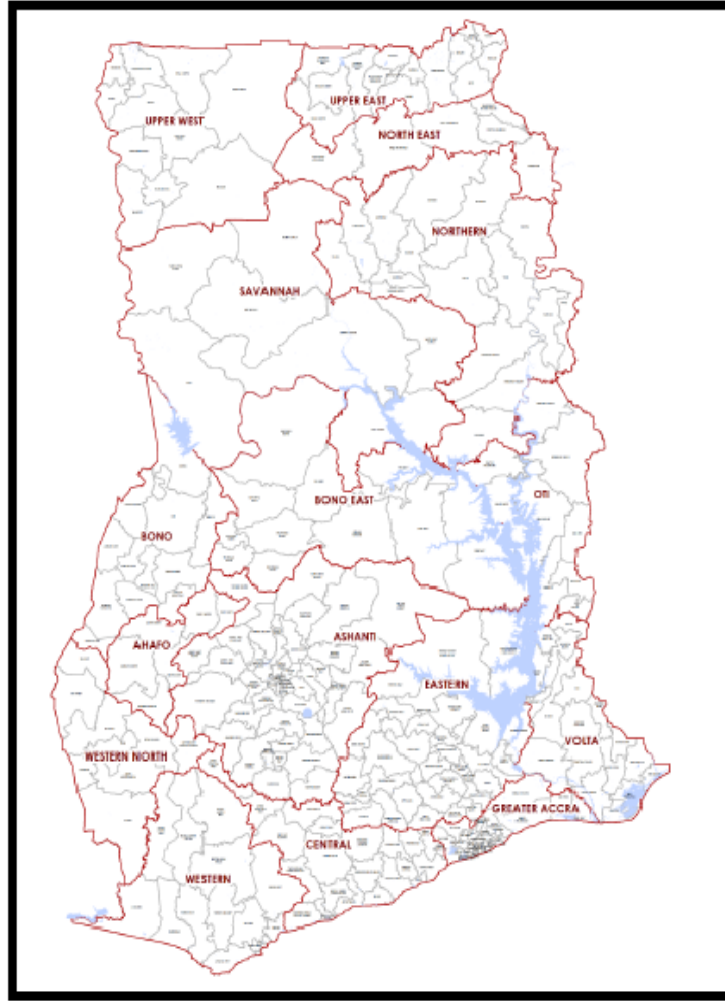
1.2.1. Gana Profili

Gana, konuşma ve basın özgürlüğü açısından Afrika ülkeleri arasında ilk üç ülke arasında yer almaktadır. Atlantik Okyanusu kıyısındadır; Togo, Fildişi Sahilleri ve Burkina Faso gibi komşu ülkelerle sınır komşusudur (World Health Organisation, 2021). Sahra Altı Afrika'da 1957'de İngiliz kolonisinden bağımsızlığını kazanan ilk Siyah Ulus olan Gana, Afrika'daki daha büyük etnik grupların ev sahipleri arasında yer almaktadır ¹. Neredeyse aktif konuşulan 80 ayrı dile sahip, çok dilli bir ulus olan Gana'da İngilizce, hükümet ve ticari ilişkiler için resmi bir dil olarak kullanılmaktadır (Omondi, 2017). Buna ek olarak, Gana'nın nüfusu, bağımsızlık sonrası ilk dönemden bu yana beş kat artarak 31 milyona ulaştı ve kadınlar %50,7 ile nüfusun çoğunluğunu oluşturmaktadır (Ghana Statistical Service , 2021)². Nüfusun %71'i Hristiyan, %18'i Müslüman, %5'i yerli dini inananlar ve %6'sı diğer çeşitli dini inançlara sahip veya hiç dini olmayanlardan oluşmaktadır ³.

¹ Gana'daki başlıca etnik gruplar arasında "Akan, Mole-Dagbani, Ewe, Ga-Adangme, Gurma, Grusi, Mande" ve diğerleri bulunmaktadır.

² Son 2021 Nüfus ve konut sayımlarında, son dört nüfus sayımında bu eğilim olmuştur ve 16 bölgeden 10'unda kadın sayısı erkeklerden fazladır (Ghana Statistical Service , 2021).

³ Ghana Statistical Service [GSS] - National Population Census, 2010.

Şekil 1.1. Gana Siyasi Haritası

Kaynak: (Ghana Statistical Service , 2021).

Ülke tarafından kaydedilen ilerlemeye rağmen (mevcut Birleşmiş Milletler İnsani Gelişme Göstergeleri: Tablo 1.2.2'de gösterildiği gibi 1990'dan bugüne eğilimler temelinde), Dünya Bankası projeksiyonları, devam eden ekonomik kriz nedeniyle tecrit önlemleri ve ticari ürün ihracatı düşüş yönündedir. Koronavirüs (COVID-19) pandemisi, Gana ekonomisinin hızlı büyümesini durdurdu ve bunun haneler üzerinde muazzam bir etkisi oldu: pandemi süresince kısa sürede yoksulluk oranını %25'ten %25,5'e çıkmıştır (World Bank, 2021).

Tablo 1.1. Gana İnsani Gelişme Göstergeleri

İnsani Gelişme Endeksi	Dünyada 138. sırada
Küresel Barış Endeksi	43 ⁴
Doğuşta beklenen yaşam süresi	64.1 yaş
Beklenen eğitim yılı	11.5
Kişi başına gayri safi milli gelir	5,269 USD
Kişi başına gayri safi milli gelir (Kadın)	4073 USD
Eşitsizliğe göre düzeltilmiş İnsani Gelişme Endeksi	0.440
Cinsiyet Gelişim Endeksi	0.911
Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi (değer)	0.538
İşgücüne katılım oranı, kadın (%15 yaş ve üzeri)	64
İşgücüne katılım oranı, erkek (%15 yaş ve üzeri)	72
Çok Boyutlu Yoksullukta Nüfus (%)	24.6
İş, İstihdamın nüfusa oranı (%15 yaş ve üzeri)	65
İnsan Güvenliği: Cinayet oranı (100.000 kişi başına)	2.1
Ticaret ve Finansal Akışlar: İhracat ve İthalat (GSYİH'nın %)	71.4
Hareketlilik ve iletişim: İnternet Kullanıcıları toplamı (nüfusun %)	39
Çevresel Sürdürülebilirlik: Karbon Dioksit emisyonları, kişi başına üretim emisyonları (ton)	0.6
Sosyo-ekonomik sürdürülebilirlik: Nitelikli işgücü (%)	28.5

Kaynak: (UNDP, 2020).

1.2.2. Kumasi Şehri

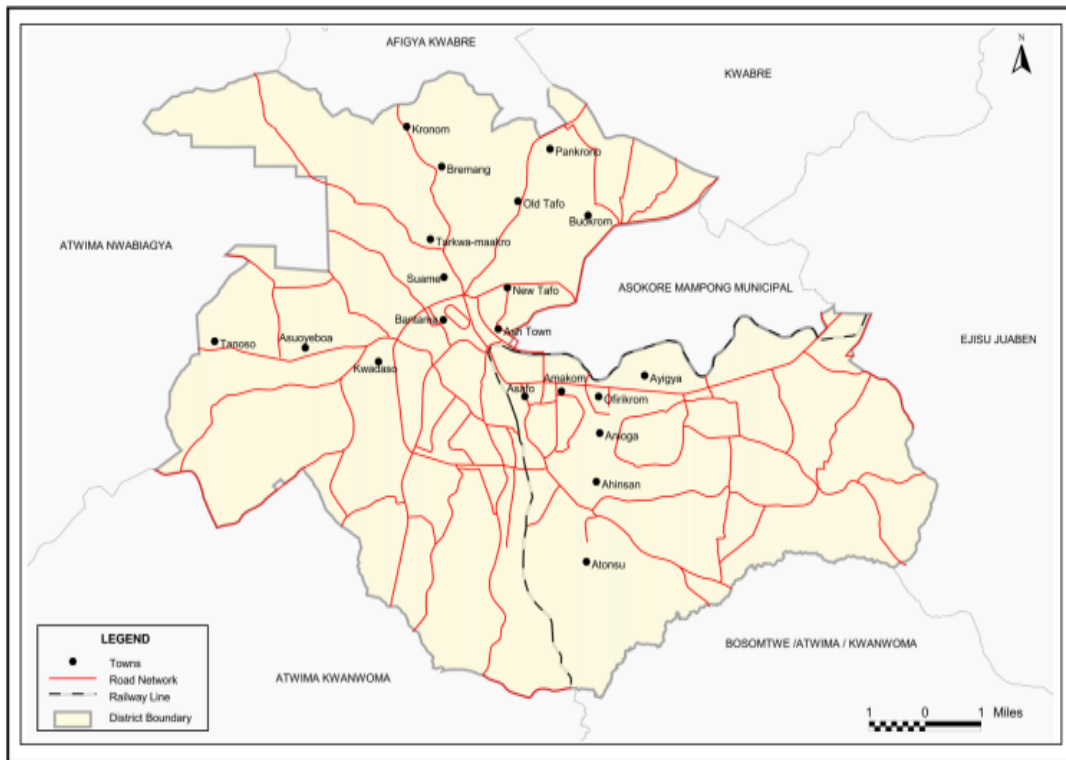
Araştırma Gana'nın Kumasi, şehrinde gerçekleştirilmiştir. Kumasi, şehir devletleri gruplarının gönüllü birleşmesiyle kurulan yeni Asante Eyaletinin başkenti olmuştur (GSS, 2014). Tarihi kayıtlara göre, İngiliz Sömürge Otoritesi, Asanteman Geleneksel Konseyini ve eski Ashanti (Asante) Krallığının yönetim otoritesini 1935'te onaylamıştır. Bu nedenle Kumasi, siyasi yetkileri olmasa da Konsey'in merkezi olmuştur (GSS, 2014). Gana'nın Ashanti bölgesinde yer alan Kumasi (Bkz. Şekil 1.2.2), 6⁰.35'K ve 6⁰.40' Güney Enlemleri ile 1⁰.30' Batı ve 1⁰.35' Doğu Boyamları arasında ve deniz seviyesinden 250 ile 300 m yükseklikte bulunmaktadır (Peprah, Buor, ve Forkuor, 2019). Şehir, yerli Ashanti nüfusu için “ev” olarak hizmet vermeye devam etmektedir, bu nedenle %80,7 ile en büyük etnik gruba ev sahipliği yapmaktadır ⁵. Buna rağmen, Gana'daki neredeyse tüm diğer etnik grup üyeleri Kumasi şehrinde yaşamaktadır: bu nedenle Kumasi halkı arasında kültürel çeşitlilik ve sosyal uyum net olarak gözlenebilmektedir.

Son bilgilere göre Kumasi, yaklaşık 2.069.350 kişi sayısı ile Accra'dan sonra gelen en büyük ve kalabalık ikinci şehirdir. Ayrıca, kentin yapısı: %48 kentsel, %46 peri-kent ve %60 kırsal bölgelerden oluşmaktadır. Bu durum kentin daha hızlı kentleşme ve sanayileşme hızında geliştiği iddiasını doğrulamaktadır (KMA, 2021). Şehirdeki ekonomik faaliyetlerin yoğunlaşması

⁴ Global Peace Index Report, 2020.

⁵ Ashanti, daha büyük Akan etnik grubunun bir alt grubudur ve baskın üyeler Kumasi metropolünde yoğunlaşmıştır.

nedeniyle Gana'nın merkezi ticari başkenti olan (KMA, 2021), Kumasi Kejetia merkez pazarı, Batı Afrika'daki en büyük ikinci açık pazardır (Devas ve Korboe, 2000:123). Bu şehri ikinci el mallar, işlenmiş tarım ürünleri ve tüketim malları (tekstil ve gıda maddeleri, kereste, altın madenleri, yerel girişim ve zanaatkar becerileri: mobilya yapımı ve araç mühendisliği vd.) için ticaret noktalarının üzerine yerleştirmiştir (KMA, 2021; Devas ve Korboe, 2000; Simon, McGregor, ve Nsiah-Gyabaah, 2004). Öte yandan Kumasi şehri, Accra'ya karşı güçlü bir siyasi iktidar alternatifi ve genellikle siyasi iktidar mücadeleleri için büyük bir yoğunlaşma yeridir (Devas ve Korboe, 2000). Bu nedenle kent, siyasi yönetim, politika yönü, çatışmaların yönetimi ve hastalık salgınlarının değiştiği dönemlerde yaygın kentsel sorunlar, ekonomik sıkıntılar, altyapı ve hizmet gerilemesi ile karşılaşmaktadır. Bu nedense pandeminin Gana üzerindeki etkisini görebilmek için önemli bir şehirdir.

Şekil 1.2. Kumasi Büyükşehir Haritası

Kaynak: (Adu-Gyamfi, Adjei, ve Tetteh , 2017:19)

Pandemi döneminde yaşanan gelişmeler Gana ülkesini ve özellikle Kumasi kentini önemli ölçüde etkilemiştir. Kumasi kayıtlı vaka sayısı bakımından COVID-19'un sosyo-ekonomik etkilerinin net bir şekilde görüldüğü bir kent olarak belirlenmiştir. Kumasi, COVID-19 pandemisi süresince Gana'da görülen hastalık temas vakalarının oranı ile en çok enfekte olan ikinci şehirdir (Bkz. Şekil 1.2.3.). Salgının etkisi ve doğası nedeniyle 28 Mart 2020'de Accra Büyükşehir ve

Kumasi Büyükşehir Bölgesi'nde sıkı bir karantina politikası uygulanmıştır. Gana hükümetinin aldığı sert karantina yönergesi, virüsün ülke çapında yayılmasını azaltmayı ve pandemi ile mücadelenin en etkili yollarına ilişkin Dünya Sağlık Örgütü yönergelerini karşılamayı amaçlamıştır (Yeboah, 2020). Ayrıntılara istinaden, tüm şehirlerarası özel ve ticari amaçlı seyahatler askıya alınmış, “Taksi” ve “Trotro”⁶ gibi şehir içi araçların yolcu sayısı sosyal mesafe kuralına uyulacak şekilde düşürülmüştür. Bu arada, Kumasi şehrinin sakinleri sokağa çıkma yasağı kaldırılana kadar zorunlu haller dışında zorunlu olarak evde kalmış, yiyecek, su, ilaç gibi temel ihtiyaçlar için dışarı çıkmalarına ve bankacılık işlemleri yapmalarına veya umumi tuvalet olanaklarını ve hizmetlerini kullanmalarına izin verilmiştir (Yeboah, 2020).

Tablo 1.2. Bölge Başına Kümülatif Vaka Sayısı (En Yüksekten En Düşüğe Vaka Sayısı).

Bölge	Vaka Sayısı
Büyük Accra	93.441
ASHANTI (Başkenti Kumasi'dir)	22.350
Batı	8.351
Doğu	7.131
Volta	6.047
Orta	5.432
Bono Doğu	3.021
Bono	2.356
Kuzey	1.868
Yukarı/Üst Doğu	1.746
Ahafo	1.141
Batı Kuzey	1.127
Oti Bölgesi	935
Yukarı Batı	906
Kuzey Doğu	388
Savannah	292

Kaynak: (GHS, 2020).

Bu durumdan, Kumasi'de kayıt dışı ekonomiyi işgal eden insanların çoğunluğunun faaliyetleri büyük ölçüde etkilenmiştir. Özellikle, bekar anneler (kentsel işgücünün %61'ini oluşturan; hiç ya da çok az birikimi olan düşük gelirli insanlar, günlük işlerde kazanıp yaşayan kişiler) dahil olmak üzere Kumasi'de yaşayan kadınlar bu dönemde hedeflenen yardımdan yoksun bırakılmışlardır. Araştırmam olarak bu insanları yani Gana'nın Kumasi şehrinde yaşayan bekar annelerin COVID-19 sürecinde yaşadıklarını araştırmayı hedeflemiştir. Çünkü Kumasi şehrindeki kentsel işgücünün büyük bir kısmını oluşturan ve geçimlerini kısa süreli, düzensiz gelirli kişilerle sağlayan bekar anneler pandemi ile birlikte sosyal yardımlardan faydalanmayarak daha zor koşullarda yaşamak zorunda kalmışlardır. Çalışma Kumasi kentinde

⁶ “Trotro”, Gana'da şehirlerarası toplu taşımanın en büyük ve en ucuz aracı olarak hareket eden özel minibüs veya kamyonetlerdir.

yaşayan bekar annelerin pandemi sürecinde geliştiği stratejileri, yaşadıkları olguları araştırmayı ve elde edilen bilimsel bulguları analiz etmeyi hedeflemiştir.

1.3. Araştırma Amacı

Araştırma sorununun kapsamı göz önüne alındığında, bu çalışmanın temel amacı, devam eden COVID-19 Pandemisinin Gana'da yaşayan bekar annelerin yaşamlarını ne ölçüde etkilediğini tespit etmek ve incelemektir. Araştırma sorusunu cevaplamak ve Gana'daki COVID-19 yanıtlarında bekar annelerin karşılaştığı zorlukları hedefleyen ve dikkate alan politika formülasyonuna rehberlik etmek için çalışma aşağıdaki özel hedeflere odaklanmıştır:

1. Koronavirüs (COVID-19) salgınının Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan bekar anneler üzerindeki ekonomik etkisini analiz etmek.
2. COVID-19 salgınının sosyal etkisinin Gana'nın Kumasi şehrinde yaşayan bekar anneleri ne ölçüde etkilediğini analiz etmek ve anlamak.
3. Kumasi şehrinde yaşayan bekar annelerin Gana'daki COVID-19 salgınlarına karşı kullandıkları başa çıkma mekanizmalarını ve stratejilerini, tespit etmek ve incelemek.

1.4. Araştırma Sorusu

Önceki tartışmalara dayanarak, çalışmaya rehberlik edecek odaklanmış araştırma sorusu:

COVID - 19, Gana'nın Kumasi şehrinde yaşayan bekar annelerin hayatlarını nasıl ve ne ölçüde etkilemiştir?

Bu geniş kapsamlı soru ile araştırma bekar annelerin COVID-19 ile ilgili algılarını ve Koronavirüs (COVID-19) pandemisine karşı küresel mücadeleye hazır olduklarını belirleyen algıları araştırmaktadır. Bu deneysel çalışma, bekar annelerin 21. yüzyılda öngörülemeyen küresel sağlık salgını olan Koronavirüs (COVID-19) Pandemisi ile savaşmak için kullandıkları başa çıkma mekanizmalarını anlamayı amaçlamaktadır. Böylelikle bu çalışma, sosyal ağların ve diğer grupların Koronavirüs pandemisi sırasında bekar anneleri sosyal, duygusal, fiziksel ve finansal perspektiflerde destekleme konusunda ilgili rolleri nasıl oynadıklarını keşfetmek için bir temel oluşturacaktır. Buna ek olarak, çalışma, devam eden pandeminin sosyo-ekonomik faktörlerinin, Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan bekar anneli ailelerin önceden var olan koşullarını nasıl kötüleştirdiğine dair bir anlayış sağlamaya çalışacaktır. Çalışma, paydaşların devam eden pandemi sırasında bekar annelere yardım etmede hızlı yanıt ve müdahaleler sağlamaları için COVID-19'un Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan bekar annelerin yaşamları

üzerindeki başlıca sosyo-ekonomik etkilerini bulmayı hedefleyecektir. Böylelikle, pandeminin genel olarak bekar annelerin değerinde ne ölçüde değişikliklere neden olduğu araştırılmış olacaktır.

1.5. Araştırmanın Yaygın Etkisi

Koronavirüs (COVID-19) salgını, tüm insanlık tarihince sonsuza dek hatırlanacak köklü değişikliklere neden olan devrimsel bir meydan okuma olmaya devam etmektedir (Aduhene ve Osei-Assibey, 2021:543). Bu araştırma, küresel salgınların, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki savunmasız düşük gelirli aileler üzerinde devam eden Koronavirüs pandemisinin, etkisini inceleyen çok sayıda deneysel literatür çalışmasına katkıda bulunmaktadır. Bu özel bilimsel çalışma, 2019 Coronavirus (COVID-19) pandemisi nedeniyle Gana hükümetinin Büyük Kumasi sakinleri üzerindeki tecrit ve sosyal kısıtlamaların etkilerini inceleyen araştırma çalışmalarıyla ilgilidir (Adom, Adu-Mensah, Appiah, ve Sekyere, 2020). Farklı bir açıdan, nitel çalışma, devam eden pandeminin özellikle bekar annelerin geçim kaynaklarını ne ölçüde etkilediğini doğrudan tahmin etmektedir. Chang Ma, ve diğerlerinin (2020) çalışmalarına benzer bir şekilde, altı modern pandemi: durgunluk ve toparlanmayı araştıran çalışmayla birlikte Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin politika etkileri üzerine geniş hacimli çalışmalara katkıda bulunmaktadır. Bulgular, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir kalkınma hedefi5⁷'e (United Nations, 2020), ulaşarak politika yapıcılara, COVID-19 salgınından yoğun bir şekilde etkilenen bekar anneler de dahil olmak üzere kadınların ihtiyaçlarını hedefleyen ve öncelik veren sürdürülebilir toplumsal cinsiyet ana akım politikalarının formüle edilmesi ve uygulanmasında bir rehber görevi görmektedir. Aslında bu, hem hükümet hem de sivil toplum kuruluşlarının, kadınların (bekar anneler ve kızlar dahil) yaşamlarına ve geleceklerine hassasiyetle odaklanarak sosyo-ekonomik planlar tasarlama çabalarını artıracaktır. Ayrıca anlayışa göre, Sahra Altı Afrika'daki bekar annelik oranlarına dair sistematik bir tahmin yoktur: Gana'da ve ayrıca gelişmekte olan ülkelerde bekar bir anne olmanın etkileri şiddetlidir, ancak büyük ölçüde bilinmemektedir (Clark vd., 2020:1522). Koronavirüs (COVID-19) pandemisi sırasında bekar anne ailelerinin çok yönlü sorunlarla karşı karşıya kalabileceği beklenirken; Buna bağlı olarak, sağlık salgını ile ilgili kişisel deneyimlerine dikkat çekerek kullanılan veriler, özellikle Gana aile yapısının gelişen doğası içinde araştırma açısından bu kritik sınırlamanın üstesinden gelmeye katkıda bulunmaktadır.

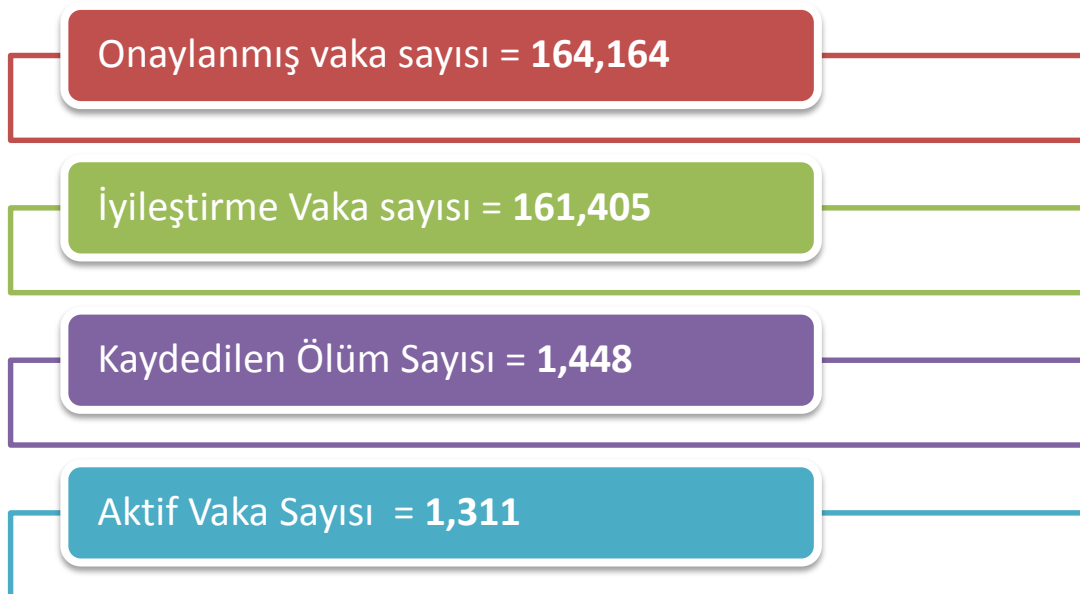
⁷ SGDs 5 "Cinsiyet eşitliğini sağlayın ve tüm kadınları güçlendirin: 5:4 {Kamu hizmetleri, altyapı ve sosyal koruma politikalarının sağlanması, ve hane ve aile içinde ulusal olarak uygun olacak şekilde ortak sorumluluğun teşvik edilmesi yoluyla ücretsiz bakım ve ev desteğini kabul edin ve bunlara değer verin}:"

2. LİTERATÜR

Çalışmanın bu kısmı, Sahra Altı ülkesi Gana'da devam eden Koronavirüs (COVID-19) Pandemisi hakkında mevcut verileri ve tartışmaları incelemektedir. Bu nedenle, bu bölüm, Gana bağlamında COVID-19 etkisi, bekar anneleri aile durumu, önceki salgınlardan alınan dersler ve hükümet tarafından yapılan COVID-19 hafifletme çabalarına ilişkin kısa bilgiler ile ilgili kritik kavramsal analizler için ortak bir platform oluşturmaktadır.

2.1. COVID-19 Pandemisi: Gana Bağlamı

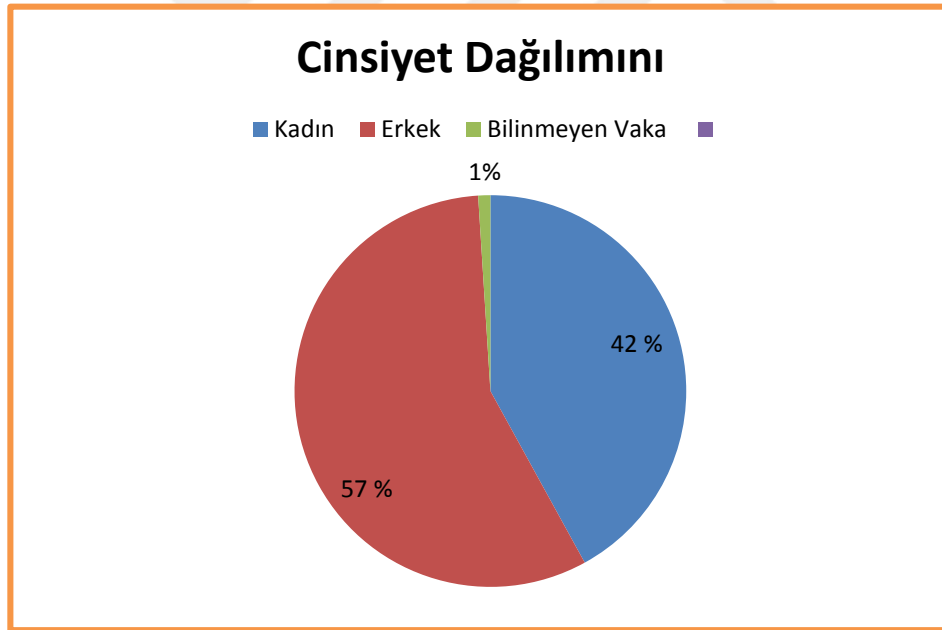
Gana, Koronavirus pandemisi söz konusu olduğunda Batı Afrika'nın önde gelen ülkelerinden biridir (Amoah-Nuamah, Musah-Abdul, ve Sampson, 2020:36). Kayıtlara göre, Gana'daki salgın başlamadan önce sağlık uzmanları ve devlet yetkilileri, COVID-19'un Asya, Avrupa ve Kuzey Amerika'daki yayılmasını engellemeye yönelik başarılı müdahalelere odaklanarak yakından incelemiştir (Asante ve Mills, 2020). Özellikle yurtdışındaki etkilenen ülkelerde yaşayan geniş Ganalı nüfusunun refahı, tüm hükümet ve insanlar için büyük bir endişe kaynağı olmuştur. Bu süreçte Nijerya, Burkina Faso, Fildişi Sahili ve Togo gibi ülkenin en yakın komşu ülkeleri, doğrulanmış enfeksiyon vakalarını kaydetmeye başlamıştır. Bunun etkisiyle Gana Sağlık Bakanlığı, COVID-19'a karşı güvenlik amaçlı tüm giriş noktalarında gözetimi artırırken, önlemleri yoğunlaştırmak için halka basın duyurusunda bulunmuştur (Kuma-Aboagye, 2020).

Şekil 2.1. Gana'daki Koronavirüs (COVID-19) Hastalığı Vakalarının eğilimleri

Kaynak: (GHS, 2020).

Gana'da yakın ülkelerde görülen COVID-19 vakalarının ardından 12 Mart 2020'de ilk iki COVID-19 vakasını kaydedilmiştir. Sağlık Bakanlığı raporuna göre bunlar Norveç ve Türkiye'den dönen iki kişiden ithal vakalardı; Accra, Tema ve Kumasi olmak üzere üç ayrı şehirde görülmüştür (Bukari vb., 2021:3). Sayı 15 gün sonra 27 Mart 2020'de toplam 137 vakaya yükselmiştir (Amoah-Nuamah, Musah-Abdul, ve Sampson, 2020:36). Buna karşılık, hükümet, sağlık bakanlığı ve Gana Sağlık hizmeti aracılığıyla çeşitli hükümet ve özel medya kanallarında tüm yerel dillerde duyarlılık ve halk eğitimi ve hızlı temas izleme alıştırmaları dahil olmak üzere erken müdahale önlemleri uygulamıştır. Buna rağmen özellikle en büyük iki şehir olan Accra ve Kumasi genelinde COVID-19 vakaları artmıştır. Bu nedenle 27 Mart 2020 Cuma günü başkent Büyük Accra, Büyük Kumasi Büyükşehir Alanları ve komşu ilçelerde yaşayan sakinlere iki (2) haftalık bir süre boyunca kontrollere tabi kısmi sokağa çıkma yasağı uygulandığını duyurmuştur. Sokağa çıkma yasağı, hem enfekte olmuş çeşitli bölgelerdeki temaslı kişilerin takibine yardımcı olmuştur hem de yetkililerin virüsün yayılmasını durdurmasına izin vermiştir (Amoah-Nuamah, Musah-Abdul, ve Sampson, 2020). Şekil 2.1.1. ve 2.1.2, bugüne kadar Koronavirüs (COVID-19) pandemi eğilimlerini ve ülke genelinde kaydedilen vakaların cinsiyet dağılımını göstermektedir.

Şekil 2.2. Koronavirüs (COVID-19) Hastalığı Vakalarının Cinsiyet Dağılımı

Kaynak: (GHS, 2020).

2.2. Koronavirüs (COVID-19) Hastalığı Müdahalesi: Gana Hükümeti

Tablo 2.2.1. Koronavirüs (COVID-19) salgını sırasında Gana Hükümeti tarafından şimdiye kadar uygulanan çeşitli girişimlerin kabul edilmiş bir özetini sunmaktadır. Pandemi sonrası daha istikrarlı bir ekonomi sağlama amacına ulaşmak zor görünse de, bu çabalar virüsün ülke

çapında yayılmasını azaltmaya yardımcı olmuştur. Bu anlamda, kayıt dışı sektöre giren işgücünün çoğunluğu, bu COVID-19 hafifletme önemleri ve çabalarına rağmen işsizlik, yüksek yaşam maliyeti ve zorluklarla karşı karşıya kalmıştır (Danquah, Schotte, ve Sen, 2020). Genel olarak, bekar anneler de dahil olmak üzere kayıt dışı çalışılan sektördeki çoğu insan iş fırsatları konusunda zorluk yaşamakta ya da sıradan işlerde çalışıp en düşük ücretleri almaktadırlar. Bu nedenle göstergeler, bekar annelerin pandemi sırasında ve gelecekte sürdürülebilir bir yaşam kurma olasılığının düşük olduğu yönündedir. Ne yazık ki, bu COVID-19 önlem ve destek stratejilerinden hiçbiri, tek başına bekar ebeveynlerin: annelerin karşılaştığı çok yönlü zorlukları tam olarak özetleyememekte ya da ele almamaktadır. Dolayısıyla bu bilgiler ışığındasalgını engellemek için uygulanan politika sürecinin savunmasız bireylerin hayatlarını nasıl etkilediği hakkında bilgi elde etmek ve COVID-19 süresince yaşananların etkisini analiz etmek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

Tablo 2.1. Gana hükümetinin COVID-19 girişimi

- Vergi beyannamesi tarihinin Nisan'dan Haziran 2020'ye uzatılması
- Bankalar tarafından %2 faiz indirimi
- Havayolu ve konaklama sektörlerindeki kuruluşlara anapara geri ödemelerinin altı aylık banka moratoryumu
- Mobil para transferi işi için günlük işlem limitlerinde artış
- COVID-19 fonunun kurulması
- Sağlık çalışanları için üç aylık vergi tatili ve ayrıca ön saflardaki sağlık çalışanlara özel ödenek olarak 80 milyon GHS vermesi
- Halka açık yerlerde toplu fümigasyon tatbikatı
- Toplumsal Cinsiyet, Çocuk ve Sosyal Koruma, Yerel yönetim ve kırsal kalkınma, Ulusal Afet Yönetim Örgütü (NADMO), Büyükşehir, Belediye ve İlçe Bakanlıkları (MMDCE) tarafından tecrit kısıtlamalarından etkilenen bölgelerde yaklaşık 400.000 kişiye ve eve ortak gıda sağlanması Üst düzey yöneticiler ve İnanç temelli kuruluşlar.
- Yoksulluğa Karşı Geçim Kaynaklarını Güçlendirme (LEAP) yararlanıcılarına çifte ödeme
- Küçük ölçekli Sanayilerin ulusal kurulu tarafından mikro ve orta ölçekli işletmelere ufak çaplı kredilerin verilmesi
- Tüm Gana vatandaşları için 3 aylık (Nisan, Mayıs ve Haziran) su faturalarından muafiyet
- Ayda sıfır ile 50 KW saat arası tüketen yaşam hattı tüketicileri için elektrik faturalarında muafiyet
- Diğer tüm tüketiciler için %50 elektrik faturası muafiyeti
- Dünya Bankası tarafından finanse edilen Gana Acil Durum Hazırlık ve Müdahale Projesi'nin finansmanı
- Amiral gemisi CAP (Koronavirüs Hafifletme Programı) iş destek planının uygulanması

Kaynak: (Danquah, Schotte, ve Sen, 2020; Asante, Twumasi, Sakyi, Gyamerah, ve Asante, 2021; Amoah-Nuamah, Musah-Abdul, ve Sampson, 2020)

2.3. Araştırma Açığı : Gana'da Devam Eden Pandemi Koronavirüs (COVID-19) Hastalığı.

Batı Afrika'da 2014-2015 Ebola salgını sebebiyle Sierra Leone, Liberya ve Gine'deki ailelerin ve toplulukların geçim kaynakları ağır bir şekilde harap olmuştur (Nuriddin, vb., 2018).

Asya'daki SARS, dünya çapındaki H1N1, Latin Amerika ve Karayipler'deki Zika salgını gibi diğer deneyimler kadınların ve kızların bu tür krizlerin çeşitli potansiyel olumsuz etkilerine genellikle daha fazla maruz kaldığını göstermiştir (de Paz, Muller, Munoz Boudet, ve Gaddis, 2020). Benzer şekilde Goldberg ve diğer araştırmacılar COVID-19 pandemisinin yetişkinlere, çocuklara ve ailelere öngörülemeyen zorluklar getirdiğini belgelemiştir. Bu bağlamda devam eden Koronavirüs (COVID-19) salgının Gana'da yaşayan bekar annelere ait aileler üzerindeki etkisinin dikkate alınması gerektiğini mevcut çalışmada öne çıkmaktadır (Goldberg, McCormick, ve Virginia, 2021).

Yaklaşık 2 yıl önce pandemi ilan edilen Koronavirüs (COVID-19) hastalığı 4 milyondan fazla can alıp sayısız geçim kaynağını yok etmiş ve küresel ekonomiye diz çöktürmüştür (UN Women, 2021). Araştırma bulgularının zamanında anlaşılması için daha önceki pandemi deneyimlerinin gösterdiği gibi pandemi dönemlerinde değişimin aktif aktörleri olabilen kişiler veya farklı şekillerde krizin kurbanları olabilen kilit gruplar arasında yer alan kadın ve kız çocuklarını işaret etmektedir ("de Paz, Muller, Munoz Boudet, ve Gaddis, 2020). Salgının yaşamlar üzerindeki orantısız etkisinin, kadın ve kız çocuklarının haklarını ve cinsiyet eşitliğini ilerletmede zor kazanılan kazanımları tersine çevirebilecek etkilere neden olabilmektedir (AUC-WGDD, 2020). COVID-19'un zorlu doğası nedeniyle bu deneyimlerden alınan dersler, dikkatli bir şekilde kapsamlı araştırma ve yorumlama gerektirir("de Paz, Muller, Munoz Boudet, ve Gaddis, 2020). Gerçekleştirilen bu araştırma, Kumasi'de yaşayan bekar annelerin kötü durumlarının Gana'daki politika uygulayıcılarının sürecine katkı sunması için politika formülasyon kılavuzu olarak hizmet etmesihedeflemektedir.

Son zamanlarda araştırma eksikliğine verilen önem dikkate alındığında; Gana bağlamında, literatür hala genel halkın COVID-19 virüsünün yayılmasını sınırlama çabalarına yöneliktir. Ancak mikro düzeyde bekar anneler de dahil olmak üzere savunmasız bireyler ve gruplar üzerindeki etkisine çok az dikkat edilmektedir (Bukari, vb., 2021). Örneğin Gana bağlamında araştırmacılar, COVID-19'un sağlık çalışanları ve ekonomi üzerindeki sağlık etkilerinin merkezi bir ilgi noktası olduğunu kaydetmiştir (Kumbeni, Apanga, Yeboah, ve Lettor, 2021:3). Pandeminin stresi ile tecrit ve okulların uzun süreli kapanması dönemlerinde çocuk bakımı mücadelelerini birleştirmek zorunda kalan bekar anneler gibi dezavantajlı savunmasız bireylerin dile getirdiği endişeler, Gana'daki söylemlerde en az tartışılan durumlardandır. Bu arada Gana'daki bekar anneler, stresli olaylar ve zorlu koşullar altında bile daha güçlü bir anne görünümü sergilemektedirler, dolayısıyla COVID-19 salgını sırasında da oldukça savunmasızdırlar (Akuoko, Aggrey, ve Mengba, 2021). Bu nedenle, virüse yakalanma korkusu yaşayan bekar annelerin çoğu gelirlerinin azalması ve mevcut zorlukların şiddetlenmesi olasılığı nedeniyle evde kalmayı devam etmeyi göze alamazlar (Owusu ve Frimpong-Manso, 2020:186). Ayrıca bu tür bir riskin ortasında bile, muhtemelen bekar anneler COVID-19 sırasında bakım, ev

işleri ve işleri birleştirme arasında gerilimler yaşamaktalar (Goldberg, McCormick, ve Virginia, 2021).

Amewu⁸ ve diğerleri küresel ticaret kısıtlamaları nedeniyle gıda tedarik zincirlerinin özellikle yerel tarımsal girdi ve çıktı tedarik sistemlerinde aksaklıkların tetiklendiğini belirlemiştir. Bu nedenle COVID-19'un hem ekonomik faaliyetleri kısıtlamış hem de tüketicilerin stok yapması veya panik satın alma yoluna gitmesi nedeniyle gıda fiyatları artışınaneden olmuştur (Amewu, Asante, Pauw, ve Thurlow, 2020:1354). Diğer araştırmalara göre zenginler bu süreci daha rahat atlattırken yoksul haneler daha zor atlattı. Hatta yoksullardaki etkisicinsiyetler arasında ayrılmıştır. Reisi erkek olan aileler COVID-19 ile mücadeleler için uygulanan politikaları kadınlara göre, özellikle bekar anneler göre daha güçlü karşılamışlardır (Bukari, vd., 2021). Bu nedenle, en kırılgan grup olan kadınları araştırmak çok daha önemli bir noktadır. Özetle, koronavirüs (COVID-19) pandemisinin sonuçlarından etkilenen ve hane reisi kadın olan, çeşitli hanelerin kritik yönlerini analiz etmek için birincil araştırmaya yaparak, Gana'da pandemiden en çok etkilen grubu yani bekar annelerin araştırılması önemlidir.

Ayrıca yapılan çalışmalarda elde edilen kısıtlı bilgilere göre bekar anne ailelerinin kriz sırasında temel kaygı kaynakları olarak bakım hakkı, sosyal destek eksikliği, finansal stres, iş kaybı ve ruh sağlığının bozulması konularında sürekli mücadelelerle karşı karşıya kaldıklarını ortaya koymuştur (Goldberg, McCormick, ve Virginia, 2021:2). Araştırmacılar, pandemi sırasında anneliği (Ganalı kadınlar) ve kuzeyde doğum öncesi hizmet arayan hamile kadınlar arasında COVID-19'a yönelik bilgi (Goldberg, McCormick, ve Virginia, 2021:2), ve önleyici uygulamaları değerlendirmiş olsa da, bekar annelerin sosyokültürel durumu daha az araştırılmıştır (Akuoko, Aggrey, ve Mengba, 2021). Bu yüzden bu mevcut çalışma, COVID-19'un özellikle Kumasi'de yaşayan bekar anneler üzerindeki farklı etkisinin incelenmesine katkıda bulunmak ve pandemi sonrası için politika çıkarımlarını özetlemek için önemli bir alan araştırması haline gelmiştir.

2.4. Gana'da Daha Evvel Görülen Salgınlar

Dünya tarihi bugüne kadar daha büyük nüfus üzerinde uzun vadeli sağlık, sosyal ve ekonomik yükleri olan çok sayıda trajediye tanık olmuştur. Gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi, sağlık salgınları gibi feci olaylar Batı Afrika'nın sürdürülebilir büyümesi ve gelişmesi için bir tehdit olmaya devam etmektedir. Özellikle Gana'da hastalık salgını, çoğunlukla ülkenin emek ve sermaye kaynaklarını tüketen önemli bir kamu sorunudur. Devam eden Koronavirüs (COVID-19) pandemisinin ortasında bile Gana Ülkesi Kolera, Sarı Humma, Menenjit hastalıkları, Grip

⁸Sena Amewu, Washington, DC Columbia Bölgesinde bulunan Uluslararası Gıda Politikası Araştırma Enstitüsü'nde Araştırma Görevlisidir.

(H1N1) gibi vebalarla savaşmak için sınırlı kaynaklara yatırım yapmaktadır. Özellikle kötü sanitasyon koşulları ve güvenli içme suyuna yetersiz erişim (Donkor ve Maimaiti, 2019) Kolera salgınlarına eğilimli Ganalıların yaklaşık %50'sinin etkilenmesine mal olmuştur (Mireku-Gyimah, Apanga, ve Awoonor-Williams, 2018).

Ayrıca erken ölümler, üretkenlik kayıpları ve sağlık hizmetleri nedeniyle ülke yalnızca Kolera salgını nedeniyle tahmini 250 milyon ABD Doları (USD) kaybetmiştir (Mireku-Gyimah, Apanga, ve Awoonor-Williams, 2018:2). Sadece Ekim-Kasım 2021 arasında, Dünya Sağlık Örgütü raporu Gana'da 4 bölgede; Savannah, Yukarı, Batı, Bono ve Oti, yaklaşık 202 şüpheli Sarı Humma vakasının kaydedildiğini ortaya koymaktadır. Aynı rapordan yola çıkarak, Gana'da Sarıhumma'ya karşı yüksek nüfus bağışıklığına rağmen aşılammış göçebe insanlar da dahil olmak üzere nüfusun %88'i risk altındadır ve bu da hastalığın ülke çapında hızlı bir şekilde bulaşmasına neden olmaktadır (WHO, 2021). Öte yandan Gana'daki Menenjit hastalığı, hastanelerdeki hasta akrabaların bakımından yalnızca kadınları sorumlu kılmıştır ve bu da onların etkilenme riskini erkeklere oranla daha fazla yükseltmektedir (K.Dartey, Afreh, ve Nortey, 2020).

Bu amaçla, önemli COVID-19 müdahale programları; Ulusal Çevre Stratejisi Eylem Programı, Ulusal Sanitasyon Günü, Accra Şehrini Temizle Projesi, Çeşitli Aşı Tatbikatları Gana Hükümeti tarafından alt bölge içindeki salgınları durdurmak için başlatılmıştır. Yine de, Gana'daki COVID-19 pandemisinin yükü, Gana'nın zayıf sağlık sistemi, sınırlı kaynakları ve bekar anneler de dahil olmak üzere savunmasız insanları üzerindeki mevcut zorlukları daha da kötüleştirmiştir. Gana'daki çeşitli salgın hastalıklar üzerine yukarıda belirtilen düşüncelerden hareketle, bu mevcut çalışma, yeni pandeminin bireyler üzerindeki etkilerini anlamakla ilgilidir: Gana'da yaşayan bekar anneler, ülkeye şimdiye kadar düşmüş olan salgınların sosyo-ekonomik etkileriyle halihazırda mücadele etmektedir.

2.5. Bekar Anneler Örneği

Aile, insan toplumlarındaki tüm diğerleri arasında inkar edilemez bir şekilde hayati bir sosyal kurumdur. Böylece görevlerin düzenlenmesi, yönlendirilmesi ve sosyal yaşamın yürütülmesi için birincil aracı oluşturur (Akuamoah, 2013; Nkyi, 2013). Takyi⁹ tarafından tartışılan "Aile" ; üyelerin birincil bakıcılar, sosyalleşme ve sosyal kontrol araçları ve çoğu dini faaliyetin odağı olarak hizmet ettikleri aile soyunun yeniden üretimi ve sürdürülebilirliği rollerini oynamaktadır (Takyi, 2001:79). Bunlar devam ederken, yıllar içinde biriken literatür modernleşme, kentleşme, hızlı göç, doğal afetler ve salgın hastalıkların etkisiyle

⁹ Profesör Baffour Takyi, Akron Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde Ganalı kıdemli öğretim görevlisi ve birinci sınıf araştırmacıdır.

aile yapısında değişen bir örüntü ortaya koymaktadır. Veriler çoğunlukla aile yapısında, cinsiyet rollerinde, geniş bir işbölümü açığında, evlilikte yeni bir değişime işaret etmektedir (Clark ve Hamplova, 2013; Takyi, 2001; Akuamoah, 2013; Kavaş ve Gündüz-Hoşgör, 2013). Etki, bir dereceye kadar, tek ebeveynli evlerde yaşayan çocuklarda küresel bir artışı göstermektedir (Nkyi, 2013:100). Bekaranne ailelerinin oranı öyle arttı ki, 2014'ten 2018'e kadar 140'tan fazla ülke ve bölgede toplanan Gallup Dünya Anketi verilerinin bulguları, dünya çapında 18 ila 60 yaşları arasındaki 8 evlenmemiş kadından 1'inin (%13) 15 yaşından küçük çocuklarla yaşadığını göstermektedir (Crabtree ve Kluch, 2020). Benzer şekilde, 2020 Amerika Birleşik Devletleri Sayım Bürosu verileri, yalnızca annesi olan çocukların ABD'de en yaygın ikinci yaşam düzenlemesi olduğunu ve bu sayının 1968'den bu yana ikiye katlandığını ortaya koymaktadır. 18 yaşından küçük çocukları olan yaklaşık 11 milyon tek ebeveynli ailenin %80'ini bekar anneler yönetmektedir (Hemez ve Washington, 2021). Bu eğilim, Türkiye Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nden (MERNİS) alınan 2014-2020 istatistikleriyle de örtüşmektedir; bu istatistik, tek kişilik hanelerin %67'den %65'e düştüğünü, ancak özellikle yalnız annelerin vakalarının (en az bir çocuğu olan) aynı dönemde %6'dan %8'e çıktığını göstermektedir (TURKSTAT, 2022).

Batı'da ve dünyanın diğer bölgelerinde bekar annelikle ilgili verilere ulaşmak daha kolay olduğundan, genel olarak Sahra Altı Afrika'daki bekar annelik üzerine araştırmalar sınırlı kalmaktadır. Clark and Hamplova'nın (2013) Sahra Altı Afrika'da bekar annelik ve çocuk ölümleri üzerine yaptıkları çalışmalarda, bu düzeydeki araştırma yetersizliğinin Sahra Altı Afrika'daki evlilik birlikteliklerinin ölçülmesindeki köklü karmaşıklıklarda yattığını doğrulamaktadır. Bu nedenle araştırmacılar için gayri resmi evliliklerin yaygınlığı, uzun evlilik birliktelikleri, artan gelin serveti transferi ve bölgedeki standart demografik ve anketlerle kadınların evlilik geçmişlerine ilişkin toplanan verilerin yetersiz olması hep bir zorluk oluşturmuştur (Clark ve Hamplova, 2013). Akuamoah ¹⁰ (2013) evliliklerin sona ermesine ilişkin istatistiklerin bölgede kıt olduğunu, Gana da dahil olmak üzere Sahra Altı Afrika'da evliliklerin ve boşanma davalarının kayıtlarının hala daha düşük düzeyde olduğunu ifade ederek taraf olmuştur. Bununla birlikte Gana'daki hanelerdeki çocuklar, yaşama ve bakım düzenlemeleri ile ilgili kalıplar ve eğilimler, tüm çocukların %30'unun tek bir biyolojik ebeveynle yaşadığını ortaya koymaktadır. Tek ebeveynli 0-17 yaş arası çocuklar arasındaki dağılıma bakıldığında çocukların %24'ü biyolojik anneleriyle yaşarken, yalnızca %5'i babalarıyla birlikte yaşamaktadır (BCN, 2015). Gana'da son zamanlarda tek ebeveynli evlerde son derece yüksek sayıda çocuk kaydedilmektedir (Nkyi, 2013:101). Mevcut araştırmalar Gana da dahil olmak üzere Sahra Altı Afrika'daki bekar anne ailelerinin istikrarlı büyümesini, kabile çatışmalarıyla ve HIV/AIDS, Ebola vb. salgınlara ilişkilendirmektedir (Ntoimo ve Odimegwu, 2014). Evlilik dışı annelik,

¹⁰ Vida Akuamoah, bir doktora tezi aracılığıyla Gana'da Boşanmanın belirleyicilerini inceleyen bir araştırmacıdır.

evlilikte istikrarsızlık ve dulluk, çoğu Afrika topluluğunda oldukça yaygındır. Araştırmalara göre boşanma, bir ebeveynin ölümü, mahkeme tarafından atanan vesayet, ret veya bir çocuğun yetiştirilmesinden bir yetişkini sorumlu tutan diğer faktörler, Gana'daki bekaranne ailelerin artışına neden olan sebeplerin başında gelmektedir (Nkyi, 2013).

Literatür nedenleri maddeleştiriyor, kavramsallaştırıyor gibi görüldüğü için bekar anne ailelerinin çeşitli zorluklarını ve başa çıkma mekanizmalarını inceleme konusunda ayrıntılara ulaşma konusunda zorluklar vardır. Araştırmacılar için bekar anneler, destekleyici partnerleri olan evli kadınlara kıyasla artan ekonomik zorluklar ve sosyal kısıtlamalarla karşılaşmaktadır. Örneğin, tamamen eşlerinin gelirine bağımlı olanlar, ailelerini sürdürmek için evliliklerinin sona ermesinden sonra çok sayıda sürdürülemez ekonomik faaliyetlerde bulunma eğilimindedirler (Akuamoah, 2013). Ayrıca bekar annelerin daha uzun çalışma saatleri ile çocuk bakımını gibi psikolojik ve bedensel etkileri olan ebeveynliği birleştirme olasılığı daha yüksektir (Ntoimo ve Odimegwu, 2014:4). Bekar anneler daha az kaynağa sahip olsalar bile çocukları için ihtiyaç duyulan anne yardımı çocuk bakımı destek kalemleri ve miktarı konusunda hala sınırlamalarla karşılaşılıyorlar (Clark ve Hamplova, 2013:1546). Verilerle tutarlı olarak bekar annelerin çoğunun Türk ailesinde de güçlü unsurlar olan damgalanma ve mağduriyetle ilişkili hususlarla karşılaştığını göstermektedir (Kavaş ve Gündüz-Hoşgör, 2013). Gana örneğinde, bekar anneler özellikle zor durumlarda karşılaşılan sorunlarla başa çıkmak ve bunlara uyum sağlamak için mücadele ettiklerinde ve kamusal alanda daha fazla görünmeye başladıklarında sosyal damgalanma yoğunlaşmaktadır (Nkyi, 2013).

Buna ek olarak kırsal topluluklarda yaşayan bekar annelerin durumu daha zordur. Bu kadınlar da yüksek bağımlılık oranına, daha az örgün eğitime dahil olmaya, başarısız başa çıkma stratejilerine ve yoksulluk analizinde çoğunlukla dışlanan sağlık sorunlarına sahiptirlerdir (Gender, Equity and Rural Employment Division, 2012). Bu nedenle, 2013'teki nihai ülke profili raporu hane reisinin kadın olduğu haneler arasındaki bölgesel ve kentsel-kırsal eşitsizliklere eleştirel bir bakış önermiştir (JICA, 2013). Bu referans günümüz söylemiyle alakalıdır, çünkü işgücü piyasaları ve aile yükümlülüklerinin genellikle bir kriz sırasında kadınları diğer bireylerden daha fazla kısıtladığı göz önüne alındığında COVID-19 Pandemisinin mevcut ekonomik ve sosyal sonuçları muhtemelen mevcut toplumsal cinsiyet yoksulluk farklarını ağırlaştırabilir (Bukari, vb., 2021). Buna cevaben, bu araştırma Koronavirüs (COVID-19) pandemisinin bekar anneleri ve sosyal ve ekonomik büyümeyi hızla etkilediğini çeşitli örneklerle bilimsel olarak kanıtlamaya çalışacaktır.

3. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde pandemi dönemine ait temel terimler ve çalışmanın unsurları aktarılacaktır. Aynı zamanda araştırmada analiz esnasında kullanılan kuramsal çerçeve hakkında bilgi sunulacaktır.

3.1. Anahtar Terimler

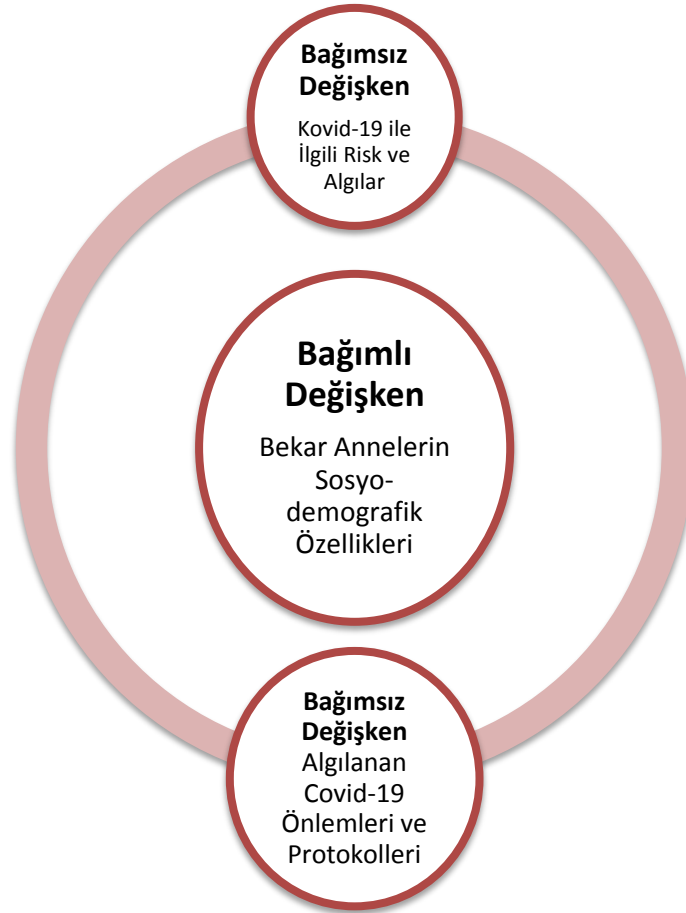
- **Pandemi:** Epidemiyoloji Sözlüğü'ne göre uluslararası kabul görmüş bir pandeminin tanımı açık ve iyi bilinmektedir: “dünya çapında veya geniş bir alanda meydana gelen, uluslararası sınırları aşan bir salgındır (Qiu, Rutherford, ve A. Mao, 2017). boundaries and usually affecting a large number of people” (Harris, 2000)
- **Koronavirüs (COVID-19) hastalığı:** Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre, koronavirüs pandemisi olarak da bilinen COVID -19 pandemisi, şiddetli akut solunum sendromu koronavirüs 2'nin (SARS-CoV-) neden olduğu yeni koronavirüs hastalığı 2019'un (COVID-19) devam eden bir pandemidir (WHO, 2022).
- **Bekar Annelik:** Boşanmış, ayrılmış, hiç evlenmemiş veya dul kalmış bekar bir anne tarafından yönetilen bir haneden oluşur (Garfinkel ve McLanahan, 1986). Dowd'a (1997) göre, bekar bir ebeveyn, çocuğun veya çocukların yetiştirilmesinde günlük sorumlulukların çoğunu yerine getiren, bir eş veya partnerle yaşamayan bir ebeveyndir (Nkyi, 2013).
- **Bekar/Tek Anne:** Birlikte veya hane dışında yaşayan bağımlı veya bağımsız çocukları olan bir anne olarak tanımlanan boşanmış, ayrılmış veya hiç evlenmemiş bir kadın, bekar bir annedir.

3.2. Araştırmanın Değişkenleri

Bekar annelerin demografik özellikleri, yaş, cinsiyet, konuşulan dil, ikamet yeri, barınma koşulları, hane halkı, çocuk sayısı, çocuk bakımı, eğitim düzeyi, istihdam, gelir, medeni durum, dini ve sosyo grup üyeliği, etnik köken, sosyal ilişkiler ve faaliyetler, destek sistemleri, ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel durumu vb. araştırmanın bağımlı değişkenini oluşturacaktır. Öte yandan, çalışmada etkiler, risk ve algılar ile Koronavirüs (COVID-19) Pandemisine karşı alınan algılanan önlemler bağımsız değişkenler olarak değerlendirilmektedir.

3.3. Kavramsal Çerçeve ve Hipotez

Kavramsal bir çerçeve, araştırma değişkenleri ve araştırma bulguları arasındaki olası ilişkiyi ve bunların diyagramlar kullanılarak en iyi şekilde nasıl ifade edildiğini ana hatlarıyla belirtmektedir. İncelenen literatüre dayalı olarak, COVID-19 pandemisine bağlı olarak meydana gelen değişikliklerin bekar annelerin hayatlarını nasıl etkilediğini gösteren kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu durumda, şekil 3.3.1 şunları tanımlar; Bağımlı değişken olarak bekar annelerin sosyo-demografik özellikleri, bağımsız değişkenler ise; 1) COVID-19 ve Algılanan COVID-19 önlemleri ve protokollerine ilişkin risk ve algı. Bu sonuç, mevcut çalışmalardan ve COVID-19 belirleyicileri ile bunların bekar anneler üzerindeki etkileri arasındaki ilişkiyi kurmak için mevcut birincil verilerden çıkarılmıştır. Başlangıç olarak, devam eden Koronavirüs (COVID-19) pandemisinin etkisine ilişkin çalışmalar, artan algı ve sağlık salgınıyla ilişkili risk faktörleri arasında savunmasız bireylerin, özellikle de yalnız ebeveynlerin yaşamları üzerinde önemli bir ilişki olduğunu göstermektedir. WHO raporuna göre kornavirüsün ilk aşamalarında, virüsün 100.000 kişiye yayılmasının yaklaşık iki ay sürdüğünü ortaya koydu. İki haftadan az bir sürede ikiye katlanacak ve ek 100.000 vakanın küresel olarak kaydedilmesi sadece dört gün sürecektir (Asante, Twumasi, Sakyi, Gyamerah, ve Asante, 2021). Küresel olarak bu virüsün yayılmasını azaltmaya ve dünyayı istikrara kavuşturmaya yönelik benzeri görülmemiş bir ileri teknoloji kullanımı ve bilgi akışına ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde çeşitli tartışmalar, COVID-19 pandemisi ile ilgili çok sayıda suçlama, komplo, sömürü, belirsiz çıkarlar, yanlış bilgiler ve yanlış inançları ortaya çıkarmıştır (Cori, Bianchi, Cadum, ve Anthon, 2020).

Şekil 3.1. Koronavirus (COVID-19) pandemisinin bekar annelerin sosyo-ekonomik ve demografik faktörleri üzerindeki etkisi arasındaki ilişkiyi gösteren kavramsal çerçeve.

Kaynak: Araştırmacının oluşturduğu figür, 2021.

Batı Afrika, Liberya'daki Ebola salgınıyla karşılaştırıldığında bir değerlendirmenin bulguları kadınların çoğunluğunun hastalığa yakalanma riskinin olmadığını kabul ettiğini, ancak önlemleri dikkatli bir şekilde uygulamayı kabul ettiğini ortaya koydu; Ebola'ya karşı korunmak için yüksek düzeyde inanç veya ilahi müdahaleye inanılmıştır (Korkoyah ve Wreh, 2015). Bu filtrelenmemiş bilimsel olmayan veriler en çok etkilenen bölgelerde kitlesel paniğe, psikolojik strese ve sosyal yapının yeniden düzenlenmesine katkıda bulunmuştur. Benzer şekilde COVID-19 Pandemisi gibi sağlık salgınları dönemlerinde bekar anneler gibi bağımlı aile üyelerine sahip olanların, sonuçları ve kendileri ve yakın aileleri için tehlikeler ne olursa olsun, böyle feci bir hastalığın ortasında hayatlarını riske atmaktan başka seçeneği yoktur. Ayrıca virüsün bulaşıcılığı üzerindeki riskler birçok aileyi, yaşlanan ebeveynler ve diğerleri de dahil olmak üzere aynı anda istihdam ve aile taleplerini karşılamak için yabancılara kapıyı kapatmaya zorlayabilir ve üretim ile üreme arasındaki ilişkiyi daha da karmaşık hale getirebilir (Hertz, vb., 2020:2021). Bu nedenle araştırmacılar risk algısı ve sağlık riski iletişimini geliştiren, güven inşa eden ve COVID-19 ile mücadeleye yönelik işbirliğine dayalı yönetişime katkıda bulunan bilgiye dayalı bulguların

kullanımını yansıtarak halkın tepkilerini anlamak için pratik çıkarımlar uygulamaya zorlunlu olarak itilmişlerdir (Cori, Bianchi, Cadum, ve Anthon, 2020). Bu çalışma, daha az dikkat edilen bir alan olan COVID-19'un sosyo-ekonomik deneyimlerini keşfederek, bekar annelerin COVID-19 pandemisi hakkındaki çeşitli algılarını, başa çıkma stratejilerini ve gerçekleştirdikleri eylemleri ortaya çıkarmaya çalışmaktadır.

Dikkate alınan bir diğer bağımsız değişken, algılanan COVID-19 önlemleri ve protokolleridir. İzolasyon önlemleri, tam ve kısmi sokağa çıkma kısıtlamaları, seyahat kısıtlamaları, sosyal toplantı yasakları, kamu hizmetlerinden yararlananların sayısına sınırlamalar, seyahat kısıtlamaları ve kurum ve tesislerin kapatılması. Bu nedenle, ülkeler yukarıdakilerle COVID-19 hastalıklarının yayılmasını engellemeye çalıştıkça, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ekonomiler ilk olarak eşi görülmemiş sosyal ve ekonomik maliyetlere maruz kaldılar (Global Wage Report, 2020:24). Ne yazık ki tüm insanlar pandeminin ağırlığını eşit şekilde hissetmedi ve yaşamadı. Bu nedenle COVID-19 pandemisi sürecinde bekar anneler için zorlu anlar beklemek normal karşılanacaktır (Choi, Byoun, ve Kim, 2020:677). Bunun nedeni bekar annelerin belirli saatlerde ücret karşılığı tek başına çalışması, ev işlerini tek başlarına yapmaları ve pandemi nedeniyle kapanan okullarda deven eden çocukları için ders planları yürütmesi ve kriz döneminde zor durumda kalabilecek yakın akrabalarına destek olmaya çalışmalarından kaynaklanmaktadır (Hertz vb., 2020). Çoğu araştırmacı halk sağlığı krizini toplu olarak ebeveyn stresine katkıda bulunan ve ebeveynler ile çocuklar arasındaki temel ilişkilere yayılan karmaşık sayısız zorluk olarak sınıflandırmıştır (Goldberg, McCormick, ve Virginia, 2021). Ayrıca, COVID-19 pandemisiyle ilişkili ekonomik etkiler, kadınların aşırı temsil edildiği, zorunlu olmayan hizmet sektörlerinde istihdam fırsatlarını önemli ölçüde azaltmıştır ((Yavorsky, Qian, ve Sargent, 2021). Bu, daha az eğitilmiş işçiler arasındaki işsizlik oranının daha yüksek ve kadınlarda erkeklere göre daha fazla olduğu önceki modern sağlık krizlerine ilişkin raporlarla benzer durumdur (Ma, Rogers, ve Zhou, 2020). Gana örneğinde araştırma bulguları kadın işçiler arasında bile çocuk sahibi olanlar arasında büyük bir iş eşitsizliği olduğunu doğrulamaktadır. Bu kategoride kamu sektöründe çalışan anneler, COVID-19'un kariyerleri, terfileri, üretkenlikleri ve iş güvenlikleri üzerinde kaygısızca olumsuz etkileri olduğunu gösterdiler. Ancak kayıt dışı sektördeki anneler pandemi döneminde iş kaybı ve işten çıkarmanın oldukça yoğun olduğunu kabul etmiştir (Akuoko, Aggrey, ve Mengba, 2021:9). Dahası, istihdam koşullarında yaşanan hızlı değişimler finansal krize ve çeşitli şekillerde gıda güvencesizliğinin yoğunlaşmasına yol açmıştır. Burada çoğunluk, gıda tedarik zincirlerinin bozulmasını, artan gıda fiyatlarını, gelir kaybı ve geçim sıkıntısını, eşitsizlik ve erişilemeyen sosyal koruma programlarını, COVID-19 Pandemisi başladığından beri karşılaştıkları zorluklar arasında olduğunu belirtmektedir (Bukari, vd., 2021).

Kumasi'de yaşayan bekarannelere ilişkin veriler Gana'daki pandemi sırasında gizli kalmış ve çok kısıtlı bir kısmı kayıt altına alınmıştır. Ancak genel verilere bakıldığında SDGs toplumsal cinsiyet anlık görüntüsü 2021 raporu, pandeminin küresel olarak kadınlar özellikle bekar anneler arasında gelir kaybı krizini güçlendirdiğini doğrulamaktadır (UN Women, 2021:14). Ayrıca bazı Koreli araştırmacılar tarafından açıklandığı gibi, benzer bir etki çocuk yetiştirmede zorlu faktörlere sahip olan ve yoksulluk sınırının altına düşen bekar annelerin %33'ü tarafından hissedilmektedir (Choi, Byoun, ve Kim, 2020). Ayrıca (UN) Kadınlar tarafından Avrupa ve Orta Asya'da yürütülen bir araştırmaya göre, 10 ülkeden 7'sinde güvenlik açıkları ve temel harcamaları konularında ödemede güçlükleri çektiğini bildiren çocuklarıyla birlikte yaşayan kadınların gerçeğine işaret etmektedir. Başta Gana olmak üzere gıda ihtiyacı gelişmekte olan ülkelerde düşük gelirli hanelerin yaklaşık %80'ini oluşturan temel bir temel ihtiyaç olsa da, mevcut veriler COVID-19 Pandemisinin gıda arzı ve güvenliği açısından durumu daha da kötüleştirdiğini vurgulamaktadır (Bukari, vb., 2021:4). Bu durum küresel gıda güvensizliğinin dramatik bir şekilde arttığını ve coğrafi konumdan bağımsız olarak daha fazla kadın ve kızın aç kaldığını doğrulamaktadır (UN Women, 2021). Bu nedenle pandeminin Gana'da yaşayan bekar anneler de dahil olmak üzere tahmini 435 milyon kadın ve kızı aşırı yoksulluk içinde bıraktığı bilgisi şaşırtıcı değildir (UN Women, 2021). Bu iddialar ve bulgularla motive edilen bu çalışma, belirtilen COVID-19'un farklı etkisinin Gana'nın Kumasi kentinde bekar anne haneleri arasında olup olmadığını incelemektedir.

Bu nedenle tartışılan kavramsal çerçeveye göre aşağıda belirtilen hipotezler COVID-19'un Kumasi'de yaşayan bekar annelerin sosyo-demografik faktörleri üzerindeki etkisine göre belirlenmiştir. Hipotezler;

- 1). Bekar annelerin diğer ailelere göre COVID-19'un yoğun olumsuz etkisini yaşama olasılığı daha yüksektir.
- 2). Düşük algı ve risk faktörleri, bekar anneler üzerindeki COVID-19 etkisini ağırlaştırmaktadır.

3.4. Teorik Perspektif

Literatür ailenin kaçınılmaz sosyal değişimler nedeniyle stresli olaylar tarafından etkilenen bir yapıya sahip olduğunu belirtmektedir. Öngörülebilir veya öngörülemeyen bu sosyal değişiklikler, yüksek düzeyde teknolojik gelişmelere, sanayileşmeye, kentleşmeye, artan nüfus yoğunluğuna, sağlık salgınlarına ve doğal afetlere atfedilmektedir. Son zamanlarda açıkça görüldüğü gibi pandeminin [Yeni Koronavirüs: COVID-19 hastalığı] ortaya çıkmasıyla dünya açık bir şekilde sıkıntı yaşamaktadır. Bu nedenle, pandemi olayı sırasında gözlemlenen etkileri yorumlamak ve açıklamalar önermek için çok sayıda sosyal teori yeniden gözden geçirilmiştir.

Özellikle endişe verici toplumsal bir olay üzerine olan bu araştırma, Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin Kumasi'de Yaşayan Bekar Anneler üzerindeki etkisini incelemek için iki ana sosyal teoriyi kullanmıştır: Luc Boltanski ve Laurent Thévenot'un "gerekçelendirme ve değer ekonomileri teorisi" ve Reuben'in "ABC-X" perspektifidir.

Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin bekar anneler üzerindeki etkisi birçok sosyal bilim teorisine dayalı olarak incelenebilir; Çalışmanın ele alacağı teorinin ilki, Luc Boltanski ve Laurent Thévenot'un "gerekçelendirme ve değer ekonomileri teorisi" çerçevesidir. Teorisyenler her toplumda belirsizlikler ve krizlerle başa çıkmaya çalışırken farklı aktörler tarafından yapılan gerekçelendirmelerin ve değerlendirmelerin yapısına ve işleyişine bakarak bu teoriyi geliştirmişlerdir (Boltanski ve Thévenot, 2006). Teorinin temelinde Boltanski ve Thévenot gerekçelendirme rejimleri¹¹ insanların eylemlerini neye göre belirledikleri ve karşısındaki insan karşısında nasıl davrandıklarının politikasını açıklamaya çalışmışlardır (Gossi, Hennessy, Alba, ve Spinuzzi, 2021). Başka bir deyişle, toplumsal yaşam içinde, örtüşen yaşam doyumsuzluğunun, hoşnutsuz durumların ve değişikliklerin kaçınılmaz olduğu kişiler arası ilişkilerin ve karşılıklı bağımlılıkların öğelerini toplumun kendi içinde oluşturulduğunun kabulü yatmaktadır. Dolayısıyla, Boltanski ve Thévenot'a göre: tüm yetişkin insanlar, şiddet içermeyen herkesin çıkarına yönelik eylemleri anlaşılır kılarak, etkileşimde bulundukları kişilere herhangi bir huzursuzluk biçimini yapısal olarak ifade edebilirler (Gossi, Hennessy, Alba, ve Spinuzzi, 2021). Bunu yaparak, insanlar çeşitli tartışmacı değer düzenlerine erişebilirler¹². Bu, değer testlerini mümkün kılan ahlaki anlatılardan ve nesnelerden oluşan değerlendirme repertuarlarıdır (Boltanski ve Thévenot, 2006). Altı farklı düzende (Bkz. Tablo 3.4.1) sınıflandırılan bu değer düzenleri, Koronavirüs (COVID-19) Pandemi dönemi gibi belirsiz zamanlarda bir kişinin değer durumunu belirleme yollarını göstermektedir.

Teoriyi araştırmaya uyguladığımızda bekar annelerin ailesel dünyada özne olarak hiyerarşik ilişkiler kurmaya ve kolaylaştırmaya ne kadar katkıda bulunduklarına veya üzerlerine yerleştirilen değer (Boltanski ve Thevenot, 2006) belirlenmesine göre anlaşıldığını göstermektedir. Bu nedenle, Kumasi topluluğunda yaşayan ebeveynler (Ailesel Dünya), ilk olarak günlük yaşam aktivitelerine bir meydan okuma olarak ani sağlık salgını ile rezonansa girebilirler. Bekar anneler memnuniyetsizliklerini ifade ederek, erken COVID-19 müdahalelerinin hayat kurtarmak için hastalığın yaygın şekilde azaltılmasına yardımcı olduğunu

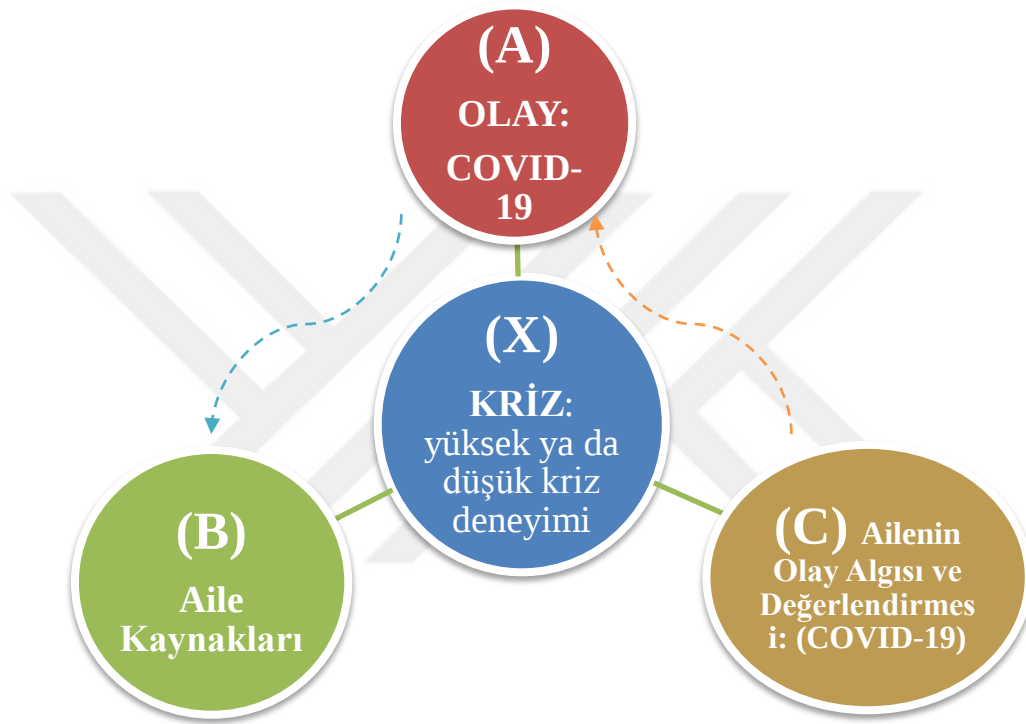
¹¹"Gerekçeli eylemler odak noktamızdır. Böylece, insanların eylemlerini haklı çıkarmaları gerektiği gerçeğinden tüm olası sonuçları çıkaracağız. Başka bir deyişle, insanlar, bir mazeret bulma yolu gibi, bazı gizli saikler örtbas etmek için gerçeklerden sonra genellikle sahte bahaneler icat etmeye çalışmazlar; daha ziyade eylemlerini gerekçelendirme testine dayanabilecek şekilde gerçekleştirmeye çalışırlar" (Boltanski ve Thévenot, 2006:37).

¹²Bu bilginlere göre "değer", eylemlerin gerekçelendirilmesini, kişilerin ve şeylerin niteliklerine bağlayan yargıyı kavramsallaştırır: Dolayısıyla, biri veya bir şey, belirli bir eylemi haklı çıkarmak için yeterince iyi ve önemli olduğunda "buna değer" olur. Bu anlamda değer, pratik sonuçların değerlendirilmesinden etkilenmeyen soyut bir değerden ayrılır (Boltanski ve Thévenot, 2006:37).

fark edebilirler (Sivil Dünya). Ancak sırayla pandeminin muhtemelen sosyal bağlantı ve istikrarı bozduğunu (Ailesel Dünya), mal ve hizmet fiyatlarını artırdığını (Piyasa Dünyası) ve iş verimliliğini ve üretkenliği sınırlayarak işsizliğe, iş güvencesizliğine ve daha az ücretli işlere (Endüstriyel) neden olduğunu da iddia edebilirler. Ayrıca, bu durumdaki bekar anneler, COVID-19 pandemisi bireyleri olarak tecrit dönemlerinde çocukları ve diğer yakın akrabaları ile bağ kurmalarına ve kaliteli zaman geçirmelerine olanak tanıdığını kabul edebilirler (Ailesel Dünya). Ancak her şeye rağmen, COVID-19 hastalığına yakalanma korkusu, evden çıkmayı, yeterli oranda insanlar tarafından tanınmamayı, itibar ve sosyal (Şöhret Dünyası) kazanımları dolayısı ile toplum içinde başkalarına sarılmayı veya tokalaşmak gibi sosyal normları paylaştığı sosyal aktivite ve programlara katılma şanslarını azaltmıştır. En önemlisi, teori her öznenin (farklı dünyalarda) örtüşen dünyalarda var olma özgürlüğüne sahip olduğunu varsaymaktadır. Bu nedenle ebeveynler olarak (Ailesel dünyada) bekar anneler, COVID-19 pandemisi ile ilgili memnuniyetsizliklerini ifade edebileceklerdir. Her şeyden önce bekar anneler, karar verme sürecindeki değişiklikleri etkilemek için diğer alanlardaki deneyimleriyle COVID-19'un etkisini ve COVID-19'a (Sivil Dünya) karşı politika uygulama stratejilerini haklı çıkarabileceklerdir. Bu amaçla bekar anneler, bu teoriden yola çıkarak, belirli bir ortak iyunin (ana akım COVID-19 hafifletme politikaları ve programları aracılığıyla korunmasız bireylerin refahının teşvik edilmesi) elde edilmesine katkıda bulunur ve bu; daha yüksek ortak ilkeye dayalı olarak tüm insanların yararlanacağı bir faydadır (Boltanski ve Thévenot, 2006). Özetle bu sosyal teori ile Kumasi Şehrinde yaşayan bekar annelerin pandemi döneminde yaşadıkları süreçleri nasıl gerekçelendirdiklerini ve eylemlerini mantıklı bir gerekçeyle açıklamayı mümkün kılmaktadır. Bu nedenle literatürde birçok farklı sosyal teori olmasına karşı “bu” sosyal teori belirlenmiştir.

Diğer çalışmalarla ortak noktaları olan bu çalışma, devam eden krizi: Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan bekar anneler üzerinde COVID-19 pandemisini araştırmak için “Aile Stres Teorisi” Reuben ABC-X Teorisi'nin temel hipotezlerini içermektedir. Bu çalışmayla ilgili olarak özellikle bir Pandemide ebeveynliği anlama çabası içinde olan araştırmacılar ebeveynler arasında, İş-Aile düzenlemeleri, refah ve yakın ilişkiler konularında Reuben Hill'in ABC-X teorisine güvenmişlerdir. ABC-X teorisi birçok çağdaş bilim adamı tarafından bilimsel ampirik aile çalışmaları için teorik genişlemelerin temel konusu olmuştur (Goldberg, McCormick, ve Virginia, 2021). Buna ek olarak, Reuben Hill'in ABC-X teorisi, bir kriz sırasında ailelerin savaş kaynaklı ayrılığı ve yeniden birleşmesi üzerine yaygın olarak atıfta bulunulan sosyal sistem teorilerinin temeline katkıda bulmaktadır (McKenry ve Price, 2005). Benzer şekilde teori, COVID-19 Pandemisinin etkilerini Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan bekar anneler için küresel bir kriz öncüle dayanarak çerçeve açıklamaya, tahmin etmeye ve anlamaya yardımcı olmaktadır. Şekil 3.4.2'de gösterildiği gibi A- Olay (Bir aile yapısında değişikliğe yol açacak büyüklükte kısırtıcı veya stres verici olay) ile etkileşime girer bir B - Faktör (Ailenin kaynakları veya güçlü

yönleri mevcut) ve C- Faktör (Olaya eklenen tanım veya anlam) X- Faktörü (Kriz) üretecektir. Ana fikir, yeterli kaynaklara (B -Faktörü) ve olayın olumlu bir şekilde yeniden değerlendirilmesine (C-Faktörü) sahip bir ailenin, olayla ilişkili krizle başa çıkma şansının daha yüksek olmasıdır. Ayrıca, X-Faktörü, yalnızca olayın doğasında görülmekle kalmayan diğer bazı ılımlı fenomenlerden de etkilenir, bu durumda COVID-19 Pandemisinin kendisi ani bir olay sonucunda yaşanan taleplere bağlı olarak aile sistemindeki değişikliklerin tepkisidir (McKenry ve Price, 2005).

Şekil 3.2. Aile Stresi ABC-X Teorisi ve COVID-19 Pandemisi

Kaynak: Reuben Hill'in (1949) ABC-X aile stresi modelinden uyarlanmıştır (McKenry ve Price, 2005).

Tablo 3.1. Boltanski'nin Teorisinde Yer Alan Altı Değer Derecesi

Değer Emirleri	Ortak /İdeal Fayda	Nitelikler / Değer kriterleri
Esinlenme Dünyası	<i>İlham, Saflık ve mükemmellik</i>	Tutku, Bireysellik, Etkili ilişkiler kurma, Hayal gücü ve Yaratıcılık
Ailesel Dünya	<i>Nesil , Hiyerarşi ve Gelenek</i>	İyi ve terbiyeli, Sorumluluk ve görev, Nezaket, Nezaket, Saygınlık, Keyifleri Paylaşma, Hizmet, Destek.
Şöhret Dünyası	<i>Şöhret</i>	Tanınma arzusu, Popülarite, İtibar
Sivil Dünya	<i>Kolektif / Genel / Kamu Yararı</i>	Eşitlik, Dayanışma, Kanunilik, Hakkaniyet, Adalet, Özgürlük, Özgürlük, Ortak Menfaat.
Piyasa Dünyası	<i>Yarışmalar</i>	Doğru fiyat, Satılabilir mal, Kar, serbest piyasa, Uluslararası Ticaret
Endüstriyel Dünya	<i>Yeterlik</i>	İşlevsellik, Güvenilirlik, Operasyonellik, Öngörülebilirlik, Gerçekçi

Kaynak: *Justification (Boltanski ve Thevenot, 2006).*

Teori stresli bir olayın (A) ABC-X teorisinin ilk faktörü olduğunu öne sürmektedir. Hill (1949), stresörleri, sınırlar, yapılar, hedefler, süreçler, roller ve değerler gibi aile sisteminin herhangi bir yönünü değiştiren olaylar veya koşullar olarak kavramsallaştırmıştır (McKenry ve Price, 2005). Bu nedenle, öngörülemeyen bir A-Olayı olarak kabul edilen COVID-19 pandemisi, potansiyel olarak savunmasız ailelerin yapısındaki bekar anneler söz konusu olduğunda şiddetli değişikliklere neden olmuştur. Örneğin, A Olayı'nın (COVID-19) ortaya çıkmasından bu yana, Hill's Teori'ye göre, bir sonraki B değişkenini oluşturan bekar anne ailelerinin kaynakları, pandemiden çok çeşitli şekillerde etkilenmiştir. Bu aile kaynakları şu şekildedir: bekar annelerin gelirleri (finansal istikrar), iş fırsatlarını ve koşulları, eğitim, barınma ve zihinsel sağlık koşulları, sosyal ve toplum temelli destek veya programları vb. Bunların yanı sıra, hükümetlerin ve sivil toplum kuruluşlarının çabalarını, stresli olay krizinin, COVID-19 pandemisi etkisiyle başa çıkmak, uyum sağlamak veya azaltmak için gereken değerli dış destek sistemleri olarak kabul edilebilir (Wu ve Xu, 2020). Bu, yeterli kaynağa sahip bekar annelerin ailelerinin A olayından: Koronavirüs (COVID-19) pandemisi etkilenme olasılığının daha düşük olduğunu göstermektedir. Öte yandan kaynak açıkları varsa bekar anneler olaydan ciddi şekilde etkilenebilir. Bu geçerli olsa da, A olayı, aile tarafından yapılan algılara ve değerlendirmelere bağlı olarak, daha yüksek veya daha düşük kriz seviyelerine dönüşmektedir. Aslında olumlu bir değerlendirme ve salgın kontrolü algısına sahip aileler, stresli olaylarla başa çıkma stratejilerinde daha yüksek bir seviyeye sahiptir ve bazen bunun tersi de geçerlidir (Wu ve Xu, 2020). Özellikle olay yıkıcı koşullar olarak görüldüğünde bekar anneler de dahil olmak üzere aileler, olayın zorluklarıyla, hayatta kalmak konusunda gerileyebilmektedir. Sonuç olarak, olay, karmaşık ve çok yönlü olarak nitelendirilen COVID-19 pandemisi, kriz olarak Hill'in teorisinde X-faktörü kabul edilen çok yönlü sonuçları yeniden üretebilir. Bu nedenle ABC-X Stres teorisi modeli devam eden COVID-19 pandemisinin çok yönlü krizini ve yükünü ortaya koymaktadır ve bu Kumasi kentindeki bekar anne ailelerinin tüm yönlerini açıklamada etkili bir sosyal teoridir.

4. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

Araştırma nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme ile veriler toplanmıştır. Gana Ülkesi Kumasi Kentinde yaşayan bekar annelerin bakış açısıyla devam eden Koronavirüs (COVID-19) pandemisinin etkisini araştırmak için araştırmaya gerekli araçları sağlayan Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (İPA) yaklaşımını benimsemiştir. Bu yaklaşımın beşeri bilimler ve sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanıldığı kanıtlanmıştır. Pandemi nedeniyle online görüşmelerle veri toplanacağı için bu yaklaşımın çalışma için uygun olduğu düşünülmüştür. Bu yöntem ile insanların deneyimlerine ve benzersiz bakış açılarına dayalı anlamları etkili bir şekilde elde edilebilmektedir. Böylece, araştırmacı bekar annelerin COVID-19 Pandemisi ile ilgili deneyimlerini bilimsel bir tarafsızlıkla elde etmiştir.

4.1. Verinin Yapısı

Veri için, COVID-19 pandemisi sırasında kendini bekaranne olarak tanımlayan kadınlar araştırmanın katılımcıları olarak belirlenmiştir. Bu konuda herhangi bir yaş sınırı dikkate alınmamıştır. Bekar, ayrılmış/boşanmış veya dul olan bekar anneler belirlenmiştir. Bekar annelerin veri toplama sırasında en az bir çocuğu olması ve Kumasi kentinde yaşıyor olması araştırma için görüşmeci olma şartı olarak belirlenmiştir. Bu şart ile bekar annelerin endişeleri ve pandemi sürecinde yaşadıkları hakkında derinlemesine bilgi sağlanması amaçlanmıştır.

4.2. Evren / Örneklem

Amaçsal ve Kar topu örnekleme tekniği kullanılarak toplam 20 bekar anne çalışmaya dahil edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme ve açık uçlu soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular pilot uygulama yapmak amacıyla ilk olarak belirlenen ilk 5 katılımcı ile görüşülerek test edilmiştir. Çalışan sorular tespit edilmiş çalışmayan sorular çıkarılmış veya düzenlenmiştir. Görüşme sorularının düzenlenmiş son biçimli ile 20 görüşme gerçekleştirilmiştir. Toplamda ise 20 bekar anne ile görüşülmüştür. Bu örneklem büyüklüğü, bulguları daha geniş Ganalı nüfusa genellemek için değil, sadece Kumasi Metropolünde yaşayan bekar annelerden COVID-19 fenomeni hakkında özel ve kişisel bakış açıları geliştirmek için düzenlenmiştir.

4.3. Verilerin Toplanması

Gana Ülkesi Kumasi Kentinde yaşayan 20 bekar anneden veri toplamak için özel olarak yarı yapılandırılmış ve açık uçlu bir anket kılavuzu geliştirilmiştir. Bu araştırma kılavuzu, bekar

annelerin sosyo-demografik özelliklerinden oluşan iki bölüme ayrılmıştır; ilk bölüm: Yaş, etnik köken, din, meslek, eğitim düzeyi, medeni durum, çocuk sayısı, hanede yaşayan kişi sayısı, aile geliri, ve sosyo-ekonomik durumdur. İkinci bölüm, COVID-19'un Kumasi Kentinde yaşayan bekar anneler üzerindeki etkisine odaklanmış ve şu konular incelenmiştir: Gana'daki bekar anne ailelerin koşullarını iyileştirmek için pandemi sonrası bilgi ve algılar, pandemi ile başa çıkma mekanizmaları, sosyo-ekonomik faktörler ve olası beklentiler.

Veri toplama sürecine başlamak adına, seçilen katılımcılara kendi rahatlıklarına, uygunluklarına ve kolaylıklarına göre görüşme oturumları sağlamak, ayrıca tarih ve saat konusunda uzlaşmak için danışılmıştır. Araştırmacı görüşmelerden önce katılımcılara bilimsel ve etik olarak haklarını anlatmış, katılımın rızaya dayalı olduğu ve verdikleri kişisel bilgilerin kullanım hakları konusunda bilgi vermiştir. Bu amaçla katılımcı isimlerinin ve iletişim bilgilerinin nihai rapordan çıkarılması konusunda anlaşmaya varılmıştır. Ayrıca katılımcılara daha istikrarlı bir internet bağlantısına erişmeleri, dikkatlerinin dağılmaması için sessiz, rahat ve güvenli bir ortamda olmaları tavsiye edilmiştir. Araştırmacı bunu diğer dış faktörlerin müdahalesi olmadan sorunsuz bilgi akışını sağlamak için sürecin önemli bir parçası olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, Gana toplumundaki çeşitlilik nedeniyle dil engelini aşmak, yüz yüze iletişim, tercüme, çeviri ve gerektiğinde daha fazla transkripsiyona yardımcı olması için yerli bir Ganalı dil uzmanına danışılmıştır.

Her görüşme oturumunun başlangıcından önce katılımcılar sözlü onay vermiştir. Görüşmeler COVID-19 protokollerine uygun olarak telefon ve video konferans formatında sanal olarak uzaktan gerçekleştirilmiştir. Sosyal izolasyon, insan hareketlerinin kısıtlanması, sokağa çıkma yasağı ve halka açık toplantıların yasaklanması sırasında yüz yüze temasın olmaması nedeniyle tüm görüşmeler uzaktan yapılmıştır. Bu özel uzaktan görüşme stratejisi, COVID-19 sağlık yetkilisinin hem katılımcıların hem de araştırmacının hayatlarını ölümcül Koronavirüs hastalığına yakalanma riskine sokmanın olası örneklerini sınırlamayı tavsiye eden mevcut araştırma prosedürleri nedeniyle geliştirilmiştir. Her görüşme katılımcıların internet erişilebilirliğine ve hazır bulunma durumuna bağlı olarak ortalama 20 dk. ile 1 saat arasında sürmüştür. Katılımcıların yanıtlarına ilişkin daha derin bir kavrayış elde etmek için, görüşmeler sırasında sorular açılmış, veri analizi esnasında ilgili tüm bilgileri yakalamak adına modern bir elektronik cihaz tarafından ses kaydı alınmıştır. Daha sonra araştırmacı tüm ham verileri toplamak ve buna göre görüşme oturumlarının canlı fotoğraflarını tutmak için Trello sanal çalışma alanı aracını kullanılmıştır. Kuşkusuz bu araç yararlı olmuştur. Her bir veriyi düzenlemek, yönetmek ve takip etmek için yedekleme alanı olmuştur. Son olarak, her bir ham veri görüşmesi kelimesi kelimesine yazıya geçirilmiştir. Önce Gana'nın Akan dilinden, Twi dilinden İngilizce'ye, ardından Türkçe'ye çevrilmiştir (daha iyi çeviri için veri toplamanın bu

bölümünde anadili Türkçe olan bir kişi yardımcı olmuştur). Tüm bu süreçlerin ardından veriler tespit edilen sosyal teoriler ile analiz edilmeye hazır hale getirilmiştir.

4.4. Veri Kaynakları

Araştırmayı zenginleştirmek için çalışmanın temelini oluşturan ana birincil verilerin yanı sıra, 2021 Gana nüfus ve konut sayımı raporundan ikincil veri kaynakları, nüfus ve sağlık anket sonuçları, Gana Sağlık Hizmeti kaynakları ve diğer güncel ilgili literatür kullanılmıştır. Spesifik olarak bu kaynaklar, Gana İstatistik Hizmetleri (GSS) ve diğer ilgili kuruluşlar tarafından ülke çapında 5 ila 10 yıl boyunca yürütülen akredite ve güvenilir raporlar ve anketlerdir. Araştırmanın elde ettiği veriler ve bilgilere ek olarak kullanılan bu kaynaklar büyük ölçüde ulusal kalkınmanın kanıta dayalı uygulamasını ve savunmasız bireylerin refahını arayan uluslararası kuruluşlar tarafından hazırlanan güncel kaynaklardır.

4.5. Analiz Yöntemi

Başlangıçta sesli olarak kaydedilen yanıtlar manuel olarak yazılarak Gana Akan-Twi dili'nden İngilizce transkriptlere çevirilmiştir. Ardından yazıya dökülen tüm görüşmeler sanal bir web tabanlı analiz aracına aktarıldı: Voyant Tools. Bu dijital araç, bekar annelerin devam eden Koronavirüs (COVID-19) pandemisine ilişkin deneyimlerinin gerçekçi bir yorumunu betimleyen geniş bir veri yelpazesi içinde kalıp temalarının düzenlenmesine ve gösterilmesine yardımcı olmuştur. Veriler daha sonra Yorumlayıcı Fenomenolojik analize yönelik tematik yaklaşım kullanılarak analiz edilmiştir. Bunun nedeni, araştırma sürecindeki esnekliği ve erişilebilirliğinin yanı sıra, tematik analiz yaklaşımının niteliksel bir araştırma çalışmasında daha geniş teorik veya kavramsal konuları analiz etmede faydalı olan kodlama ve analitik becerileri geliştirmesidir (Braun, vb., 2012). Bu nedenle analizler aşağıda Braun ve Clarke (2012) tarafından açıklanan altı tematik analiz adımının basitleştirilmiş bir versiyonunu izlemiştir;

1. **Verilerin tanıdık hale getirilmesi:** Araştırmacı verileri anlamak amacıyla katılımcılardan toplanan yarı yapılandırılmış görüşmeler ve açık uçlu anketlerden alınan yanıtları okur ve tekrar okur. Bu başlangıç aşamasında; araştırma sorusu ve hedeflerine göre ilgi çekici konuları yakalamak için notlar alınırken, ses kayıtları tekrar tekrar dinlenmiştir.
2. **Kodlama:** Veri setinde tekrar eden örüntüler ile analizin ilk temalarını oluşturan net anlamlar ve yorumlar elde edilmiştir.

3. **Kümeleme:** İlk temalar, toplanan veriler arasındaki benzerlik ve karşıtlığı göstermek için ortak temalar ve alt temalar halinde kategorize edilmiş veya gruplandırılmıştır.
4. **Olası temaların gözden geçirilmesi:** Bu aşamada ilgili alt temalar ve alıntılar kontrol edilirken veriler yeniden incelenmek üzere işlenmiştir.
5. **Temaları Tanımlama ve Adlandırma:** Araştırmacı gözden geçirilmiş temalardan, çalışmayla ilgili potansiyel anlamları belirlemek için katılımcılar tarafından yapılan belirli kritik ifadeleri analiz etmiştir.
6. **Raporun oluşturulması:** Araştırmacı ilgili temaları desteklemek için mevcut literatürden alıntılar kullanarak anlatı biçiminde verilerin analiz raporunu üretmiştir.

Verilerin doğru çevirisi için tüm veriler dil uzmanından yardım alınarak İngilizce'den Türkçe'ye tercüme edilmiştir.

4.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Toplumsal sorunlar kaçınılmaz olduğu için toplum, sosyal bilimciler ve insan toplulukları için bir laboratuvar olmaya devam etmektedir (Akanle, Ademuson, ve Shittu, 2020:105). Sosyal bilimcilerin toplumsal istikrar ve işleyiş için deneysel çalışmalar yürütmekten sorumlu olmaları bilimsel bir görevdir. Toplumun sürekli gelişen ve değişen koşulları karmaşıktır. Bu karmaşıklığın aşılması için geliştirilen yöntemler ise araştırmalara belirli sınırlamalar getirmektedir. Akademisyenlerin argümanlarına göre bu sınırlamalar araştırma çalışmalarının yararlılığını ve geçerliliğini mutlak engel değildir. Ancak elde edilen sonuçların genelleştirilebileceği ölçüde araştırma engellerini stratejik olarak yönetmeye odaklanan hayati bir bileşen oluşturur (Akanle, Ademuson, ve Shittu, 2020:105).

Kumasi şehri örneğinde COVID-19'un Gana'da yaşayan bekar anneler üzerindeki etkisinin incelenmesiyle ilgili olarak, araştırma lojistiği (yani zaman, mekan, insan ve finansal kaynaklar) ve dil engeli çalışmanın en büyük sınırlamalarıydı. Bunlar sosyal bilimler alanındaki çoğu araştırma için ortak sınırlamalardır (Akanle, Ademuson, ve Shittu, 2020:105). Ayrıca, mevcut COVID-19 protokollerinin doğası, bu araştırma için inkar edilemez bir şekilde tuhaf bir sınırlamaydı. Buna rağmen pandemi salgını, araştırmacının öngörülemez durumlarda yaygın olarak kullanılan gelişen sanal araştırma tekniklerine ve araçlarına uyum sağlaması için bir fırsat sunmuştur.

Bu nedenle ana hatlarıyla belirtilen Koronavirüs hastalık protokolleri (sosyal mesafe kuralları, KKD takma vb.) gözlemlenirken, sınırlamaları azaltmak için sosyal bilimler araştırma çalışmalarında uygulanan çeşitli sanal araştırma araçları kullanıldı. Özellikle veri toplama sürecini iyileştirmek için google araştırma veri kaynakları, sesli-görüntüler, çevrimiçi görüntülü aramalar, web tabanlı araştırma araçları ve daha birçok araç yoğun olarak kullanıldı. En

önemlisi, bu çalışma için arzu edilen sonuçlara ulaşırken hem araştırmacının hem de katılımcıların Koronavirüs hastalığına maruz kalmasını sınırlamaya yardımcı oldu. Araştırmanın sınırlılıkları araştırma danışmanının uzmanlığı ve yadsınamaz akademik deneyimi altında yönetilebilir ve ulaşılabilir olmuştur.

5. BULGULAR VE ANALİZ

5.1. Bekar Annelerin Sosyo-demografik Özellikleri ve Bilgileri

Bu çalışma, Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin Kumasi'de yaşayan bekar anneler üzerindeki etkisini araştırmayı hedeflediğinden araştırma mekanı Gana Hükümeti tarafından zorunlu karantina ve uygulanan diğer sağlık protokollerinden etkilenen Kumasi Kenti özelindedir. Araştırmanın verileri Kumasi kentinde yaşayan vebekar anne olan 20 katılımcıyla derinlemesine görüşmelerdesoruların %100'lük tamamlanmasıyla elde edilmiştir. Katılımcıların ortalama yaşı 28 (15-52 yıl arasında) olan genç anneler (doğumdan sonra okula dönen birkaç kişi), en az bir çocuk ve hanelerinde yaşayan üçten fazla kişi ((Sayı) S=3 ile 8 kişi) dahil olmak üzere bekar annelerdir. Spesifik olarak çoğu bekar annenin 1 ila 4 çocuğu vardır ve kız çocukları erkek çocuklarından daha fazladır. Ayrıca tüm katılımcılar Akanlar (Gana'daki en büyük etnik grup) - anadili Gana Dili Twi konuşmacılarıdır. Kumasi'deki kentsel yerlerde yaşayan bu katılımcılar, dinlerini Hristiyanlık olarak tanımladılar. Katılımcıların eğitim durumu Örgün eğitim (S=3), İlköğretim (S=1), Ortaokul (S=11), Lise (S=4) ve Üniversite eğitimi (S=1) arasında değişmektedir. Katılımcıların yarısından fazlası (S=13) hiç evlenmemiştir, ancak bazıları boşanmış/ayrı (S=5) veya dul (S=2) olarak kendini tanımlamıştır.20 katılımcıdan birçoğu meslek öğrenen çıraklar, gıda satıcıları, küçük esnaflar ve sokak satıcılarıdır. Diğerleri (S=7) işsizdir. Katılımcılar minimum ortalama gelirlerini Gh¢ 150, maksimum Gh¢ 1800 olarak belirtmişlerdir. Araştırma süresince görüşülen bekar annelerin ayrıntılı bilgileri aşağıdaki Tablo 5.1'de sunulmaktadır:

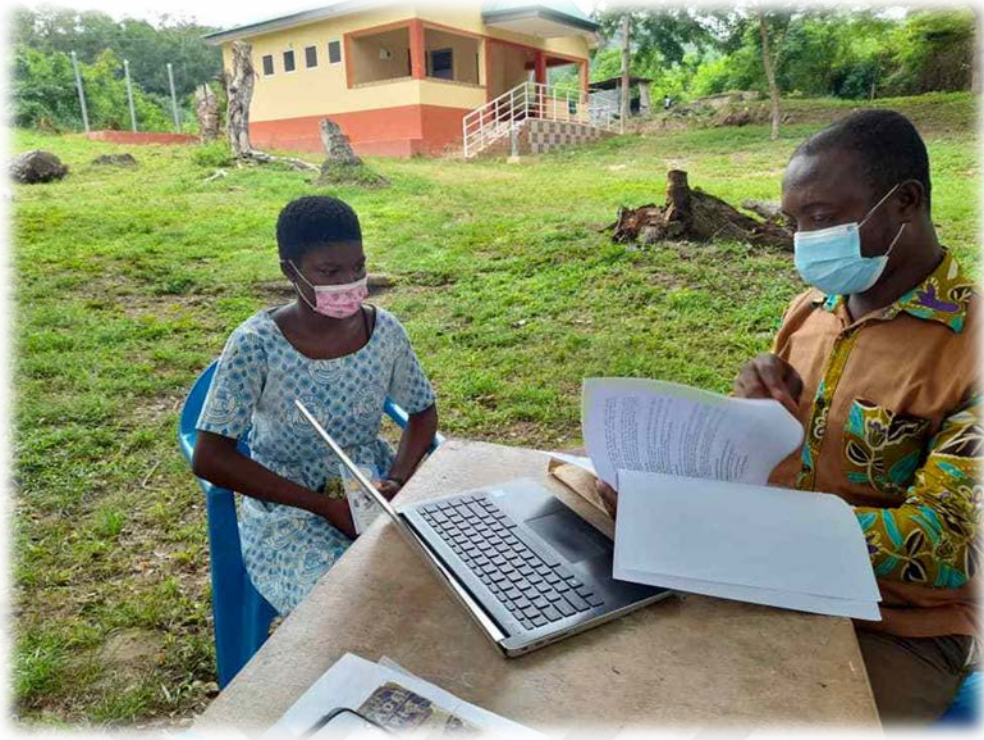
Tablo 5.1. Annelerin Sosyodemografik Özellikleri ve Bilgileri

Katılımcılar	Yaş	Din	Etnik köken	Meslek	Bekar Anne Geliri (GH¢)	Eğitim Düzeyi	Medeni durum	Çocuklar(S)	Hanede Yaşayan Kişiler (S)
BA 1	41	Hristiyanlık	Akan	Terzi	350	Orta okul mezunu	Dul	2	7
BA 2	52	Hristiyanlık	Akan	İşsiz	150	Tahsilsiz	Boşanmış	4	6
BA 3	33	Hristiyanlık	Akan	Değirmenci	450	Tahsilsiz	Bekar	3	4
BA 4	22	Hristiyanlık	Akan	Kuaför Çırağı	250	Lise mezunu	Bekar	1	3
BA 5	42	Hristiyanlık	Akan	Manav	200	Tahsilsiz	Boşanmış	3	5
BA 6	45	Hristiyanlık	Akan	İşportacı	800	Orta okul mezunu	Dul	4	6
BA 7	40	Hristiyanlık	Akan	Kuaför	400	Lise mezunu	Bekar	1	3
BA 8	30	Hristiyanlık	Akan	İşportacı	1800	Üniversite Mezunu	Boşanmış	1	3
BA 9	20	Hristiyanlık	Akan	İşsiz	-	Orta okul mezunu	Bekar	1	7
BA 10	24	Hristiyanlık	Akan	Simitçi	1000	Orta okul mezunu	Bekar	1	8
BA 11	20	Hristiyanlık	Akan	İşsiz	-	Orta okul mezunu	Bekar	1	4
BA 12	21	Hristiyanlık	Akan	Sokak Makarnacısı	600	Orta okul mezunu	Bekar	1	6
BA 13	16	Hristiyanlık	Akan	İşsiz	-	Orta okul mezunu	Bekar	1	6
BA 14	15	Hristiyanlık	Akan	İşsiz	-	Orta okul mezunu	Bekar	1	5
BA 15	16	Hristiyanlık	Akan	Mısırcı	600	Orta okul mezunu	Bekar	1	4
BA 16	19	Hristiyanlık	Akan	İşsiz	-	Lise mezunu	Bekar	1	3
BA 17	18	Hristiyanlık	Akan	İşsiz	-	Orta okul mezunu	Boşanmış	1	7
BA 18	17	Hristiyanlık	Akan	İşportacı	1120	Orta okul mezunu	Bekar	1	8
BA 19	35	Hristiyanlık	Akan	Perukçu	200	Lise mezunu	Boşanmış	2	4
BA 20	28	Hristiyanlık	Akan	İşportacı	320	İlköğretim mezunu	Bekar	1	5

Toplam (S) =20

Bekar Anne = BA

Sayı = S

Fotoğraf 5.1. Okul öğretmeninin yardımıyla araştırma çalışmasına katılan genç bekar bir anne

Kaynak: Araştırmacıya ait röportajların fotoğraf arşivleri

5.2. Ekonomik Etki

Çalışma ile elde edilen verilerden elde edilen ana bulgular çalışan bekar annelerin, Koronavirüs (COVID-19) Pandemisi nedeniyle benzeri görülmemiş ekonomik zorlukları yaşayan ilk kişiler arasında yer aldığını ortaya koymuştur. Pandemi süresince ekonomik olarak tüm bireyler farklı şekillerde olumsuz etkilense de araştırmanın verileri COVID-19 pandemisinin ücretli çalışan kadınların ekonomilerinin daha kırılgan olduğuna dair daha önce elde edilen bilimsel bilgileri desteklemektedir (Power, 2020:68). Son literatür göz önüne alındığında bu durum geçerlidir. Kayıtlı veya kayıt dışı istihdam edilen kadınlar, COVID-19 krizi sırasında insana yakışır işi sürdürme ve ekonomik büyüme açısından genel olarak savunmasızdır (UN Women, 2020). Örneğin Gana, Kumasi'de yaşayan bekar anneler, kendilerini birdenbire ekonomik güçlük içerisinde bulmuşlardır. Görüşmelerde Koronavirüs (COVID-19) pandemisinin olumsuz etkisinden dolayı kişisel memnuniyetsizliklerini dile getirmişlerdir. Birikmiş yanıtlara göre, ekonomi ana teması altında en büyük alt ana tema: Yüksek iş kayıplarıdır. Ekonomi ile ilişkili diğer başlıca unsurlar ise, günlük tasarrufları sürdürmek ihtiyacı, temel ihtiyaçları karşılamak için yetersiz gelir ve çalışma koşullarındaki karantina sonrası değişikliklerdir (Bkz. Tablo 5.2.). COVID-19 salgını sırasında bekar annelerin yaşadığı birincil farklılık kendini hızla

ekonomik etkiler olarak göstermiştir. Pandemi her yerde olduğu gibi Kumasi kentinde de ilk olarak en kırılgan grupları etkilemiştir. Bekar anneler bu grupların başında gelmektedir.

Tablo 5.2. COVID-19'un Gana, Kumasi'de yaşayan bekar anneler üzerindeki ekonomik etkisinden oluşturulan ana ve alt temaların tematik analizi.

Ana Tema

1. Daha yüksek iş kayıpları

Alt Temalar

2. Günlük tasarrufları sürdürmek ve temel ihtiyaçları karşılamak için nispeten düşük gelir
3. Karantina sonrası çalışma ve iş koşullarındaki değişiklikler

Kaynak: *Araştırmacının Bireysel Bulgusu, 2021.*

5.2.1. Daha Yüksek İş Kayıpları

Araştırmaya katılanların çoğu, Gana Devlet Başkanı tarafından uygulanan üç (3) haftalık karantinanın ülke çapında COVID-19 virüsünün yayılmasını azaltabileceğini ancak aslında olumsuz bir şekilde artan iş güvencesizliğine ve sınırlı istihdam fırsatlarının kaybına yol açtığını kabul etmiştir. Buheji ve ark.'nın yakın zamanda COVID-19 Pandemi dinamikleri üzerine yaptığı bir araştırmada belirttiği gibi, bu sağlık protokolleri bir dereceye kadar gerekli olsa da, diğer yandan bunlar birçok sokak satıcısını ve gündelikçiye savunmasız bırakan en kötü eylemler ve “hayatta kalmak için hiçbir yol bulamamak” şeklinde kabul edilmiştir (Buheji, vb., 2020:219). Paylaşılan deneyimlere göre, seyahat yasakları, okulların, pazar merkezlerinin, metro kitle istasyonlarının, ibadethanelerin, restoranların, barların kapatılması ve toplanmalardaki insan sayısına sınırlamalar dahil sokağa çıkma yasağı önlemleri ve kısıtlamaları, bekar annelerin ana geçim kaynağının önünde bir engel haline gelmiştir (UNICEF Ghana, 2021:2). Bu anlamda, sağlığı önleyici protokoller, bekar annelerin para kazanmak, çocuk bakımını sürdürmek ve hanelerinde diğer önemli faturaları ödemek için küçük ticaret ve diğer kazançlı ekonomik faaliyetlerde bulunma fırsatını sınırlamıştır. Benzer araştırmalarla karşılaştırıldığında, sadece 2020'de, kadınların küresel istihdam durumu 54 milyon azalırken, bu popülasyonun neredeyse 45 milyonu işgücü piyasasında tamamen yer almaktaydı (UN Women, 2021). Ayrıca bir çalışmada bekar annelerin %84'ü, COVID-19 pandemisi nedeniyle çalışma koşullarında hızlı değişiklikler olduğunu bildirmiştir (Hertz vb., 2020:2025). Mevcut veriler, bekar anneler de dahil olmak üzere işgücünde zaten yeterince temsil edilmeyen ve düşük değer verilen kadınların, viral COVID-19 salgını sırasında erkeklere göre artan istihdam kayıpları ve çalışma saatlerinde azalma ile karşı karşıya olduğunu göstermektedir (UN Women, 2021). Aşağıda, COVID-19 Pandemisi sırasında bekar annelerin ilgili bazı iş deneyimleri yer almaktadır:

Açıkçası Koronavirüs (COVID-19) pandemisi öncesinde alım satım işi o kadar da kötü değildi. Sabahtan akşama kadar annemin hazırladığı ve sokaklarda sattığı mısır yemeklerinden bol bol satış yapabildim (...) Haliyle hamile kaldım ve işi annemin devralması için bırakmak zorunda kaldım (...) Bir anda COVID-19 geldi, tüm metro istasyonları bir süreliğine kapatıldı. Ayrıca zaman geldi, yolcu sayısı azaldı. Annem işsiz kaldı. Ben evdeyken o da çalışmıyordu **(BA 15, Kadın, 16 Yaşında, Mısırcı)**.

İşim benim her şeyim, bu yüzden kaybetmek kolay olmadı (...) Henüz hane halkımdan hiçbiri hastalığa yakalanmamış olsa da COVID-19 pandemisi işimi etkiledi. Yemek öğütme makinesini, mahallemdeki birçok insan için "cassava" ve "plantain" (Gana'daki temel gıda mahsulleri) öğütmek için kullanıyorum. Sokağa çıkma yasağı sırasında, kısıtlamalar nedeniyle iki haftadan fazla evden çıkamadığım için çalışamadım. Bu süreçte müşterilerim azaldı. İşten kazancım da azaldı. Çok rahatsız oldum, çünkü bütün birikimimi aileme bakmak ve geçinmek için harcadım **(BA 3, Kadın, 33 Yaşında, Değirmenci)**.

Bir işim yok ama yol kenarında balık kızartması satan anneme yardım ediyorum, ne yazık ki karantina döneminde çalışmak zorunda kaldı. Şimdi sürekli işsiz ve bu da benim için hayatı zorlaştırdı **(BA 14, Kadın, 15 Yaşında, İşsiz)**.

Ana yol boyunca bir masada sebze ve yiyecek satıyorum. COVID-19 salgınının ilk aşamalarında işim hemen çöktü. Hepimiz evdeydik, yani dışarı çıkıp satamazdım. Kimse benden alışveriş yapamazdı. Bu durum beni çok zorladı (...) COVID-19 pandemisinden önce işler zaten yavaştı ama durumu daha da kötüleştirdi. Seninle yarım saat konuştum ama tek bir kişi bile bir şey almak için geçmedi, benim günlük durumum bu, artık insanların merhametiyle ve artan borcumla yaşıyorum. Çünkü sebze ve gıda maddeleri uzun süre çürüme noktasına kadar kalabiliyor. Şimdi müşterilerim hem veresiye alıyor hem de ödemede gecikmeleri beni zarara uğrattıyor. Bu çok zor bir durum ki çocuklarıma bakabilecek kadar bile yeterli param yok. Bu sıkıntı beni çok düşündürüyor ve hayatıma son vermeyi düşünmememe sebep oluyor **(BA 5, Kadın, 42 Yaşında, Manav)**.

Fotoğraf 5.2. Kumasi şehrinde yaşayan bekar annelerden birinin çalıştığı yerler

Kaynak: Araştırmacıya ait röportajların fotoğraf arşivleri

Çalışmaya katılan bekar annelerin büyük ölçüde kayıt dışı sektör çalışanlarıdır. Bu bekar annelerin paylaştığı deneyimler, UN Women araştırmasının bulgularıyla, her beş kadından birinin Koronavirüs (COVID-19) Pandemi olayı sırasında 45 ülkede işini kaybettiğini bildirdiği bulgularıyla örtüşmektedir (UN Women, 2021). Veriler, pandeminin hem ekonomik büyüme hem de insani gelişme üzerindeki etkisinin şiddetli olduğu gelişmiş ülkelerde yaşayan kadınlarla sınırlı olabilese de, özellikle Sahra Altı bölgelerindeki gelişmekte olan ülkelerle ilgili yeni ortaya çıkan literatür göstermektedir ki, Senegal, Mali, ve Burkina Faso, Nisan 2020'nin sonunda her dört kayıt dışı çalışandan birinin işini kaybettiğini açıklamaktadır (Danquah, Schotte, ve Sen, 2020). Erkek egemen sektörlerde erkeklerin kadınlardan daha fazla iş kaybettiği 2008'in aksine, 2020'de kayıt dışı sektördeki 432 milyona yakın kadının işi COVID-19 Pandemisi nedeniyle zamansız bir şekilde etkilenmiştir (Mukhtarova, 2020). Böyle giderse, COVID-19 pandemisinin erken aşamalarda kendiliğinden ortaya çıkan olgu olarak pandemi, kadınları otomatik olarak kayıt dışı işgücü içinde dezavantajlı duruma getirmiştir.

Gana örneğine atıfta bulunarak, yalnızca büyük şehirlerde ¹³uygulanan kısmi sokağa çıkma yasağı tüm işlerin %86'sını oluşturan ve çoğunluğu kadın nüfusun %70'i olan kayıt dışı sektörü [yemek ve konaklama hizmetleri gibi serbest meslekle uğraşan, tekstil, hazır giyim,

¹³ Kilitlenmeden etkilenen alanlar arasında "Greater" Accra Metropol Bölgesi, "Greater" Kumasi Metropol Bölgesi ve Kasoa Eyaleti yer almaktadır.

güzellik ve kozmetik işi (Charla, Megan, Essah ve Vivian, 2020), tamamen kapatmıştır (UN, 2020). Özellikle Gana Sendikalar Kongresi, 2020'de Nisan ayına kadar işini kaybeden 42.000 kişiden %75'inin COVID-19 salgınının görüldüğü ve Gana ekonomisinde şimdiye kadar kaydedilen işsizlik oranından ciddi şekilde etkilenen "Greater Accra ve Greater Kumasi" bölgelerinde bulunan küçük esnaflar, gündelikçiler ve ücretli işçiler olduğunu tahmin etmektedir (Aduhene ve Osei-Assibey, 2021:547). Bu nedenle, bu çalışmada çalışan bekar annelerin istihdam durumunu, yaşam koşullarını ve kalitesini Gana'da birkaç aylık Koronavirüs (COVID-19) hastalığının ve hastalığa dair uygulanan tedbitler tarafından değiştiğinin bilgisinin elde edilmesi şaşırtıcı değildir. Bu deneyimle, COVID-19'un ekonomik etkisinin, kadınların gelirinde ve işgücüne katılımında uzun vadeli düşüşle sonuçlanabileceğini veya halihazırda yoksulluk içinde yaşayanlar için daha da kötüleşebileceğini öngörmek mümkündür (UN, 2020:4). Dolayısıyla, bu bulgunun gerçekleşmesi pandeminin Gana'da finansal erişim ve ekonomik kaynakların mülkiyeti ve kontrolü ile ilgili olarak halihazırda var olan ekonomik cinsiyet eşitsizliklerini genişletmekle sonuçlanabileceğini göstermektedir.

5.2.2. Günlük Tasarrufları Sürdürmek ve Temel İhtiyaçları Karşılama İçin Nispeten Düşük Gelir

Eşi görülmemiş iş kayıplarını takiben bu çalışmadaki bekar annelerin çoğu gelirlerinde ve günlük tasarruflarında ciddi bir düşüş olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu, Koronavirüs (COVID-19) Pandemisi nedeniyle kayıt dışı sektörün geçici ve kısmi olarak kapanmasının Gana'daki gelir düzeyleri ve yoksulluk durumları üzerinde önemli etkilerinin olması muhtemel olduğuna dair kanıtlarla örtüşmektedir (Amoah-Nuamah, Musah-Abdul, ve Sampson, 2020). Burada, bekar anneler de dahil olmak üzere kadınlar, sosyo-ekonomik durgunluğun ciddiyetinden orantısız bir şekilde etkilenmektedirler. Çünkü kayıt dışı sektörde istihdam edilme olasılıkları daha yüksek olduğundan ya çok az kazanmakta ya da hiç kazanamamakta, güvencesiz işlerde çalışmakta ve erkek meslektaşlarına oranla ekonomik şokları kaldırmada daha az başarılı olmaktadır (UN, 2020). Sonuçlar, düşük gelirli kadınların gelir düzeylerini önemli ölçüde etkileyen COVID-19 etkisinin gelecekteki belirsizlikler için anlamlı tasarruflar yapma yeteneğini sınırlayabileceğidir (Amoah-Nuamah, Musah-Abdul, ve Sampson, 2020:38). Örneğin, bu çalışmada bekar anneler tarafından açıklandığı gibi, günlük dönüşüme ve eşler arası tasarruflara veya bağlı oldukları kredi birliklerine katkıda bulunmak için çok az şey kalmaktadır. Görüşme sırasında, katılımcılar şunları ifade etmiştir:

Ana çalışma alanları Kumasi'nin ana caddelerinde ve merkez pazarında olan simit satıcısıyım. Bu nedenle karantina anları benim için en zor zamanlardı (...) COVID-19 öncesi kar için sabahtan gece yarısına kadar satış yapabiliyordum; ancak merkez

pazarın kapalı olması, kimsenin dışarı çıkamaması ve hatta uyulması kafa karıştıran zaman çizelgelerinin bulunması nedenleri buna el koyulmuş oldu **(BA 10, Kadın, 24 Yaşında, Simitçi)**.

Özellikle değişen şey benim isim. Önceleri yol kenarlarında seyyar satıcılık yaparak ya da bir evden diğerine taşıyarak satıyordum. Ama COVID-19 kısıtlamaları nedeniyle Kumasi'deki yasak kaldırılana kadar evde işsiz kaldım. O zamandan beri işimin koşulları asla aynı olmadı. Eskiye oranla satışlardan aldığım para miktarını etkilendi. Şu anki haliylebelirli bir gelirim ve birikimim yok. Kaldığım kadından yiyecek, giyecek ve para istemedikçe tek başıma yapamam. Ayrıca kadının başka sorumlulukları ve ilgilenmesi gereken çocukları var, bu yüzden sürekli ondan bir şeyler istemek beni gerçekten endişelendiriyor. Ona fazla yüklendiğimi hissediyorum **(BA 20, Kadın, 28 Yaşında, İşportacı)**.

Mesela eskiden günlük "Susu"¹⁴ birikimine katkıda bulunurdum ama işlerin yavaşlamasına neden olan COVID-19 pandemisi nedeniyle bu şekilde günlük birikim yapacak iş bile bulamıyorum. Bu, ödemeye katkıda bulunduğum oranı düşürdü **(BA 1, Kadın, 41 Yaşında, Terzi)**.

COVID-19 geldiğinden beri iki ana işi değiştirdim, yol kenarında buzlu su satmaktan hamur işlerine geçtim. Örneğin, geçen Pazartesi, Gh¢800 sipariş verdim ama sonunda bunun sadece 180 Gh¢'ini satabildim. Hedefime ulaşana kadar satmaya devam edebilmeyi diledim ama artık çok geçti ve kızıma da bakmak için eve koştum. Günlük durumumdan dolayı kendi işimi kuracak kadar para biriktiremiyorum; birikimim iyiyecek almak, ev faturalarını ödemek ve ulaşım için kullanmaktayım **(BA 18, Kadın, 17 Yaşında, İşportacı)**.

İlk başta, Accra'da ürün satmak için çok sayıda sipariş almaktaydım, ancak şimdi yapamıyorum çünkü işler o kadar pahalı ki, birkaç ürüne çok para harcadıktan sonra nakliye maliyeti tek başına tam bir baş ağrısına dönüşüyor. Bunun yanı sıra, durum ne olursa olsun bizi gün boyu ayakta tutabilecek birkaç eşya sattıktan sonra çocuklarıma da dikkat etmek için her zaman erken evde olmam gerekiyor. Neticede çok satış yapamıyorum, az tasarruf ediyorum **(BA 19, Kadın, 35 Yaşında, Kadın, Perukçu)**.

Özellikle Gana, Kumasi'de yaşayan bekar anneler salgına bağlı uzun süreli ekonomik düşüşün yaşam maliyetini ve çocuk bakım masrafları, kamu hizmetleri ve hastane faturaları ve en önemlisi gıda fiyatları gibi diğer masrafları artırdığını iddia etmektedir. Bekar anneler için, COVID-19 pandemisinin ortaya çıkması, günlük yaşam zorluklarını ve temel ihtiyaçları karşılama ve temel hizmetlere erişimde sürekli mücadeleleri daha da kötüleştirmiştir. Çoğunluk, sağlık krizi durumunun onları çocuklarını diğer akrabaların yanında kalmaya, ek gelir için asgari işleri kabul etmeye, aile masraflarını azaltmak için çocukların yiyecek alımının sayısını veya çeşitliliğini geciktirmeye veya sınırlamaya ittiğini açıklamaktadır. Kişisel görüşme oturumları sırasında, çoğu katılımcı aşağıda özetlendiği gibi ilgili deneyimlerini paylaşmıştır;

¹⁴ "Susu" kulüpleri, üyelerin ve diğer topluluk üyelerinin nispeten düşük faiz oranlarıyla borç alabilecekleri topluluk temelli borç verme tesisleridir. Bazen para grup üyeleri tarafından toplanır ve haftalık veya aylık olarak bir kişiye dağıtılır. Aksi takdirde para yıllık olarak paylaşılır (Korkoyah ve Wreh, 2015).

Sistemde o kadar çok zorluk var ki Kumasi'de yaşamının maliyeti inanılmaz. İnsanlar günümüzde çok fazla alışveriş yapmıyor, ancak aynı zamanda her şey pahalalanmaya devam ediyor. Öyle bir noktaya geldi ki karantina döneminde işsiz kaldığım için günlük yaşam giderlerimi karşılayamıyordum, bu yüzden çocuğumu bir süre babaannemin yanında kalması için köye göndermek zorunda kaldım (**BA 18, Kadın, 17 Yaşında, İşportacı**).

Her gün bir şeylerin fiyatları artmaya devam ediyor, bu arada piyasada bu kadar pahalı gıda maddelerini alacak para kalmadı. Bugün bir şey satın almak için pazara gideceksiniz, ancak ertesi gün aynı şeyin tamamen farklı, artan fiyatını karşılamak için geri döneceksiniz. Bu an sadece benim için değil, tanıdığım/tanımadığım tüm anneler için de zor çünkü hiç kolay değil (**BA 19, Kadın, 35 Yaşında, Kadın, Perukçu**).

Sürekli iş başvuruları yapıyorum ama başarılı olamadım. Denemeye devam ediyorum, ama olumsuz sonuç alıyorum. Geçenlerde, bana günde GH¢15 kadar az maaş veren bir kadınla çalışmayı kabul ettim. Benim ulaşımım bu miktarın yarısını karşılıyor. Her zaman, işten sonra günlük maaşımı alıyorum, bazen bu kadar az para için ne kadar çok çalıştığımı bakıp ağlıyorum. Buna değmiyor (**BA 12, Kadın, 21 Yaşında, Sokak Makarnacısı**).

Bir gün çalışmamak gelirimi kısıtlıyor, bu yüzden geçimini sağlamadan iki hafta evde olmak zordu. Bir zaman geldi, ev için yiyecek satın almak zordu. Ayrıca, günümüzde ebeveynlik pahalı çünkü çocuklarınızın hayatta başarılı olması için almayı beklediğiniz her şey para gerektiriyor. COVID-19'un derinden etkilediği şey bu. COVID-19 zamanlarında çocuklarım benden gerçekten ihtiyaçları olan şeyleri istiyorlar ama ben onları karşılayamıyorum. Bu tür anlar beni hem yıkıyor hem de üzüyor (**BA 3, Kadın, 33 Yaşında, Değirmeci**).

Bugünlerde şehirde acil bir işim varsa çocuğumu her yere götürüyorum. Onu da yanımda götürmeliyim. Elbette koruyucu olmaya devam ediyoruz, ancak bu zorlayıcı oldu. Çocuğum 1 buçuk yaşında, yani bu COVID -19 pandemisinin başlangıcında doğdu, çoğu zaman kontroller, doğum öncesi ve doğum sonrası bakım için hastanede geçiriyoruz (...) Ücretsiz ulusal sağlık sigortası olmasına rağmen hastaneye gitmek ücretsiz değildi ve hala ücretsiz değil. Bizi inandırdıkları gibi bedava olsaydı faydası olurdu ama maalesef değil. Sadece hastane faturaları için çok para harcıyorum ve her zaman pahalı ilaçlar alıyorum. İçinde bulunduğumuz böyle bir pandemi durumunda benim için o kadar kolay olmadı (**BA 7, Kadın, 40 Yaşında, Kuaför**).

Herhangi bir ani veya acil durum için yiyecek bir şeyimiz, evde "para"mız kalmamıştı. Bu COVID-19 döneminde oğlumun hasta olmaması için dua edip duruyorum; bu benim için daha kötü olurdu. Sürekli yiyecek alacak param olmadığı için oğlumun beslenme saatlerini geciktirmek zorunda kalıyorum ve bu onu çok açlatıyor. Onun açlıktan ölmesini izlemek bazen yürek parçalayıcı. Buna dayanabilirim ama o bu durumu atlatamayacak kadar küçük. Benim de seçeneğim yok çünkü bunu da yapmazsam ertesi güne hiçbir şey kalmayacaktır (**BA 17, Kadın, 18 Yaşında, Kadın, İşsiz**).

Yukarıdaki verilerden yola çıkarak, Gana Hükümeti tarafından uygulamaya konulan kapatma ve hareketlilik kısıtlama önlemlerinin Gana'daki gıda tüketim modelini olumsuz

etkilediği değerlendirmesiyle örtüşmektedir. Ayrıca, mevcut politika çabalarını etkisiz hale getirmesi veya basitçe verimsiz hale getirmesi muhtemel olan açlığa karşı katmanlı güvenlik açıkları yaratmıştır (Bukari, vb., 2021). Bunun nedenleri iş kayıplarından kaynaklanan düşük kazançların, karantina döneminde ve hatta sonrasında hayatta kalmak için gerekli olan temel maddeleri satın alma gücünü sınırlandırmasıdır (Adom, Adu-Mensah, Appiah, ve Sekyere, 2020:52). Dolayısıyla, bu sağlık salgını, yetersiz beslenme uygulaması ve Gana'da halen devam eden gıda güvensizliği sorunları nedeniyle dar gelirli hanelerin bekar annelerinin ve çocuklarının yaşamları için bir tehdit oluşturmaktadır (UNİCEF Ghana, 2021). Ayrıca bulgular, Koronavirüs (COVID-19) pandemisi sırasında savunmasız hanehalklarının ve ailelerin karşılaştığı zorluklarla ilgili küresel bir endişeye işaret etmektedir. Bu anlamda, zaman içinde yapılan çok sayıda araştırma, hane halkının gıda yetersizliği durumunun COVID-19 döneminde COVID-19 öncesine göre daha kötü olduğunu ortaya koymuştur (Bukari, vb., 2021). Diğerleri, farklı ülkelerdeki kadınların çoğunluğunun, özellikle çocukluların evde kalma süresinin günde 5 saatten 8 saate yükseldiğini ve gıda tüketiminin ve yemek düzeninin sokağa çıkma yasağı sırasında daha sağlıksız olduğunu belirtmiştir (Goldberg, McCormick, ve Virginia, 2021:2). Asya kıtasında, yoksul gelirli hanelerdeki çoğu kişi, yetersiz güvenli bölge ve gıda mevcudiyeti nedeniyle köylerine dönmek için sert önlemler almıştır (Buheji, vb., 2020:218). Avrupa ve Orta Asya'da da yaşayanlar için ¹⁵ hızlı bir toplumsal cinsiyet değerlendirmesinin ön sonuçları, gelir kaynaklarındaki azalma nedeniyle kadınların yaklaşık yüzde 38'inin temel sağlık hizmetlerine ve yardıma erişmekte zorluk çektiğini bildirilmiştir (UN Women, 2020:31). Bu nedenle, Kumasi'de yaşayan bekar annelerin paylaştığı deneyimler, Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin karantina sonrası temel ihtiyaçların ve hizmetlerin karşılanamaz olduğu yerlerde artan mutlak yoksulluk oranına yol açtığı değerlendirmesini desteklemektedir (Buheji, vb., 2020). Ortaya çıkan verilerden Koronavirüs (COVID-19) pandemisinin dünyanın yoksulluğu ortadan kaldırma kapasitesini gerilettiğini ve yoksulluğu azaltma aşamasına geri döndürdüğünü belirtmek mümkündür (Buheji, vb., 2020:217).

5.2.3. Karantina Sonrası Çalışma ve İş Koşullarındaki Değişiklikler

Çoğunluğu kayıt dışı tüccar olan bekar anneler üzerindeki önemli sosyo-ekonomik krize rağmen, pandemi salgını önlemleri iş operasyonlarında ve çalışma ortamı koşullarında değişikliklere yol açmıştır. Sahra Altı Afrika ülkelerinde tanık olunan, kayıt dışı işgücündeki tüccarlar (çoğu kadın), sokağa çıkma yasağı ve seyahat yasağı düzenlemelerinin uygulandığı büyük şehirlerde ticari faaliyetlerde engellerle karşılaşmıştır (Megersa, 2020). Bu nedenle, sokak satıcısı ve gıda satıcısı olan bekar annelerin çoğu artan risk ve COVID-19'a yakalanma

¹⁵ Bu durum, Kırgızistan ve Kazakistan'da üzücüdür.

korkusu algısı, müşterilerine hizmet sunmayı genellikle son derece zor, hatta imkansız hale getirdiğinden talepte bir düşüş kaydedilmiştir. Georgetown Kadın ve Barış ve Güvenlik Enstitüsü politika özetinde açıklandığı şekilde, Gana'da gıda dışındaki ürünleri satmak üzere sınıflandırılan sokak satıcılarının ve pazar tüccarlarının %88'i artık etkin bir şekilde çalışmamaktadır. Tüm bunların üzerine, bu kadın tüccarlar, kayıt dışı yerleşim yerlerindeki imkansız fiziksel mesafeler nedeniyle artan virüse maruz kalma riskiyle karşı karşıya kalmaktadırlar (Mukhtarova, 2020). Diğerleri gıda endüstrisinde gıda satın alma davranışının ve tüketim modelinin yeniden yapılandırıldığını kaydetmiştir. Öyle ki eğitim ve konaklama alanındaki çoğu toplu alıcı gıda satın almayı neredeyse tamamen bırakmıştır. Ancak COVID-19 Pandemi sırasında restoran bazlı gıda ve geleneksel gıda dağıtımında internet üzerinde satın alımlar tercih edilmiştir (Eliaz ve Murphy, 2020:8). Bu durum, Batı Afrika Liberya'daki Ebola salgını sırasında gıda satıcılarının yaşadığı deneyimlerinden çok uzak değildir. Buna göre, gıda işletmeciliği ve meyve ve sebze gibi bozulabilir malların satışı ile uğraşan erkeklere göre serbest meslek sahibi kadınların çoğu müşterilerin Ebola hastalığına yakalanmaktan korkmaları sebebi ile sokaklarda yemek yemekten korktukları için eşi görölmemiş kayıplarla karşı karşıya kalmışlardır (Korkoyah ve Wreh, 2015:19). Sonuç olarak, COVID-19 Salgını daha önce görülen Ebola salgını sonrası yaşananlardan daha fazla benzer süreçlerin yaşanmasına neden olacaktır. COVID-19 sırasında bekar anneler bireysel sağlık ihtiyaçlarını karşılamak için mücadele ederken geçim arayışı içinde hayatlarını riske atmanın yanı sıra perakende satışları yavaşlamış, düşük mal himayesi ve iş kayıplarını hızlandırmıştır. Bekar annelerin borcu artmış iş kalitesi azaltmıştır. Bazı bekar anneler deneyimlerini şöyle anlattı:

Müşteriler, başkalarının kendilerine yaklaşmasını istemeyecek kadar hastalıktan korkuyorlar. Müşteriler alış veriş yaparken suyu ya da simiti kendileri seçmek istiyor. Ama ürünlere çok fazla dokunmak da sağlıklı değil ve işlerimin kötüye gitmesine bile neden olabilir. Ödün vermediğimde ise satın almaya olan ilgilerini kaybederler ve satışlarımı olumsuz etkilenir **(BA 18, Kadın, 17 Yaşında, İşportacı)**.

COVID-19 pandemisi hayatımda çok şeyi değiştirdi. Evimizin önündeki büyük bir masada yemek satardım. Sokağa çıkma yasağı sırasında, çoğu insan beslenmeleri için toplu alışveriş yaptı/satın aldı, orada yiyecek alan kimsenin bile olmadığı görüldü. Bu, birkaç gün boyunca işimi tamamen kaybettiğim anlamına geliyor. Şimdi karantinadan sonra, COVID-19'a yakalanma korkusu, sosyal mesafe kurallarına uymak için uzun kuyruklara katılma ve çok fazla karmaşık şeyler nedeniyle yiyecek satın alan insan sayısı azaldı. Günün sonunda, yiyeceklerimin çoğu bozuluyor ya da boşa gidiyor, bu yüzden ayakkabı ve ayakkabı satmaya başvurmak zorunda kaldım. Artık ayakkabı satmak için ev ev dolaşıyorum ki bu yorucu olmasına rağmen bir de müşteriler veresiye alım yapıyorlar. Ürünlerimi satmak için küçük bir konteynır (Kiosk) veya dükkanım olsun isterdim. Bu beni ve ailemi COVID-19 pandemisi sırasında biraz daha istikrarlı hale getirirdi **(BA 6, Kadın, 45 Yaşında, İşportacı)**.

Hayatımda değişen tek şey işim. İşimi iyi yönde değil kötü yönde değiştirdi. Müşteriler, aynı tarağı başkaları için saçlarını yeniden taramada kullanabileceğimden endişeleniyorlar. Ve onlara göre bu bulaşmaya sebep olabilir. Diğerleri de pedikür isteyebilir, ancak yine de aynı aletlerin üzerlerinde kullanılmasından endişe duyabilir. Bazen pazartesiden cumaya kimse hizmet almaya gelmiyor ve salonumda iş olmadan oturabiliyorum (...). Her gün işimin durumu hakkında endişeleniyorum. Piyasa hiç bu kadar kötü olmamıştı ve COVID-19 salgını da piyasayı daha da kötü hale getirdi (...) **(BA 7, Kadın, 40 Yaşında, Kuaför)**.

Annemin kahvaltı yemeklerini sokaklarda/dışarıda satmasına yardım ediyorum, bu yüzden Kumasi metropolünde uygulanan üç haftalık sokağa çıkma yasağı süresince, onlar tecridi kaldırana kadar çalışmayı bırakmak zorunda kaldı. Annem için zordu. O dönem için satın aldığımız her şey beklenenden daha erken bitti. Sokağa çıkma yasağından sonra da insanlar COVID-19 virüsüne yakalanmaktan korktukları için dışarıdan yiyecek satın almaktan çekiniyorlar. Şimdi yiyecek satın almak, faturaları ödemek ve borçları kapatmak için para bulmak bile onun için bazen zor oluyor **(BA 16, Kadın, 19 Yaşında, İşsiz)**.

Yeni norma uyum sağlama konusundaki sağlık endişeleri ve güvenlik açıklarının kanıtı, Gana'da kayıt dışı sektördeki küçük ölçekli işletmelerin kısa ve uzun vadede kadınların yaşayabilirliğine yönelik bir tehdidi göstermektedir. Burada, bekar annelerin ortaya çıkardığı zorluklar, onları yeni güvenlik ve katı koşullara maruz bırakmanın ötesine geçerek, COVID-19'un müşteri akışını nasıl azalttığını, geliri nasıl azalttığını ve uzun süreli iş güvencesizliği olasılığına yol açtığını daha da ortaya koymaktadır. Normal zamanlarda bile, Gana'da kayıt dışı ekonominin çoğunluğunu oluşturan bu kadınlar, genellikle kolayca hassastır ve her türlü iş organizasyonu ve yönetim tehlikesine maruz kalmaktadır.

Fotoğraf 5.3 Kumasi şehrinde yaşayan bekar annelerden birinin çalıştığı mekan

Kaynak: Araştırmacıya ait röportajların fotoğraf arşivleri

Dolayısıyla COVID-19 pandemisi sırasında ekonomik ve sosyal kaostan, artan risk faktörlerinin ve ticari engellerin karşı konulmaz olması beklenmektedir. Bazı bekar annelerin paylaştığı deneyimlere göre, COVID-19 salgını, çoğu Sahra Altı Afrika ülkesinde kayıt dışı ekonomiyi olumsuz etkilemeye devam edebilecektir. Özellikle de iş ve iş koşulları alanlarında, hem tüccarların hem de bireysel tüketicilerin süreçleri, hedefleri, teknikleri, sonuçları ve beklentilerini etkilemesi olasıdır. Burada analiz, sağlık salgınının, kadınların geçim için güvendiği sektörün örtüşen savunmasızlıklarını ortaya çıkarabileceğini göstermektedir. Ve Kumasi bölgelerinde zaten yoksulluk içinde yaşayan bekar anneler ve düşük gelirli aileler gibi çoğunluk için bile, bu etkiler ekonomik istikrarlarını ve yiyecek, barınma, ilaç vb. gibi kritik gereksinimleri satın alma veya karşılama güçlerini zayıflatabilecektir (Mukhtarova, 2020).

Benzer şekilde, diğer araştırmacılara göre, COVID-19 pandemisi karantina sonrası alınan önlemler nedeniyle işgücü piyasasında meydana gelen değişiklikler, hane halkı harcamaları üzerinde uzun süreli sonuçlara veya savunmasız aileleri sağlıklı kılmak ve finansal hayatta kalmak arasında açık bir değiş tokuşa neden olacaktır (Danquah, Schotte, ve Sen, 2020). Bu durum Gana, Kumasi'de yaşayan bekar anneler için de aynı şekilde olacaktır. Tüm bu faktörlerin bir sonucu olarak, bekar annelerin deneyimleri, ILO ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu'nun (UNİCEF) Koronavirüs (COVID-19) salgınından en çok etkilenen savunmasız kişilerin refahını artırmaya yönelik çabalarını haklı çıkarmaktadır. Verilerde, sivil toplum kuruluşlarına, kooperatif kuruluşlarına ve özellikle düşük gelirli ücretli istihdamdaki bireylerin refahını iyileştirecek etkili destek sistemlerini geliştirmeye yönelik hızlı önlemleri başlatmaya ve uygulamaya yönelik bir çağrı mevcuttur. Aksi halde Gana gibi gelişmekte olan ülkelerdeki bekar annelerin, sadece sağlık değil, insani krizi olan pandeminin yıkıcı gücüyle daha sert karşı karşıya kalacakları ortadadır (Power, 2020:71).

5.3. Sosyal Etki

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından pandemi olarak sınıflandırılan Koronavirüs hastalığı (COVID-19), sadece bir sağlık salgını değil, kaçınılmaz sosyal sorunları da beraberinde getiren küresel bir krizdir. Tüm sosyal grupları ve bireyleri etkilese de, bulguların sonucu ayrıca Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin savunmasız aileleri ve tek ebeveynli haneleri yadsınamaz bir şekilde daha fazla etkilediği kanıtlanmaktadır. Gana'da yakın zamanda yapılan bir araştırmada görüldüğü gibi, COVID-19 hastalığı sadece insan ve sosyal davranışlar üzerinde önemli bir etkiyi tetiklemedi: sosyal yaşam müdahaleleri ve fiziksel aktivitelerde azalma, aynı zamanda hareketsiz davranış sürelerini de artırmıştır (Asiamah vb., 2020:85). Benzer şekilde, mevcut çalışma, COVID-19 pandemisinin ortaya çıkmasından bu yana Gana, Kumasi'deki bekar anneler arasında aile ve sosyal yaşamda genel bir bozulma kaydetmiştir. Bekar annelerin

deneyimlerine dayalı olarak dört ana tema (Ayrıca bkz. Tablo 5.3): Artan korku ve risk algısı; Sosyal ve davranış değişiklikleri; Cinsiyete dayalı şiddet ve ek ebeveyn sorumlulukları, devam eden COVID-19 Pandemisi tarafından yönlendirilen birincil sosyal etkiler olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo 5.3. COVID-19'un Gana, Kumasi'de yaşayan bekar anneler üzerindeki sosyal etkisinden elde edilen ana temaların tematik bir analizi.

Ana Temalar

1. Artan korku ve risk algısı
2. Sosyal ve davranış değişiklikleri
3. Bekar annelere karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet
4. Ek ebeveyn sorumlulukları

Kaynak: Araştırmacının Bireysel Bulgusu, 2021.

5.3.1. Artan Korku ve Risk Algısı

Görüşmecilerden elde edilen tutarlı bilgiye göre, Gana, Kumasi'de yaşayan çoğu bekar annede ortak olan ve tekrar eden konu, COVID-19 Pandemisiyle birlikte risk algısının artmasıdır. Son zamanlarda COVID-19 salgını sırasında çoğu sosyal bilim araştırmasında korku ve risk kavramı büyük ilgi gördü. Bunun nedeni, COVID-19 Pandemisini çevreleyen korku, bireylerin ve toplumların, toplumda hastalık bulaşmasının genel sonucuna yardımcı olan önleyici tedbirler olarak gerekli kontrol kılavuzlarına nasıl tepki vereceğini bilmiyor olmasından kaynaklanmaktadır (Quadros, Garg, Ranjan, Vijayasarithi, ve Mamun, 2021). Bekar annelerin büyük çoğunluğu için artan korku ve risk algısı Gana'da COVID-19 pandemisinin ortaya çıkmasından bu yana yaşanan ve hemen fark edilen bir sosyal etkiydi. Kore'de yaşayan bekar annelerin duygularına benzer şekilde, COVID-19 pandemik faktörlerinin karmaşık doğası korku ve risk algısını hızla artırmıştır (Choi, Byoun, ve Kim, 2020:4). Örneğin, 1 Nisan 2020 itibarıyla Gana'da COVID-19'dan kaynaklanan 5 ölümün teyit edilmesinin en başından itibaren halkın panik tepkisi, Ganalılar arasında akıllara durgunluk veren gerilim, stres ve kaygı düzeylerinde artışa neden olmuştur (Aduhene ve Osei-Assibey, 2021:548). Geçim kaynaklarının riske girmesibekar anneler üzerindenekstra korku ve gerilim yaratan önemli bir faktör olmaya devam etmektedir.

Öte yandan, araştırmacılar çoğu haber portalının saatlik vaka kayıtlarına ve dünya çapında, özellikle de birçok Avrupa ülkesinde ölüm sayısı ile ilgili sürekli haberlere odaklanması, haberleri izleyen birçok Gana'lının da virüs sebebiyle ölebileceğinden korktuğunu ispatlamaktadır (Aduhene ve Osei-Assibey, 2021). Bu arada, diğer çalışmalar, sosyal medyada ve

diğer ulusal iletişim platformlarında COVID-19 Pandemisi hakkında kitlesel bilgi ve bilginin yüksek yaygınlığını, yaygın Koronavirüs salgınının yönetilmesine etkili yanıtlar olarak kabul edilmektedir (Kumbeni, Apanga, Yeboah, ve Lettor, 2021). COVID-19 yanıtları üzerine farklı argümanlar olsa bile, çalışma katılımcıları hala COVID-19 krizinin doğasını yüksek bir virüs kapma korkusu duygusu ve topluluklarının üyelerini kaybetme düşünceleriyle nitelendirmişlerdir. Özellikle, Luc Boltanski ve Laurent Thévenot'un Değerlerin etkisi perspektifine göre hayatlarının en değerli aile dünyası değeri olan çocuklarının güvenliğiyle ilgili derin endişeleri ve belirsizlikleri paylaşmışlardır. Bekar annelerin hesaplarına göre, çocuklarının çoğu COVID-19 pandemisinin şoklarını ve beklentilerini yönetmeye hazırlıksızdı. Sonuç olarak, sık sık endişeli, stresli ve depresyondaydılar. Bu nedenle COVID-19, bekar annelerin ruh sağlığı durumunu bozmuş olabilir. Çoğu araştırma, COVID-19 Pandemisinin normal yaşamı değiştirdiğine ve insanları enfeksiyon korkusu, belirsizlik, stres, kaygı bozuklukları, uyku sorunları, duygusal bozukluklar, intihar eğilimi vb. dahil olmak üzere daha yüksek düzeyde zihinsel sağlık sorunlarına yol açtığına işaret etmektedir (Quadros, Garg, Ranjan, Vijayasarithi, ve Mamun, 2021). Pandeminin getirmiş olduğu korku ve risk üzerine bazı bekar anneler şunları anlattı:

Gana'da kaydedilen ilk vakaları duyduğumda korktum. Bazılarımız, her şeyden daha yakın olduğunu bilmeden bu hastalığı sadece uzaktan duyduk ve algıladık. Korkum sadece kendimle ilgili değildi, bir anne olarak çocuklarımla hayatları için gergindim. Bir sağlık salgınına maruz kalmak ve sonuçlarıyla başa çıkamayacak kadar küçükler. En azından yetişkin bir insan olarak virüsü kapmamak için ekstra dikkatli olma şansı garanti edilebilir, ancak işin içinde çocuklar olduğunda bu garanti edilemez **(BA 6, Kadın, 45 Yaşında, İşportacı)**.

Çok korkmuş hissettim. Ne zaman dışarı çıkmak istesem korkardım. Kendi yakın akrabalar size yaklaşırsa bile virüse yakalanma korkusu hissedebilirsiniz. Hayatımda daha önce hiç bu garip duyguyu hissetmemiştim **(BA 7, Kadın, 40 Yaşında, Kuaför)**.

Haziran 2020 civarında doğum yaptım ve bu, Gana'da ilk COVID-19 vakasının kaydedilmesinden birkaç ay sonraydı. Kısa bir süre içinde hükümet, 2 haftalık katı karantinayı uygulamaya koydu. Etrafımda beni destekleyecek kimsesi olmayan, yeni emziren bir anne olarak bu benim için çok büyük bir yükü. O an korku, yalnızlık ve stres karışımıydı **(BA 10, Kadın, 24 Yaşında, Simitçi)**.

Dünyanın diğer bölgelerinden gelen ölüm vakalarının sayısının artmaya devam etmesi beni şok etti. Virüsün Gana'da da olduğunu duyduğumda yurt dışında görüldüğü gibi çok fazla insanı kaybedeceğimizi hissettim **(BA 12, Kadın, 21 Yaşında, Sokak Makarnacısı)**.

Şunu da ekleyeyim ki hamileydim, bu yüzden haber beni kendim ve doğmamış bebeğim için endişelendirdi. Pandeminin o erken döneminde, ne zaman dışarı çıksam virüs kapmaktan korkuyordum **(BA 14, Kadın, 15 Yaşında, İşsiz)**.

Haberleri ilk duyduğumda korktum çünkü diğer ülkelerde kaydedilen ve ailemden herhangi birini veya topluluğumdaki arkadaşlarımdan herhangi birini kaybetmekten gerçekten korkmama neden olan çok sayıda ölüm vakası vardı (**BA 17, Kadın, 18 Yaşında, İşsiz**).

Gana'da COVID-19'un ortaya çıkması beni panikletti. Ayrıca başka ülkelerde ölüm vakalarının arttığını her izlediğimde ağlardım. Bu nedenle, aynı örneklerin Gana'da nasıl meydana gelebileceğini düşünmek ciddi anlamda gülünç bir an değildi. Benim için bu dünyanın sonuydu. Ne yazık ki, COVID-19'a kolayca yakalanabileceğim bir yerde hareket etmekten korktuğum için hemen sokak satıcılığını bıraktım (**BA 20, Kadın, 28 Yaşında, İşportacı**).

5.3.2. Sosyal ve Davranış Değişiklikleri

Genel olarak katılımcılar, Koronavirüs'e yakalanma korkusunun sosyal normlardan ve topluluklarındaki diğer hanelerde ortak olan rutin faaliyetlerden kopma ile sonuçlandığını kabul etmiştir. Çalışmanın bulgusu, pandemiden etkilenen bölgelerdeki bireylerin halka açık toplantılardan kaçınarak sosyal ve geleneksel uygulamaları başkalarına karşı hızla değiştirdiği Liberya, Batı Afrika'da Ebola salgınının kadınlar ve erkekler üzerindeki farklı etkisinin değerlendirilmesiyle örtüşmektedir. Başkalarıyla birlikte zaman geçirmemek ve birlikte yemek yememek; ve ayrıca grup olarak çiftliklerinde çalışmaktan vazgeçmektir (Korkoyah ve Wreh, 2015:8). Bu nedenle sosyal ve davranıştaki değişiklikler, bir kriz sırasında farklı kültürlerde yaşanan ortak tepkisel faktörlerdir. Örneğin, Gana'da Koronavirüs (COVID-19) hastalığının başlangıç evrelerinde bekar anneler, salgının günlük iletişimlerini ve başkalarıyla ilişkilerini etkilediğini, evden çıkma, sosyal aktivitelere katılma sıklığının ve yeni arkadaşlarla tanışmanın büyük ölçüde azaldığını belirtmişlerdir. Ayrıca, yoğun bir iletişim içindeyken, komşularla jest (tokalaşma veya sarılma), ziyaret, başkalarını önemseme ve birlikte ortak yapılan film, televizyon izleme aktiviteler azalmış ve selamlaşmalar nadirleşmiştir. Bekar anneler görüşmeler sırasında pandeminin getirdiği bu sosyal işlev bozukluklarının onları sosyal grup desteklerinden ve günlük ihtiyaçlarını karşılamak için destek almak gibi durumlardan mahrum ettiğini aktarmıştır. Özellikle bazı katılımcılar konu hakkında şunları belirtmiştir;

Pandeminin ilk aşamalarında, COVID-19'u çevreleyen tüm korkunun birbirimizle etkileşim şeklimizde bir değişikliğe neden olduğunu söyleyebilirim. Bu nedenle herkes bir sonraki kişi veya komşuyu bile hanenin içinde veya dışında meşgul etmekten korkar. Sağlık uzmanlarının radyo ve televizyondaki birkaç tartışma ve açıklamalarından sonra, insanlarla ilişkilerimizi hemen kesmek zorunda olmadığımızı anladık. Ancak COVID-19'u önlemek için sosyal mesafe, burun maskesi takma ve diğerleri gibi tüm önlemlere uyararak kendimizi korumalıyız. Kesin olarak söyleyebilirim, şimdi daha iyi. Burada normal olan sarılma ve tokalaşma dışında her şey normal görünüyor (**BA 19, Kadın, 35 Yaşında, Perukçu**).

Dünyanın bu bölgesinde başkalarını evlerinde ziyaret etmek, onları kontrol etmek veya sorunları / tavsiyeleri birlikte paylaşmak o kadar önemlidir ki, ister akraba ister arkadaş olsun, günlük hayatta bu eksik olduğunda başkaları ilgili insanlar arasında bekleyen bir sorun olduğunu varsayabilirsiniz. Ama COVID-19 geldiğinden beri, bu özel sosyal yaşam tarzı değişti (**BA 20, Kadın, 28 Yaşında, İşportacı**).

Görünüşe göre artık uzaktan ilişkilere ve telefon iletişimine alışkınsınız. İşler değişti, yan komşunuzu bile; birleşik evlerde yaşadığınız halde günlerce göremeyeceksiniz. İlk başta mahalleden veya memleketten düzenli olarak ziyaret edebilen arkadaşlarım ve diğer geniş aile üyelerim vardı, ancak pandemi nedeniyle kimse gelmiyor. Şimdi herkes evde! Bu dönemi dışarıda oturup konuşabileceğimiz, gülüp geçebileceğimiz ve yeni arkadaşlar edinebileceğimiz zamanlarla kıyaslayamam. Her şey değişti (**BA 5, Kadın, 42 Yaşında, Kadın, Manav**).

Hane halkımın hiçbir üyesi COVID-19, karantina veya tecrit yaşamadı. Ama artık birbirimizi ziyaret edemiyoruz, film izleyemiyoruz ya da birlikte daha uzun sohbetler yapamıyoruz çünkü herkes COVID-19 Pandemisi'nden korkuyor. Ben hiçbir yere gidemem. Kızlarım benim için tüm işleri yapıyor, bu da beni sabahtan akşama kadar hareketsiz kılan şey. Hatta yaşlıların yürümemesi gerektiğini söylediler; Artık arkadaşlarımı eskisi kadar sık ziyaret edemiyorum (**BA 1, Kadın, 41 Yaşında, Kadın, Terzi**).

Anladığım kadarıyla yaşlı insanlar COVID-19 konusunda daha fazla risk altında. Bu nedenle erken dönemlerde mahallemdeki diğer yaşlı insanlarla yakınlaşmayı, onlarla iletişim kurmayı veya konuşmayı bıraktım. Çünkü onlar evdeyken her an dışarı çıkıp eve dönebildiğim için virüsü kapmalarına sebep olmak istemedim (**BA 15, Kadın, 16 Yaşında, Mısırcı**).

Fırın tesisindeki insanlar benim her şeyim. Birçok şeyi ortak paylaşıyoruz. Örneğin, bir şey olursa, güvenebileceğim kişiler onlar olacak. Ancak karantina sırasında çoğu insandan tesiste aşırı kalabalığı önlemek için evlerine geri dönmeleri istendi. Artık sadece telefonda konuşuyorduk (**BA 10, Kadın, 24 Yaşında, Simitçi**).

COVID - 19 salgını geldiğinden beri başkalarıyla ilişkiler aynı olmamaya başladı. Artık arkadaşlarınızla konuşurken onları düzgün duyamayacağınız bir burun maskesi takmanız gerekiyor. Başkasının evine gidip saatlerce sohbet ettiğimiz ve televizyon programlarını seyredebildiğimiz zamanlar gibi değil artık; herkes korunmak için evde (...) (**BA 12, Kadın, 21 Yaşında, Sokak Makarnacısı**).

COVID-19 çoğu şeyi değiştirdi, şehirde birisiyle tanıştığınızda artık bizim kadar yakınlaşıp selamlaşmıyor ya da kucaklayamıyorsunuz. İkiniz ya birbirinizden uzaklaşmalısınız ya da uzaktan bir sohbe girmelisiniz (**BA 5, Kadın, 42 Yaşında, Manav**).

Gerçekten de, bekar annelerin içinde bulunduğu durum COVID-19 pandemisinin ortaya çıkmasının, topluluklarındaki yapının sosyal olarak inşa edilmiş kalıplarını etkilediğini göstermiştir. Böylece, mevcut virüse ait hastalığı durdurmak için olayların ani dönüşü, mevcut davranış ve alışkanlıklarla kesişerek sosyal işlevsellik ve uyumun temel unsurlarını zayıflatmıştır. Ayrıca, bu onların uzun süreli izolasyona, damgalanmaya, çaresizliğe, umutsuzluğa, kafa karışıklığına ve kaygıya itilebileceğini göstermektedir. Ancak uzun vadede

yeterince bildirilmeyen bu önemli sosyal sonuçlar, yoğun davranışsal ve sosyal sorunlara neden olabilmektedir. Örneğin, COVID-19 hastalıklarına yakalanma korkusu nedeniyle sosyal faaliyetlere katılmama sonucunda, karantina döneminde en uç vakada intihar girişimleri kaydedilmiştir (Quadros, Garg, Ranjan, Vijayasarithi, ve Mamun, 2021). Ek olarak, sosyal etkileşimleri sınırlama ve çocuklarıyla evde kalma konusunda birbirleriyle rekabet eden taleplerle karşı karşıya kalan ebeveynler: COVID-19 pandemisinin korkusu ve riski nedeniyle bu süreçte özellikle savunmasızdılar; öyle ki bu durum stres altında sürekli yakın temas, saldırgan davranışlar ve şiddet için bir risk faktörü haline gelmektedir (Brown, 2020:2). Çalışma, bekar annelerin hanelerinin üyeleri üzerindeki doğrudan etkiyi kapsamlı bir şekilde ele almamış olsa da, sosyal bozulma nedeniyle sürekli olarak zihinsel ve psikolojik sonuçlara maruz kalma, çocuklarının ve diğer üyelerin refahı üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilmektedir. Bunun nedeni, uzun süredir devam eden sosyal ve davranışsal değişikliklerinin, genellikle rahatsız edici duygulara, bilişlere ve sert tepkilere yol açabilecek fiziksel bağışıklık sistemini uyarabilmesidir (Quadros, Garg, Ranjan, Vijayasarithi, ve Mamun, 2021). Özellikle anneler için, daha yetersiz zihinsel sağlık durumu, çocuklara kötü muamele ve çocuk-ebeveyn sorunları olasılığını artırabilmektedir (Choi, Byoun, ve Kim, 2020:678). Bu nedenle çalışma, Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin bekar annelerin tüm hane halkı üzerindeki duyarlılığının ve çok düzeyli sosyal etkisinin altını çizmektedir.

5.3.3. Bekar Annelere Karşı Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet

Gana, Kumasi'de yaşayan bazı yeni ve genç bekar annelerin sosyal hayatlarını daha da kötüleştiren bir diğer durum, cinsiyete dayalı şiddete nasıl maruz kalmalarıdır. Özellikle Kumasi kentinde kısmi sokağa çıkma yasağı uygulanması sırasında ve hatta sonrasında, karantina sonrası önlemlerin kaldırılmasında bile yaşanan sözlü ve psikolojik taciz olayları önemli bir toplumsal sorundur. Bu bulgu, Afrika Birliği Komisyonu - Kadın, Toplumsal Cinsiyet ve Kalkınma Müdürlüğü (AUC-WGDD, 2020) tarafından hazırlanan ortak bir politika raporunda, Afrika'da Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) salgınının ortaya çıkmasıyla birlikte en çok etkilenen ülkelerde kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü şiddetin (VAWG) arttığını ortaya koymaktadır. Çoğu durumda bu taciz edici eylemler, özellikle karantinalar, kısıtlı hareketler ve okulların kapanması gibi durumlarda şiddetle üyeleri ve yakın partnerler tarafından gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, BM Kadın Birimi tarafından bir pandemi sürecinde yaşananları doğrulayan yeni bir anket verilerine dayanarak, 13 ülkedeki 2 kadından 1'i, Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin ortaya çıkmasından bu yana kendilerinin veya tanıdıkları bir kadının bir tür şiddetine maruz kaldığını bildirmiştir (UN Women, 2021:6). Bu kritik sağlık krizi sırasında her türlü şiddetin kaydedildiği yerlerde, bekar anneler kendilerine özel bir şiddet daha

yaşadılar. Pandemi sürecinin getirdiği ekonomik ve sosyal krizler bekar annelere yakın akrabalar tarafından kocalarına geri dönmeleri veya bekar annelere destek vermekten kurtulabilmek için bekar annelere yeniden evlenmeleri içi uygulanan tutarlı baskı görüşmelerde ortaya çıkarılmıştır. Pandemi sırasında bekar anne olan genç yaştaki kadınları diğer aile üyeleri erken doğumla suçlamış, utandırmış ve reddetmiştir. Ayrıca, diğer katılımcıların görüşleri, alınan sözlü tacizlerin çoğunun çocukların inkarına, tamamen terk edilmesine veya ebeveyn sorumluluklarından uzak duran babalara dönüşen yakın partnerler (çoğunlukla çocuklarının babaları) tarafından gerçekleştirildiğini ileri sürmüştür. Bu olgu göstermektedir ki, bekar anneler kendi topluluklarındaki diğerlerinden daha az veya sınırlı kaynaklar ve hizmetler ile çocuklarına tek ebeveynlik yapmaktan sorumludur. Araştırmada katılımcılarının düşünceleriyle bu durumu ortaya çıkaran ve ispatlayan görüşlerden bazıları şunlardır:

COVID-19 Pandemisi sırasında yaşanan zorluklar nedeniyle, çoğunlukla aile üyeleri bize şunları söylüyor: bekar anneler kocalarına geri dönmeli veya yeniden evlenmeli; onlar için başarısız evliliğin bizim suçumuz olduğunu ve evli olmanın pandemi sırasında karşılaşılan sorunları azaltacağını düşünüyorlar **(BA 3, Kadın, 33 Yaşında, Değirmenci)**.

Ayrıca yakın zamanda doğum yapan ancak doğumdan altı ay sonra annesini kaybeden bir akrabam (evlenmemiş bekar annem) var. Bu olaydan dolayı durumu kötüydü. Onu ve bebeği desteklemek isteyen kimse yok. Sevdiği çocuğunun babası onu sebepsiz yere terk etmiştir **(BA 15, Kadın, 16 Yaşında, Mısırcı)**.

Tanıdığım bekar anneler benim gibi genç anneler. Benzer deneyimlerimiz var. Pandemi döneminde okuldayken hamile kaldık, bazıları okulu bıraktı; diğerleri okula geri döndü; bazılarının partnerleri onları reddetti ve diğerleri için de aile üyeleri onları umursamıyor **(BA 16, Kadın, 19 Yaşında, İşsiz)**.

Ne zaman beni hamile bırakan adamla konuşmaya çalışsam, bana söyleyeceği şeyler, sanki çocuğunun annesi değilmişim gibi yürek burkuyor. Çocuğun ondan olmadığını; çocuğun bir başkasından olduğunu vs (...) Bu beni son derece üzüyor. Kızım çok ağlıyor ve kolayca hastalanıyor; bu arada onu her zaman hastaneye götürecek maddi gücüm bile yok. Hepimizin içinde bulunduğu böylesine zor bir dönemde ona ebeveynlik yapan tek kişi benim. Çünkü, maalesef babasını tanımıyor **(BA 9, Kadın, 20 Yaşında, İşsiz)**.

Hayatta hiçbir şeyi olmayan bir genç olarak doğum yaptım. COVID-19 Pandemisi sırasında bu yaşta çocuk sahibi olmak benim için hiç adil ve kolay olmadı. Oğlumun babası da bu yılın temmuz ayından bu yana bize GH¢30.00 gönderiyor, şimdi Kasım ayındayız ve ondan bir daha bir şey gelmedi. Bana, geçinebilmem ve çocuğumun ihtiyaçları için kullanmam için ayda bir GH¢50 veren ablamdır **(BA 13, Kadın, 16 Yaşında, İşsiz)**.

15 yaşındayken, 1 yaşındaki kızımın hayat hakkında konuşmak benim için zor. Şimdiki hayatta ilerlememi engelleyen böyle erken, planlanmamış annelik görevlerini hayal etmedim ve beklemiyordum. Görünüşe göre gençken doğum yaptığında artık hayatın bir parçası olmaktan çıkıyorsun. Hamilelik sırasında yakın

akrabalarım tarafından utandırıldım ve reddedildim (**BA 14, Kadın, 15 Yaşında, İşsiz**).

Araştırmada katılımcılar tarafından ifade edilen bu duygular her 3 ayda bir sokağa çıkma yasasının devam ettiğini ve her türlü toplumsal cinsiyete dayalı şiddete ilişkin ek rapor beklendiğini belirten küresel bir endişeyle bağlantılıdır (AUC-WGDD, 2020:15). Gana, Kumasi'de yaşayan pek çok toplum gibi bekar anneler, COVID-19 Pandemisi'nin başlangıcından beri keskin istismar ve sözlü ya da sözlü olmayan şiddet biçimlerine maruz kalmaya devam etmektedir. Bunun nedeni, Gana'da önceden var olan cinsiyet eşitsizliklerinin, kadınları ayrımcılığa, damgalanmaya ve şiddete karşı daha savunmasız hale getiren kısıtlayıcı sosyo-kültürel normların ve klişelerin köklü olmasıdır (Charla, Megan, Essah ve Vivian, 2020:11). Örneğin, bekar anneler söz konusu olduğunda, bir çocuk nasıl edinilmiş olursa olsun, doğum, boşanma veya ayrılıktan önce ve sonra, arkadaşlarla, aile üyeleriyle teması ve gönüllü sosyal organizasyonlara katılımını sınırlayan uyum sorunları ve ebeveyn çatışması etkisi daha yüksektir (Nkyi, 2013). Bekar annelere karşı orantısız bir şekilde eşitsizlikler, şiddet ve adaletsizlikler yaratan bu tür önceden var olan sistematik toplumsal koşullar kriz dönemlerinde ağırlaşmaktadır. Sosyal ve ekonomik sonuçların kaçınılmaz olduğu COVID-19 Pandemisi ile birlikte bekar annelerin yakın akrabalar tarafından reddedilme ve damgalanma sonuçları riskiyle karşı karşıya kalabileceği açıktır. Ebola salgınında olduğu gibi, hayatta kalanlardan birinin raporu, reddedilme ve damgalamanın sadece yabancılardan ve komşulardan değil, aynı zamanda aile üyelerinden, akrabalarından ve arkadaşlarından da geldiğini ortaya koymuştur (Korkoyah ve Wreh, 2015:35). COVID-19 salgını sırasında, bekar annelerin sorunlarını tartışmaları ve başkalarından yardım istemeleri engellenmiş ve bu durum kaçınılmaz olarak umutsuzluk duyguları yaratan travma ortaya çıkarmıştır (Nkyi, 2013:101). COVID-19 devam ederken, bekar anneler diğer insanlara göre hem zihinsel hem de fiziksel sağlık konularında daha fazla stres ve zararlı etkiler yaşayabilmektedir.

5.3.4. Ek Ebeveyn Sorumlulukları

COVID-19 Pandemisi sırasında Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan bekar annelerin ebeveyn zorluklarını araştırmak çalışmanın kritik bir parçası olarak kabul edilmiştir. Bunun nedeni, hükümet yetkilileri tarafından dayatılan zamansal ve uzun vadeli sokağa çıkma yasakları sırasında sağlık salgınıyla ilişkili yeni ebeveyn rollerinin ve zorluklarının ortaya çıkması konusunda endişelerin dile getirilmesidir. Günlük yaşamdaki değişiklikler ve evden çalışma, okul, çocuklar için kısıtlı oyun oynama, arkadaş ve aile ile temasın azalması gibi hareket kısıtlamalarının insanların daha yüksek stres ve kaygı seviyelerinden muzdarip olmalarına neden olmuştur (Quadros, Garg, Ranjan, Vijayasarithi, ve Mamun, 2021:2). Araştırma, okul

çağındaki çocukları olan bekar annelerin çoğunun okulların uzun süreli kapatılması nedeniyle ekstra çocuk bakımı görevleri, ev işleri ve çocuklarının okul ihtiyaçlarını karşılamak zorunda kalmaları nedeniyle daha güçlü kaygıya kapıldıklarını ortaya çıkarmıştır. Açıklamalardan yola çıkarak bekar anneler bu durumunun genel stres deneyimlerine, çocuklar için sosyalleşme eksikliğine, televizyon, telefon vs. kullanım zamanlarını yönetme sorunlarına, öz bakım için yetersiz zamana, can sıkıntısına, çocukların davranışlarını yönetmede zorluklara, iş ve ebeveynliği birleştirme zorluklarına, çocuklar için temel ihtiyaçların sağlanamamasına ve ayrıca zayıf zihinsel ve fiziksel sağlığa yol açtığını bildirmiştir. Örneğin, bazı katılımcılar şunları belirtmiştir:

1 yıldan fazla bir süredir, torunlarım evdeydi çünkü okullar kapalıydı. stres benim ve küçükler için her geçen gün arttı. Çocuklarımın yokluğunda tüm dönem boyunca onlarla birlikte olmak zorunda kaldım. Onları beslemek, kıyafetlerini değiştirmek ve diğer bakımlarını yapmak zorunda kaldım. Yeterince dinlenemedim. En azından okula gittiklerinde, bu şeyler azalıyor **(BA 2, Kadın, 52 Yaşında, İşsiz)**.

Çocukların bir yıl boyunca evde kalmaları stresliydi; her zaman yemek pişiriyor olmalısın çünkü yemek yeme arayışı arttı (...) Çamaşır yıkamaktan , temizlik yapmaktan yoruldum , sayısız kez hayal kırıklığına uğradım ve şikayetlendim **(BA 5, Kadın, 42 Yaşında, Manav)**.

İlk başta ona COVID-19 salgını nedeniyle içeride kalması gerektiğini açıkladım. Zaman geçtikçe, apartmandaki diğer çocuklarla oynamak için dışarı çıkamadığı için çok rahatsız etmeye başladı. Çocuk videolarını, oyunlarını ve şarkılarını telefonuma yüklemekten başka seçeneğim yoktu, böylece onu kullandı. Böylece, bütün gün ağlamadan telefonla birlikte olabilirdi. Ama bu aynı zamanda benim için de bir sorundu, çünkü neredeyse her şey için kullandığım telefonumdu, bu yüzden yemek yemek ya da başka bir şey yapmak için onun elinden almak zordu **(BA 8, Kadın, 30 Yaşında, İşportacı)**.

COVID-19 vakaları azalmış olsa da, sistemde hala zorluklar var. Aileme para kazanmak adına satıcılık yapmak için dışarı çıkmaktan başka seçeneğim yok. 2 yaşındaki kızımı okula hazırlamak için sabah 3 gibi erken bir saatte uyanıyorum, böylece satış yapmak için dışarı çıkabiliyordum. Okuldan çıktığında bazen onu satış yaptığım metro istasyonlarına geri götürene kadar diğer insanlarla birlikte kalmak zorunda kalıyor. Her gün saat 9 civarına kadar dinlenmeden çalışıp , tezgahı kapatıyorum **(BA 15, Kadın, 16 Yaşında, Mısırcı)**.

Karantina sırasında kızımı güvenlik için köye gönderiyorum, çünkü o zamanlar olduğu gibi Kumasi'de Corona virüsünün nasıl arttığına dair çok fazla spekülasyon ve konuşma vardı. O zamanlar yanımda olmaması, işlerime devam etmekte beni daha fazla özgür kılmasına rağmen, onu sık sık görmek için zaman bulamayışım beni çok endişelendirdi **(BA 18, Kadın, 17 Yaşında, İşportacı)**.

Çocuklarım okul için evden ayrıldıklarında, bekar bir anne olarak ben de ticaret yapmak için dışarı çıkabiliyorum, ancak okulların kapanması nedeniyle bu kadar uzun süre evde kalmak zorunda olduklar süre boyunca, artık bu fırsatı elde edemedim. Aslında, daha fazla konuştuğumu söyleyebilirim, arttı, çünkü belki de evde kalmaktan sıkılmışlardı ya da dışarı çıkmamak için çok fazla kısıtlama

olduğunu hissettiler, bu da onları rahatsız etti. Biliyorsunuz, tüm bu ani pandemiye küçük çocuklarıma açıklamak da zordu. Bu da bir sebep olabilir. Ama şimdi buna alıştım ve büyük bir sorun olarak saymıyorum (**BA 19, Kadın, 35 Yaşında, Perukçu**).

Çalışmanın bulguları, Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan bekar anneler söz konusu olduğunda, kısa bir süre içinde okulları kapatma konusundaki ani kararın iş yükünü yönetmek, ekstra ev işleri yapmak, kaybedilen okul faaliyetlerini geliştirmek için alternatif mekanizmalar bulmak ile ilgili bilinmeyen beklentilere ve sonuçlara hazırlanmak için yeterli zamana sahip olma şanslarını ve çocukların duygusal ihtiyaçlarına cevap verebilme olanaklarını sınırladığını göstermektedir. Bununla birlikte bu durum bekar annelere çocuklarıyla kaliteli zaman geçirme fırsatı sunmuş olabilir ancak anne-çocuk sosyal bağını güçlendirerek, ek ev işlerine, aşırı strese ve kaygıya karşı kırılganlıklarını vurgulayan ciddi sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Kişisel deneyimlere göre, bekar anneler, Koronavirüs (COVID-19) pandemik salgını nedeniyle ek bakım sorumluluklarıyla ek iş yükü ile mücadele ettiklerini açıklamaktadır. Gana'daki anneler için ortalama ev işlerinin karantina sırasında 2.59'dan 4.30 saate yükselmesi şaşırtıcı değildir, bu da % 166'lık bir artışı temsil etmektedir (Akuoko, Aggrey, ve Mengba, 2021). Bu, Power Kate'in (2020) normal günlük yaşamda ebeveynlere yönelik taleplerin zaten stresli, aşırı sarsıcı olduğu yönündeki bulguları desteklemektedir. Ancak Koronavirüs salgını ve önleyici protokoller nedeniyle bekar anneler üzerindeki yük daha da artmıştır (Power, 2020:68). Örneğin diğer çalışmalarda Kore'deki yaklaşık 1247 evlenmemiş bekar anne Koronavirüs salgını sırasında çocuk bakımı ve mali durumun yükünden bunalmış, streslenmiş ve depresyona girmiştir (Choi, Byoun, ve Kim, 2020:677). Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri'nd, 18 yaşın altında çocuğu olan annelerin %57'si, aşırı yüklü ebeveynlik sorumlulukları nedeniyle pandemi sırasında zihinsel sağlık sorunları yaşadıkları bildirilmiştir. Buna ek olarak, çoğunluk Koronavirüs salgını sırasında evden çalışma, bakım ve çocuğun eğitime katkıda bulunma konusunda artan zorluklar yaşamıştır (Brown, 2020:2). Çoğunlukla Gana'da böyle zordurumlarda destek sunmak için mevcut aile üyeleri vardır. Ancak yakın zamanlarda yapılan bir araştırmada %57 çalışan annenin evden herhangi bir şekilde çok az destek aldığını ortaya koymuştur (Akuoko, Aggrey, ve Mengba, 2021:6). Sınırlı desteğe erişilemediği durumlarda, tüm bu faktörlerin, bekar anneler de dahil olmak üzere, pandeminin çocuk bakım ve sorumluluk yükünü ele almak için proaktif müdahaleler yapılmadığı sürece bekar annelerin pandeminin şoklarından kurtulmalarının zor olduğu belirtilmiştir (Power, 2020:69).

5.4. Gana'nın Kumasi Şehrinde Yaşayan Bekar Annelerin Zorluklarla Başa Çıkma Mekanizmaları

İnsanların pandemi sırasında günlük yaşamları hakkında nasıl tepki verdikleri ve rekabet motivasyonlarını anlamak karmaşık bir süreç içerecektir (Salin, Kaittä, Hakovirta, ve Anttila, 2020:2). Stresörlere maruz kalmaktan kaynaklanan motivasyonlar, farklı sosyal grupların ve bireylerin, zorluklara cevap vermek, ustalaşmak, tolere etmek, azaltmak veya en aza indirmek için aktif veya pasif başa çıkma stratejileri kullanmalarını sağlamaktadır (Yu vb., 2020). Çoğunlukla bireysel düzeyde, bireylerin başa çıkma stratejileri pandemi çıkışı öncesi sağlık koşulları, cinsiyet, ekonomik durum, istihdam türü ve diğer sosyo-demografik faktörler gibi özelliklerden etkilenmiştir (İddi vb., 2021:2). COVID-19 salgını kırılgan bireyler ve savunmasız aileler üzerinde zararlı etkiler yaratmış olsa da, bağlamsal sosyo-ekonomik koşullarına göre Kumasi kentinde yaşayan bekar anneler pandeminin öngörülemez sosyal sorunlarıyla başa çıkmak için yaşamlarına çeşitli stratejiler eklemiştir (Asiamah vb., 2020:80). Genel olarak bekar annelerin başa çıkma yaklaşımlarını tanımlayan iki ana tema (Tablo 5.4'te görüldüğü gibi) 1- Sosyal destek aramak, 2-Aile giderlerini azaltırken ekstra tasarruflarda bulunmaktadır.

Tablo 5.4. Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan bekar annelerin kullandığı başa çıkma mekanizmalarından üretilen ana temaların tematik bir analizi.

Ana Tema
1. Sosyal destek arayışı
2. Aile içi harcamaları azaltırken kayıt dışı tasarruflarda bulunmakta

Kaynak: Araştırmacının Bireysel Bulgusu, 2021.

5.4.1. Sosyal Destek Arayışı

Bekar annelerin çoğunluğu için yakın aile akrabalarından ve özellikle de topluluklarında önemli kişilerden gelen desteğin yararlı ve değerli olduğu düşünülmekteydi. Bulgular, kriz sırasında komünal toplumun inşasında ve büyümeyi teşvik eden ilişkilerde gerekli olan geniş aileden ve toplumun diğer üyelerinden gelen sosyal desteğin önemini vurgulamaktadır (Akuoko, Aggrey, ve Mengba, 2021:9). Özellikle bekar anneler için, Kumasi şehri halkına uygulanan 2 ile 3 haftalık karantinanın kaldırılmasından sonra, kendilerine ve çocuklarına bakmak için düşük gelirle işsiz kaldıklarını anlatmışlardır. Neyse ki, Koronavirüs pandemisinin bu aşaması boyunca anneler, kız kardeşler, büyükanne ve büyükbabalar ve diğer kadınlar çocuk bakımı, yiyecek, faturalar ve diğer temel aile harcamalarının baskısını hafifletmişlerdir. Ayrıca Koronavirüs pandemisinin tüm bireyler üzerindeki etkisinden bağımsız olarak, kadınların yaşamları üzerinde

uzun vadeli etkisi olabilecek çok yönlü sorumluluklarla aşırı yük oluşturan ilk rahatlama noktası olduğu anlamına gelmektedir. Buna rağmen bekar anneler, bu tür aile yardımına ve desteğine geçici olarak güvenmenin COVID-19 Pandemisi sonuçlarıyla başa çıkmada etkili bir şekilde yardımcı olduğunu kabul etmişlerdir. Başkalarının sosyal desteğinin, özellikle daha fazla stres altındaki bireyler için yaşam stresörlerinin etkilerini iyileştirdiği iddiası kabul edilmektedir (Yu vb., 2020:2). Görüşme oturumunda, bazı bekar anneler COVID-19 Pandemisi ile nasıl başa çıktıklarını şu şekilde anlattı:

COVID-19 Pandemisinden önce, hayatta kalmak için tamamen büyükanneme güveniyordum. Ayrıca 7 kişilik aile evinde tek kişilik odada yaşıyoruz. Bu nedenle, elektrik (ön ödemeli elektrik), yemek pişirme veya başka bir şey yapma ihtiyacı varsa, kişi başına maliyeti düşürecek şekilde katkıda bulunuruz. Ama büyükannem ödemem gereken her masrafı küçük miktarlarda katkı yoluyla hallediyor. Şimdi, erkeğin de ihtiyaçlarımı desteklediği yeni bir ilişki içindeyim **(BA 9, Kadın, 20 Yaşında, İşsiz)**.

Pandemi sırasında hayatta kalmak için ihtiyacım olan hemen hemen her şey için kız kardeşime ve anneme güveniyorum. Örneğin, annem bazen bana ay sonuna kadar yönettiğim Gh¢ 30-50 arasında aylık para veriyor **(BA 11, Kadın, 20 Yaşında, İşsiz)**.

Ev yardımcısı olarak çalışıyorum ve kadın beni tüm ihtiyaçlarımda destekliyor. Maaş bazında çalışmıyorum, ancak ailem için ne istersem ihtiyacım olursa olsun, bana bakmak için elinden gelenin en iyisini yapmakta gönüllü olacaktır **(BA 20, Kadın, 28 Yaşında, İşportacı)**.

Benim için kolay olmayan şey annelik ve okulu birleştiriyorum. Çocuğumu pazartesten cumaya okula götürüyorum. Neyse ki benim için annem okul kantininde yiyecek satıyor, bu yüzden çocuğumu derslere katılması için çoğunlukla onunla birlikte bırakıyorum ve mola zamanlarında çocuğumu ondan alıyorum, böylece satış yapabiliyor ve para kazanabiliyordu **(BA 13, Kadın, 16 Yaşında, İşsiz)**.

Bağımlı olduğum kişi annemdir. Bu zor anda, annemin varlığı olmasaydı, hayat benim için son derece zor olurdu. Ayrıca her Salı günü çocuğumun ihtiyaçlarına yardımcı olacak, ufak ta olsa para kazanmak için gittiğim evime yakın bir kuaför salonu var. İşte böyle yaşıyorum **(BA 16, Kadın, 19 Yaşında, İşsiz)**.

Kritik olarak, Luc Boltanski ve Laurent Thévenot'un kapalı insanlardan yardım isteyen bekar annelerin pragmatik sosyolojik bakış açısına dayanarak (Boltanski ve Thevenot, 2006), ailesel dünyada değerli insanlar olarak nasıl daha derin bir anlayış sağladığını, aile sorumluluklarını haklı çıkarmanın, kriz sırasında aile soyunun bir arada yaşamasıyla ittifakı değerlendirmek için bir kriter haline geldiğini ortaya koymaktadır. Gayri resmi destek olarak sınıflandırılan akrabalarından gelen bu özel sosyal destek, karantina sırasında günlük yaşam mücadeleleriyle başa çıkmak için kesinlikle zorunlu bir gerekliliktir (Salin, Kaittila, Hakovirta, ve Anttila, 2020:7). Örneğin, bu çalışmada bekar anneler aldıkları desteğin çocuk bakımı ve ev içi görevlere odaklandığını, çünkü bunları işle (çalışan bekar anneler söz konusu olduğunda) ve

okul talepleriyle (Okuldaki genç bekar anneler) birleştirmenin Koronavirüs (COVID-19) pandemi döneminde yaşanan ortak zorluklar olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle, bekar anneler arasında aile ağlarına güvenme konusundaki kutuplaşmayı bulmak için yapılan bir çalışmada yetişkin ailelerdeki annelerin çoğu, COVID-19 sırasında aile yardımı sosyal destek aramaya vurgu yapmıştır (Hertz vb., 2020:2034). Bunun nedeni, ailelerin pandeminin koşullarına karşı başa çıkma stratejilerini güçlendirmesidir. Ebeveyn ilişkilerinin önemi ve ailenin bir bütün olarak rolünün, Finlandiya'daki ailelerin vurguladığı gibi, ailelerin bireyler tarafından karantina sırasında vurgulanan acil ve baskın yararlı mekanizma olmasıdır (Salin, Kaittä, Hakovirta, ve Anttila, 2020:7). Çalışma bulguları, aile kurumunun kriz sırasında istikrarın korunması ve birlikte yaşamanın güçlendirilmesi için temel bir birim olarak öneminin altını çizirken, ailenin üyelerine pratik destek sağlandığını vurgulamaktadır.

5.4.2. Aile İçi Harcamaları Azaltırken Gayri Resmi Tasarruflarda Bulunmak

Toplanan verilerden elde edilen şok edici kanıtlardan birisi, çalışan bekar annelerin karantina sonrası stresi yönetmek için ileriye dönük bir strateji olarak günlük kazançlarından tasarruf etmeyi düşünmeleridir. Bekar anneler kazançları azalmasına rağmen kazançlarından ekstra tasarruf etmeye çalışmaktadırlar. Bu bulgu, Liberya'daki Ebola salgınının sonuçlarıyla benzerdir. Çünkü Grand Cape Mount bölgelerindeki kadınlar kriz sırasında tasarruflarda% 29,5'lik bir düşüş yaşamışlardır (Korkoyah ve Wreh, 2015:19). Aynı şey, SARS, Domuz Gribi ve Kuş Gribi salgınları sırasında kadınların genellikle iş güvensizlikleri ve daha düşük ortalama oranlar nedeniyle güvenlik mali ağına ve istikrarlı gelire sahip olma olasılıklarının daha düşük olduğu durumlarda meydana gelmiş, bu nedenle tasarruflar ciddi şekilde etkilenmiştir (Power, 2020). Bu tür eğilim projeksiyonları farklı boyutlar görürken, bu sefer bekar anneler, Koronavirüs Pandemisi sırasında meydana gelen belirsiz doğa ve ani değişiklikler nedeniyle her gün ortaya çıkmaya devam eden yaşam zorluklarına cevap vermek için etkili bir mekanizma olarak, "Susu" grupları aracılığıyla çok az tasarruf sağlamışlardır. Bekar annelerin çoğunun ailesinde aşağıdaki stratejiler aktif olarak kullanılmıştır:

Günlük kazançlarımdan her gün "Susu" tasarrufu yapıyorum, böylece herhangi bir acil durumda ona güvenebilirim. Zor zamanlarda, hayatta kalmak için başka yerlerde bir miktar tasarrufum olduğunu biliyorum. Hemen ihtiyacım olmayabilir, ancak zaman geçtikçe yardımcı olacaktır **(BA 6, Kadın, 45 Yaşında, İşportacı)**.

Şimdilik idare ediyoruz. Örneğin, evdeki bazı şeyleri kullanma şeklimizi sınırladık. Yaşam maliyetini sınırlamak için, su, elektrik, yiyecek ve ailenin masraflarını tüketen hemen hemen her şeyin alımını / kullanımını azalttık. İlk başta, ana yemeği yedikten sonra, tatlı da alıyorduk, ancak şimdi normal zamanlarda olmadığımız için bunları durdurduk **(BA 8, Kadın, 30 Yaşında, İşportacı)**.

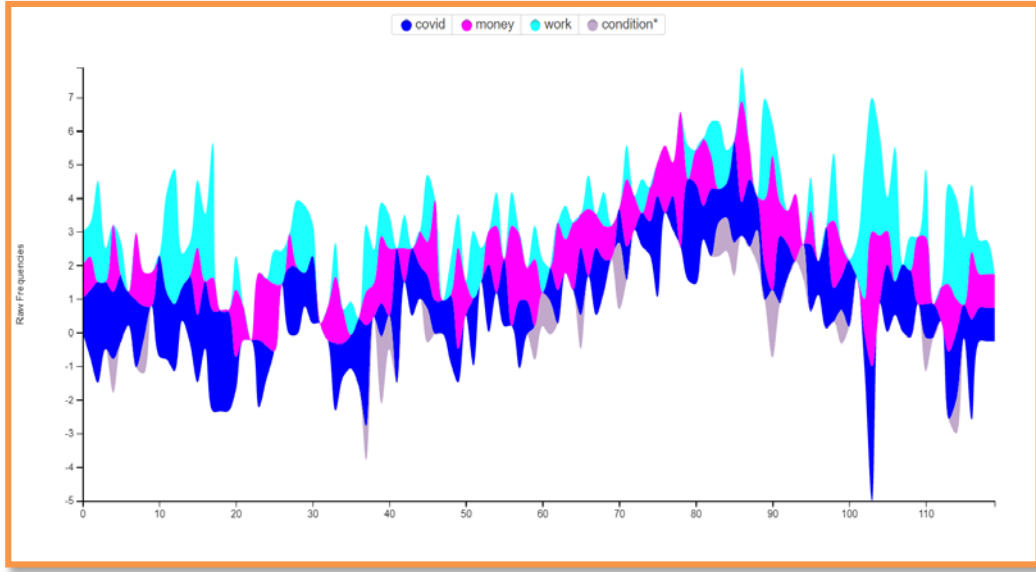
Kızımın babasından aylık çocuk bakım parasını aldığımda ay bitene kadar idare etmeye çalışıyorum. Örneğin, tüm öğünlerde yemek yememiz çok zor, tıpkı yeni kıyafetler satın almakta olduğu gibi, çünkü gelen para bu tür masraflar için yeterli değil (**BA 12, Kadın, 21 Yaşında, Sokak Makarnacısı**).

Çok fazla bir şey yok, satış yapmak için dışarı çıkabilmem için sokağa çıkma yasaklarının uzun sürmeyeceğini umuyor ve dua ediyordum. Şimdi bile, günlük gelirimden günde Gh¢10 gibi Gh¢30 gibi küçük tasarruflar yapmaya başladım. İlk önce çocuğumu okula kaydettirmek için para toplamak istiyorum. Bunu başardıktan sonra, yeni bir beceri öğrenmek adına mahallemdeki herhangi bir moda çıraklık dükkanına kaydolmak için bir miktar para biriktirmeye odaklanacağım (**BA 10, Kadın, 24 Yaşında, Simitçi**).

Açıklanamaz bir şekilde, özellikle Batı Afrika'daki Ebola salgını sırasında, aynı başa çıkma stratejisi çoğu kadın tarafından kullanılmıştır. Salgınla başa çıkmak için fon toplamak için "Susu" grupları olarak bilinen kendi gayri resmi finansal sosyal kulüplerini kurmaya başvurmuşlardır (Korkoyah ve Wreh, 2015:20). Bunu yaparak bekar anneler günlük tasarruflara etkili bir şekilde katkıda bulunabilmek için gıda gibi temel öğelerin miktarı ve kalitesi üzerindeki harcamalarını kesmeleri gerekmiştir. Bu, bekar annelerin ailelerinde gıda yetersizliği ve yetersiz beslenme konusundaki endişeleri artırsa da yaşam standardının düşürülmesi ideal bir strateji olarak değil, pandemi sırasında günlük yaşamı yönetmek için gerekli, zorunlu bir fedakarlık olarak görülmektedir (Salin, Kaittä, Hakovirta, ve Anttila, 2020:10). Yaşamda kalma stratejisi olarak bekar anneler azalan kazançlarının içerisinde geçmişe oranla daha çok tasarruf elde etmeye öncelik vermişlerdir. Pandemi döneminde bekar annelerin gelirleri azalsa da gelirlerinden tasarruf etme oranında artış olmuştur.

5.5. Elde Edilen Verilerin Görselleştirilmesi

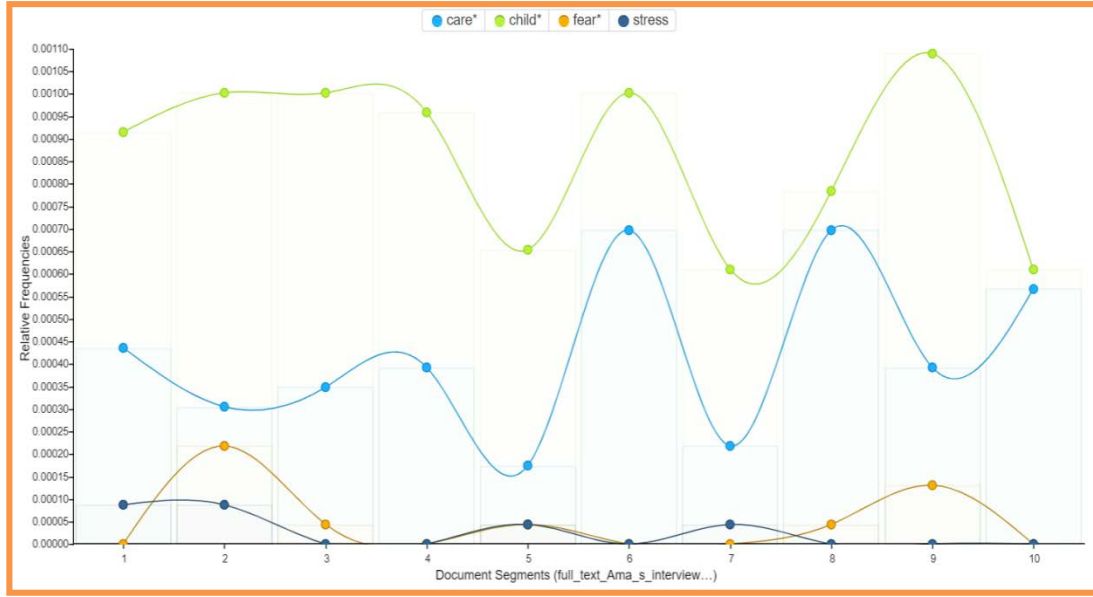
Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan bekar anneler, devam eden Koronavirüs Pandemisi nedeniyle muazzam bir ekonomik zorluk yaşamışlardır. Şekil 5.5.'te gösterildiği gibi, salgının ortaya çıkışı, Kumasi'deki kayıt dışı sektörlerdeki bekar anneleri işsiz bırakmış, gelir seviyelerini düşürmüştür. Şekil 5.5'de bekar anneler tarafından "para" kelimesinin "COVID" kelimesinden sonra en çok kullanılan kelime olduğu görülmektedir. Pandemi çalışma koşullarını olumsuz yönde değiştirmiştir. Bu nedenle "Work" iş kelimesinin de çok fazla kullanıldığı görülmektedir. Küresel olarak açıkça görüldüğü gibi artan olumsuz ekonomik etki, marjinalleşmeyi ve yoksulluk seviyelerini önemli ölçüde genişletmiştir. Öyle ki, bekar annelerin aileleri de dahil olmak üzere savunmasız insanlar, gıda yeterliliği ve daha ciddi geçim kaynakları sorunları ile daha fazla mücadele etmeye başlamıştır.

Şekil 5.1. COVID-19 Pandemisinin Kumasi Gana'da yaşayan bekar anneler üzerindeki ekonomik etkisine ilişkin bir Voyant analizi

Kaynak: Araştırmacının Voyant Grafiği, 2022.

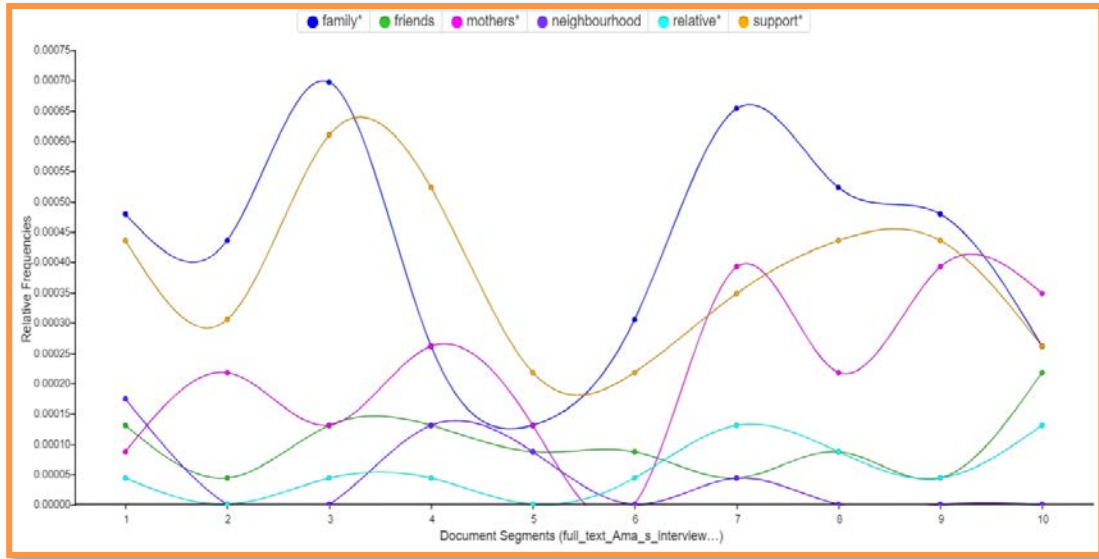
Tartışıldığı üzere sosyal mesafe, sosyal toplanma yasağı, seyahat kısıtlamaları ve Kumasi bölgesindeki sıkı karantina uygulamaları gibi Koronavirüs'ten sakınma önlemleri, bekar annelerin aileleri üzerinde benzeri görülmemiş bir sosyal etkiye yol açmıştır (Şekil 5.6.'da görüldüğü gibi). COVID-19 hastalığı ile ilişkili genel risk algısının yanı sıra, bekar anneler ek çocuk bakımı görev ve sorumlulukları nedeniyle her düzeyde korku, stres, sosyal damgalanma (genç anneler söz konusu olduğunda), artan depresyon ve yoğun kaygılar yaşamışlardır. Buna ek olarak, bekar anneler, COVID-19 pandemi krizini, sosyal ilişkileri ve hane halklarının üyeleri ve toplulukları içinde yaşayan diğer kişilerle olan ilişkileri üzerinde potansiyel olarak uzun vadeli sosyal etkileri olabilecek şekilde zorlu bir süreç olarak değerlendirmiştir.

Şekil 5.2. COVID-19 Pandemisinin Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan bekar anneler üzerindeki sosyal etkisine ilişkin bir Voyant analizi

Kaynak: Araştırmacının Voyant Analizi, 2022.

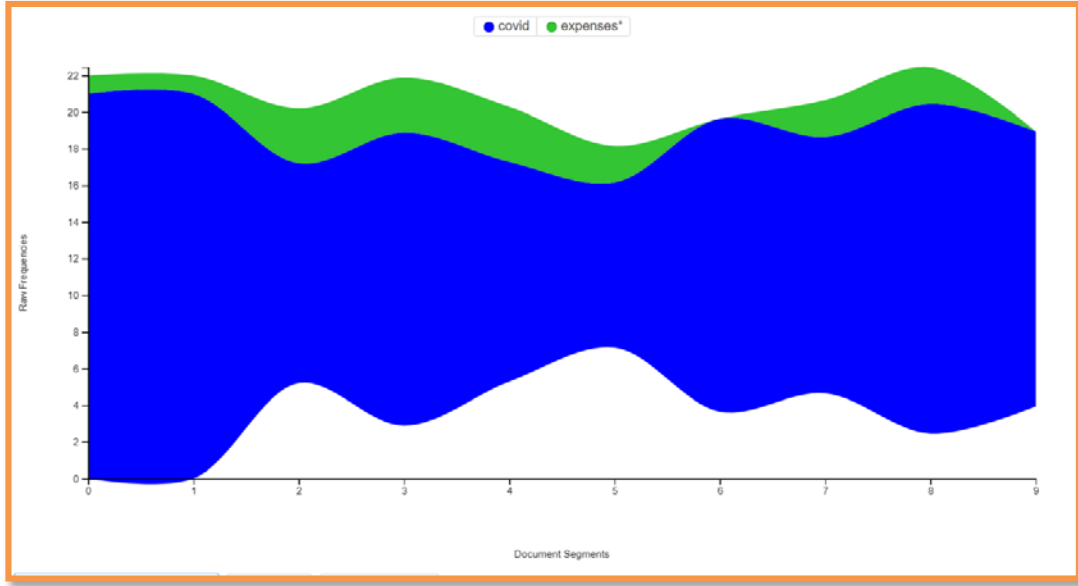
Şekil 5.7.'de gösterildiği gibi, çalışmaya katılan Kumasi'de yaşayan bekar anneler, akrabalarının varlığının, devam eden COVID-19 sağlık salgını sırasında karşılaşılan zorlukları azaltmada hayati bir faktör olduğunu vurgulamıştır. Mevcut olay A: COVID-19 pandemisini (Reuben ABC-X teorisine göre) değerlendirirken, genç bekar anneler, kendi annelerinin yardımı olmadığı zamanlarda çocuk bakımının (bekar annelere bir kaynak biçimi olarak aynı teorik çerçeveye göre bakıldığında) stresli günlük yaşamlarının daha fazla çekilmez hale geldiğine değinmişlerdir. Başkalarının bakış açısından, mahallelerinden, yakın arkadaşlarından ve diğer önemli diğerlerinden gelen destek, COVID-19 Pandemisinin stresini ve karmaşıklığını yönetmeyi mümkün kılmıştır. Bu durum, toplumsal ilişkilerin öneminin vurgulandığı gibi bireyler arasında, yani hem sivil hem de ailesel dünyada sorumluluk, hizmet ve kolektif ya da ortak çıkar duygusu aşılayan; Luc Boltanski ve Laurent Thévenot'un "Değer dünyaları" çerçevesinde değerlendirilebilir.

Şekil 5.3. Gana, Kumasi'de yaşayan bekar annelerin başa çıkma mekanizması için bir Voyant analizi

Kaynak: Araştırmacının Voyant Analizi, 2022.

Aile ve sosyal desteğe güvenmenin yanı sıra, Şekil 5.8, bekar annelerle ilgili olarak, devam eden sağlık desteği problemi, sosyal dayanışma eksikliği ve ekonomik krizlerin sert taleplerini yönetmek için harcama uygulamalarındaki değişiklikleri ortaya koymuştur. Bu nedenle, bekar annelerin çoğunluğunun, COVID-19 Pandemisinin yükünü azaltmak için aile giderlerini azaltma, çocukları ve hanelerinin diğer üyeleri tarafından özellikle su ve yiyecek alımı başta olmak üzere temel öğelerin kullanımını ve miktarını sınırlama konusunda net oldukları bildirilmiştir. Bunlar, daha yüksek bir ortak değeri gerçekleştirmeye yönelik konumlarını haklı çıkarmak için olumsuz davranışlar (ailesel dünyadaki bekar anneler tarafından kullanılır: SOW teorisi) olarak sınıflandırılabilir. Öngörülemez olayın (COVID-19 pandemisi) memnuniyetsizliğinden kaynaklanan sorumluluk şeklinde yorumlanabilir (Aile stres teorisi - ABC-X'e atıfta bulunarak); bekar anneler bu stratejinin geleceği güvence altına almak için çok önemli bir nokta olduğunu savunmuştur.

Şekil 5.4. Bekar annelerin çoğunluğunun COVID-19 Pandemisi ile başa çıkmak için aile harcamalarını azalmasına dair Voyant analiz verileri

Kaynak: Araştırmacının Voyant Analizi, 2022.

6. SONUÇ

Mevcut araştırma, Koronavirüs pandemisinin Sahra Altı Afrika bölgesindeki Gana'da yaşayan savunmasız bireyler ve gruplar üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlayan ilk ampirik çalışmalar arasında yer almaktadır. "Sahra Altı Afrika Deneyiminden İçgörüler" (Danquah, Schotte, ve Sen, 2020), "Kuzey Gana'da doğum öncesi hizmeti arayan hamile kadınlar arasında COVID-19'a yönelik bilgi ve önleyici uygulamalar" (Kumbeni, Apanga, Yeboah, ve Lettor, 2021). Pandemi sırasında kariyer ve annelik yapan Ganalı kadınlara dair" (Akuoko, Aggrey, ve Mengba, 2021) çalışmalarından farklı olarak bu araştırma nitel olarak devam eden Koronavirüs Pandemisinin Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan bekar anneler üzerindeki kişisel deneyimlerini ve spesifik etkilerini araştırmıştır. Bekar annelerle yapılan birkaç derinlemesine görüşme oturumunun arasında, veriler COVID-19 krizinin sadece bir halk sağlığı sorunu değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik bir çıkmaz olduğunu tekrar vurgulamıştır. Bu bağlamda, pandemi Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan bekar anneler gibi düşük gelirli ailelerin küresel ekonomik güçlenmesini, çeşitliliğini, üretkenliğini ve gelir eşitliğini büyük ölçüde engelleyerek, sosyal bağlantıları ve etkileşimleri zayıflatmaktadır. BM Kadın Birimi tarafından su, sanitasyon ve enerji gibi temel altyapılara erişimin genellikle eksik olduğu düşük gelirli (gelişmekte olan ülkeler) ve yoksul aileler arasında uygulanan araştırmalar Koronavirüs hastalığının etkisinin şiddetli olduğunu doğrulamaktadır (UN Women, 2021). Bu nedenle, pandeminin yıkıcı doğası, bekar annenin haneleri de dahil olmak üzere yoksulluk çeken ailelerin geçim kaynakları üzerindeki olumsuz sosyo-ekonomik durumunu yoğun bir şekilde etkilemektedir (Buheji, vb., 2020:219).

Veri analiziyle de bilimsel olarak doğrulandığı gibi, Kumasi'de yaşayan bekar anneler, viral hastalığın (COVID-19 Pandemi) yayılmasını azaltmaya yönelik kapsamlı sağlık protokollerinin uygulanması sırasında ve sonrasında aşırı sosyal ve ekonomik zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Ne yazık ki devleti'in bu sistem denemesi, bekar annelerin çoğunluğunu yoksul bir duruma itmiştir. Öyle ki, kayıt dışı sektördeki, Gana hükümeti tarafından okul ve günlük bakım merkezlerinin kilitlenmesi ve kapatılmasıyla işlerini anında kaybetmişlerdir. Bu veriler, gelişmekte olan ülkelerde gayri resmi olarak çalışan yaklaşık 73 milyon kadın ve kadın reisli hanenin küresel endişesini yansıtmaktadır. Gana'da bu durum geçerli olup, ilgili bireyler, COVID-19 Pandemisi nedeniyle geçici veya kalıcı olarak işlerini kaybetme riski altındadırlar (Mukhtarova, 2020). Özellikle bekar yetişkin hanehalklarında yaşayan bekar anneler için, mevcut literatür, okul kaybını ve karantina önlemleri, istihdam ve aile yaşamı arasındaki ilişkiyi kötüleştiren önemli bir faktör olarak saymıştır (Hertz vb., 2020). Araştırmanın verilerine göre, COVID-19 Pandemisinin bekar anne ailelerin kazançlarını büyük ölçüde azalttığı ve hatta verimsiz bir şekilde çalışmaya zorlamaya devam edişi beklenmedik bir durum değildir. Ne yazık

ki bu durum Gana'daki bekar annelerin aileleri de dahil olmak üzere kadın reisli hanehalkları arasında yoksulluk vakalarının ve kötü yaşam standartlarının korunduğu anlamına gelir ve maalesef kibu olay, COVID-19 salgını sırasında yükselişe geçecektir (Bukari, vb., 2021). Ek olarak, bu çalışma, 2021 ve 2030 yılları arasında Sahra altı Afrika'daki bekar anneler de dahil olmak üzere daha fazla kadının {249 milyondan 283 milyona kadar} aşırı yoksulluk içinde yaşayacağı tahminine işaret etmektedir ¹⁶ (UN Women, 2020). Bunun sonuçları, Koronavirüs (COVID-19) salgınının ekonomik etkisinin, bölgede sürdürülebilir, cinsiyete özgü insana yakışır iş ve ekonomik büyüme elde etme çabalarını aşındırabileceğini göstermektedir. Dahası, çalışma bulguları köklü bir faktöre işaret etmektedir. Gana bağlamında kaynakların, gelirin ve iş fırsatlarının önceden var olan ve eşit olmayan dağılımı, genellikle bekar anneler gibi savunmasız bireyleri ve grupları aşırı yoksulluğa hapsetmekte ve COVID-19 Pandemisi gibi bir kriz sırasında, ekonomik gücü yeniden kazanmaya duyarlı hale getirmektedir. Bu nedenle, çalışmanın bulgusu kaynakların, aileler arasında sınırlı ve düzensiz olduğu yerlerde, Reuben ABC-X teorik çerçevesine göre, stresli olaylar sırasında bekar anneler için kalıcı şiddetlenen zorlukların beklendiğini anlamak kritik öneme sahiptir.

Çoğu veri analizi için, çalışma bulgusu, Koronavirüs (COVID-19) pandemisinin Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan bekar anneler üzerindeki sosyal etkilerinin kaçınılmaz olduğunu ortaya koymuştur. Diğer ampirik kanıtlar, pandeminin sosyal kaynaklı yükünü vurgulasa da, nitel veriler, sağlık salgınının bekar anneler ve hane halkının diğer üyeleri ve özellikle de çocuklar üzerindeki geniş kapsamlı kısa ve uzun vadeli sosyal ve ilişkisel zararını belirtmektedir. Buna paralel olarak, Luc Boltanski ve Laurent Thévenot değer teorisi sosyolojisine göre, COVID-19 salgını bekar annelerin çocuklarla ve diğer hane bireyleriyle sosyal terbiye, destek ve bakım yoluyla hiyerarşik ilişkileri sürdürme çabalarını engellemektedir¹⁷. Örneğin, günlük yaşam rutinlerini, sosyal aktiviteleri ve bağlantıları bozan bu viral hastalıkla ilişkili risk ve korku faktörünün yanı sıra ¹⁸, tüm bekar anneler, özellikle genç olanlar, sosyal izolasyon düzenlemelerini, sokağa çıkma yasağını ve okulların veya kreşlerin kapatılması olaylarının en yaygın sosyal sorunlara, yani, evlerinde ortaya çıkan ek ebeveyn sorumlulukları ve çocuk bakımı görevlerine yol açtığına değinmişlerdir. Küçük çocuklu bekar annelerin çoğu için, okul binalarının kapalı olduğu ve günlük bakım tesislerinin sınırlı bir kapasitede çalıştığı stresli dönemde (COVID-19 pandemisi) çocuklu bekar ebeveynler, çocuk bakımı ve hatta belki de evde

¹⁶ Böylece, 2030 yılına kadar, Sahra Altı bölgesi aşırı yoksulluk içinde yaşayan kadın ve kızların yüzde 71'ine ev sahipliği yapacaktır.

¹⁷ Ailesel dünyada değerli olmak geleneksel aile normlarına uyum ve akrabalar arasında üst hiyerarşide olma ile ilgilidir. Pandemi zaten bekar anne oldukları için ailesel dünya değeri az olan kadınların, ailesel dünya içerisindeki değerini daha da kırılgan hale getirmiştir".

Böylece COVID-19 Pandemisinin sosyal ve ekonomik koşullarıyla birlikte bekar annelerden beklenen farklı roller önemli ölçüde değişecektir.

¹⁸ Jestler (bir selamlama şekli olarak sarılma ve tokalaşma), ziyaretler ve sosyal etkinliklere katılma (Evlilik ve isimlendirme törenleri, aile toplantıları, cenazeler vb.)

eğitime devam etmek konularında tek başına sorumlu kalmışlardır (Salin, Kaittila, Hakovirta, ve Anttila, 2020). Bu nedenle bekar anneler, ev dışında ücretli çalışmalarını çocukları için kapsamlı ve ekstra dikkat içeren evde bakım süreci ile birleştirmek zorunda kaldıklarını ve böylece çalışma süresi ve kişisel bakım için daha az zamanları olduğunu doğrulamışlardır (Cordero, Granados, ve Campo, 2021:321). Ebola salgını sırasında bu deneyimlere maruz kalan Liberyalı kadınlar, bu duruma tipik bir örnektir; çünkü, annelerin çoğunluğu salgın sırasında ev iş yükünün aşırı olduğunu vurgulamışlardır (Korkoyah ve Wreh, 2015:36). Bu bulgular, kadınların geleneksel rollerinin ve değerlerinin aile yaşamında, ya da ev işlerinde sorumluluklarının bulunduğu Sahra Altı Afrika'daki cinsiyete dayalı rolleri yansıtmaktadır (Charla, Megan, Essah, ve Vivian, 2020). Aslında, bekar anneler de dahil olmak üzere kadınlar, yaşamları boyunca bir dizi sosyal reddedilmeye, ayrımcılığa, damgalanmaya, mağduriyete aşırı derecede maruz kalmakta ve yüksek psikolojikve duygusal sıkıntılarla karşılaşmaktadır. Özellikle de çalışmaya katılan genç annelerin kişisel deneyimlerinde görüldüğü gibi, kriz sırasında bu durum daha da kötüleşmektedir. Benzer şekilde bekar anneler salgının mücadeleleriyle başa çıkmaaşamasında medeni durumlarındaki istikrarı koruyamadıkları için, yakın akrabaları tarafından sürekli olarak reddedilmekte veya utandırılmakta ve suçlanmaktadır. Çin'de yaşayan annelerde olduğu gibi, maddi kayıp, suçluluk duygusu, hayal kırıklığı, can sıkıntısı veya çocuk bakımı için yetersiz malzeme hissine sahip olmak, Koronavirüs (COVID-19) salgını sırasında stres ve endişe düzeyini artırmıştır (Yu vb., 2020:7). Dolayısı ile bu çalışma, çalışan anneleri savunmasız bırakan ve en önemlisi bekar anneler gibi en savunmasız ailelerin ruh sağlığı sorununa yol açan iş ve aile hayatlarını olumsuz etkileyen düzensiz toplumsal yaklaşımı ortaya koymuştur (Power, 2020).

Çalışmanın merkezinde yer alan bir diğer önemli bulgu, bu stresli olay sırasında, bekar annelerin Koronavirüs pandemisi boyunca hayatta kalmak için belirli başa çıkma stratejilerini günlük yaşamlarına dahil etme derecesidir. Bekar annelerin çoğuna göre, gıda vb. gibi temel kalemler üzerindeki aile harcamalarını sınırlarken, sosyal destek sistemlerine güvenmek ve küçük ölçekli bir tasarruf kredisi mekanizması aracılığıyla tasarruf etmek, COVID-19 Pandemisinin sosyal ve ekonomik etkisini azaltmada kritik öneme sahiptir. Finlandiya gibi gelişmiş ülkelerde yaşayan ebeveynler, diğer ülkelerden farklı olarak, kreş veya okuldan gelen destekleri temel bir başa çıkma stratejisi olarak görmektedir. Günlük bakım tesisleri, salgının zirvesinde bile tüm çocuklar için mevcuttur (Salin, Kaittila, Hakovirta, ve Anttila, 2020). Ayrıca, Gana'daki çoğu aile, ev işleri yapmak, dua etmek, rahatlamak / uyumak ve {başa çıkma mekanizmaları olarak} spor yapmak gibi başa çıkma mekanizmalarını kullanmıştır (İddi vb., 2021:17). Çocuk bakımı destek kaybının boşluğunu doldurmak için bazı bekar annelerin kapanma sırasında, pandemi ile başa çıkmak için hane halkı rollerini artırmıştır. Tek yetişkin hanelerde yaşayan kadınların % 74'ü çok yetişkinli hanelerde yaşayan kadınların % 24'ünden daha fazlası aile içi rolünün değiştiğini bildirmiştir (Salin, Kaittila, Hakovirta, ve Anttila, 2020).

Daha fazla kanıtlandığı üzere, Kumasi/Gana'da yaşayan bekar anneler, aile akrabalarının ve diğer önemli aile üyelerin yardımını, koronavirüs hastalığının kaydedilmesinden bu yana finansal yardım ve çocuk bakımında destek sağlayan kilit başa çıkma mekanizmaları olarak belirtmişlerdir. Bu nedenle bulgu, kriz sırasında bireysel üyeler tarafından benimsenen başa çıkma mekanizmalarının, farklı kültürlerdeki kişilerin ve farklı hanehalklarının sosyo-ekonomik özelliklerine bağlı olarak farklılık gösterebileceğini göstermektedir. Ayrıca araştırma, insanların sosyal ortamlarındaki belirsizlik zamanlarında, akrabalarından ve diğer bireylerden gelen desteğin alaka düzeyini güçlü bir şekilde vurgulamaktadır.

Özellikle kayıt dışı sektörde çalışan bekar annelerin çoğunun işlerini büyük ölçüde kaybettiği karantina dönemlerinde, acil ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan herhangi bir devlet yardımı veya desteğinden asla bahsedilmemiştir. Genel olarak, Gana'daki COVID-19 Karantina Kısıtlaması sırasında, Gana Hükümeti tarafından sağlanan ekonomik yardımlar, eşyaların haksız dağılımı, kalabalıklık ve sosyal mesafe eksikliği nedeniyle etkisiz ve yetersiz olarak değerlendirilmiştir (Adom, Adu-Mensah, Appiah, ve Sekyere, 2020). Ayrıca bu durum siyasi irade eksikliği, hesap verebilirlik ve kamu kurumlarındaki kapasite boşlukları, finansal kısıtlamalar ve bölünmüş bakanlıklar veya hükümet seviyeleri arasında sorumluluk nedeniyle hükümet tarafından yönetilen COVID-19 pandemi hafifletme politikaları, programları ve girişimlerinde önemli boşluklar olduğunu işaret etmektedir (Charla, Megan, Essah, ve Vivian, 2020:11). Bu durum Gana'daki Koronavirüs (COVID-19) salgını sırasında Kumasi'de yaşayan bekar anneler gibi savunmasız bireylerin ve ailelerin etkin bir devlet desteği almamasının en önemli nedenidir.

Araştırmanın elde ettiği verilerin analiz edilmesi ve araştırmacının ilgili literatür hakkında hakimiyeti kazanmasının ardından araştırma Ghana Kumasi Kenti özelinde pandemi sürecinde bekar annelere dair politika önerileri geliştirebilecek seviyeye gelmiştir. Aşağıdaki maddeler bir pandemi, bir kriz, bir olağan dışı toplumsal durumda bekar annelere etkin destek sağlanması için yapılması önerilen uygulamalardır.

- ❖ Ganalı aile yapısının karmaşıklıkları hakkında, bağlama özgü resmi veya gayri resmi araştırma verilerinin bulunmasının, ampirik çalışmalara engel olmaya devam ettiği durumlarda; bulgular, COVID-19 Pandemisi sırasında bekar anne ve onların aileleri gibi savunmasız bireylerin ve hanehalklarının, mevcut veya ortaya çıkan sorunlarını tanımlamak ve aile sosyo-ekonomik sonuçlarını ve koşullarını izlemek için, aile temelli bir uluslararası araştırma veritabanı geliştirmeye yönelik bir proje, bir yatırım önerilmektedir. Bu çaba gerçekçi kalkınma planlarını etkileyecek ve Gana'da sürdürülebilir aile politikası formülasyonuna bilgi verecektir. Böylece etkin çözümler için bilgi üretilebilecektir.

- ❖ Bölge Meclisleri, özel sektör, Toplum Temelli Kuruluşlar (CBO), STK'lar ve diğerlerinin ofisleri aracılığıyla aile dostu temelli merkezler kurmak için kılavuzlar tasarlamaya ve geliştirmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu, özellikle COVID-19 salgını ile yaşanan, öngörülemeyen koşullar altında en çok etkilenen, ancak destek fırsatlarına erişimi reddedilen düşük gelirli ailelerden ve bekar annelerin hanelerinden gelenleri hedef alarak erken çocukluk bakımı ve gelişimini teşvik edecektir.
- ❖ Toplumsal Cinsiyet, Çocuk ve Sosyal Koruma Bakanlığı, bağışçılar ve diğer kalkınma ortakları ile işbirliği içinde, COVID-19 Salgını nedeniyle savunmasız hale gelen bekar annelerin hanelerini desteklemek için teknik ve finansal destek sağlamaya ve sosyal koruma refah programlarını teşvik etmeye ihtiyaç duyulmalıdır. Bu programlar, etkilenen anneler ve hane halklarının üyeleri için finansal güçlendirme, gıda tedariki, tıbbi bakım ve terapi seansları alanlarına öncelik vermelidir. Paydaşlar, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik toplumsal, cinsiyete dayalı şiddeti ele almada yerel toplulukları, sivil toplum örgütlerini, dini yapıları ve diğer önemli kişileri dahil ederek, araçların ve protokollerin uygulanmasını güçlendirmelidir (Korkoyah ve Wreh, 2015).
- ❖ Hükümet ve sivil toplum kuruluşları, pandemi nedeniyle çocuklara bakarken, çalışamayan (veya çalışma saatleri kısıtlı çalışan) bekar annelere mali teşvik paketleri sağlama çabalarını genişletmeli, kayıt dışı sektörde çalışanlar için çöken işlerini canlandırmalı, aynı zamanda daha iyi bir yaşam standardını teşvik etmelidirler (Power, 2020; Adom, Adu-Mensah, Appiah, ve Sekyere, 2020).
- ❖ Devlet kurumları ve iş ortakları, krediye erişimi iyileştirmek için kadın işletmelerini desteklemelidir. İş ağlarını ve pazar bağlantılarını genişletmek; COVID-19 Pandemisi sırasında, iş geliştirme hizmetleri, finansal yönetim, topluluk önünde konuşma, kişisel inisiyatif veya güven ve liderlik (cinsiyet analizi raporu) eğitimlerine katılımı artırmalıdır.

Bu amaçla, bu ampirik çalışma, Koronavirüs (COVID-19) pandemisinin Gana'nın Kumasi kentinde yaşayan bekar anneler üzerindeki çok yönlü etkisini inceledi. Bulgular, COVID-19 gibi bulaşıcı hastalık salgınlarının, karantina önlemleri, sosyal toplanma yasakları, izolasyon düzenlemeleri ve seyahat kısıtlamaları gibi acil önleyici eylemler gerektirdiği durumlarda, yıkıcı sosyo-ekonomik etkinin savunmasız bireylerin, ailelerin ve toplulukların geçim kaynaklarının istikrarı için bir tehdit olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmanın bulguları, Gana'nın Kumasi kentindeki bekar annelerin haneleri üzerindeki çeşitli ağırlaştırılmış etkilerin altını çizmektedir. Örneğin bekar anneler, artan korku ve risk, insan davranışlarında olumsuz değişiklikler, yakın bireyler tarafından istismarcı muamele ve kısa vadede göreceli ve ek ebeveyn sorumlulukları ile karşı karşıya kalmıştır. COVID-19 salgını tam olarak, çalışan bekar annelerin çoğunu, çocuk

bakımı ve ev masraflarını karşılamak için yetersiz veya hiç geliri olmayan işsiz hale getirmiştir. Bekar annelerin başa çıkma mekanizmalarının belirttikleri göz önüne alındığında; Aile ve sosyal desteğe güvenen ve pandemik stresörler aracılığıyla yaşamlarını yeniden kurma ve sürdürme konusunda küçük ölçekli tasarruflar sağlayan bu çalışma, Sahra Altı bölgelerinde, özellikle Gana'da ampirik araştırma verilerine katkıda bulunurken, çeşitli aileleri etkileyen faktörler hakkında ön fikir vermektedir. Dahası araştırma, politika yapıcılar ve önemli paydaşlar için, gelişen pandemiler, salgınlar, doğal afetler gibi yüksek riskli durumların, düşük gelirli ailelerin önceden var olan sosyo-ekonomik zorluklarını ele alarak, gelecekte yaşanabilecek olan ilave zorlukların etkilerini peşinenazaltmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır. En önemlisi bu araştırma, yerel, bölgesel ve ulusal Koronavirüs (COVID-19) ile mücadele politikalarında kadın reisli ailelerin karşılaştığı karantina sonrası zorlukların kapsamını göz önünde bulundurmanın gerekliliğini vurgulamaktadır.

Araştırma bulguları, Kumasi'deki bekar annelerin deneyimlerinin önceden var olan sosyo-ekonomik sorunlarla bağlantılı olduğunu kabul ederek; sosyal feministlerin ve kapitalistlerin, ekonomik yapıları, sosyal bilinci ve kadınların kültürel önemini yeniden canlandırmaya ve güçlendirmeye yönelik alternatifler çerçevesine işaret etmektedirler (Ford-Gilboe ve Campbell, 1966). Bu, bekar annelerin ailesel dünyalarındaki değer sistemlerini (Değer Sosyolojisi teorisine dayanarak) güvence altına almak için bir araç olacaktır. Ayrıca; COVID-19 Pandemisi ve sebep olduğu ekonomik krizin (Reuben ABC-X teorisine göre bekar anne ailelerinin aile yapısı üzerinde stres olarak kabul edilir) dezavantajlı kişiler olan bekar anneler üzerindeki etkisi ile mücadele etmektedir. Bu bağlamda, mevcut sağlık salgını gibi öngörülemeyen koşullarda, marjinal grupları artan zorluk ve zorluklarla karşı karşıya bırakan, çeşitli toplumlardaki çok yönlü ve birbirine bağlı baskıcı sistemlerin hafifletilmesine yönelik bütünsel bir yaklaşım COVID-19 Pandemisine karşı başarılı olabilmeyi sağlamaktadır. Bu nitel araştırma, hayatlarının değerli olduğu bekar anneler de dahil olmak üzere kadınların ekonomik ve sosyal değerlerini güçlendirmeye odaklanan etkili müdahale tedbirlerinin kullanılmasına ve uygulanmasına yeniden vurgu yapar ve çocuk bakımı ve sorumlulukları ile ilgili konuları ele almaktadır. Böylece araştırma, COVID-19 pandemisi öncesi ve sonrasında, bütünsel çocuk yetiştirme yeterliliğine ulaşmak için; kadınların sürdürülebilir büyümesinin ve etkili aile merkezli politika ve programları elde etmesine yönelik aile dostu-işgücü piyasası fırsatlarının oluşturulmasının gerekliliğini doğrulamaktadır (Cordero, Granados, ve Campo, 2021:325).

KAYNAKLAR

- [1]. Adom, D., Adu-Mensah, J., Appiah, ve Sekyere, P.A. (2020). Hand-to-mouth work culture and the COVID-19 lockdown restrictions: experiences of selected informal sector workers in Kumasi, Ghana. *Research Journal in Advanced Humanities*, 45-64.
- [2]. Aduhene, D. T., ve Osei-Assibey, E. (2021). Socio-economic impact of COVID-19 on Ghana's economy: Challenges and prospects. *International Journal of Social Economics*, 48 (4), 543-556.
- [3]. Adu-Gyamfi, S., Adjei, P., ve Tetteh, C. (2017). The waste management department of the metropolitan assembly of a city in Ghana (1992-2016): An evidence based assessment from a people. *Finnish Journal of Environmental History, University of Tampere*, 7, 7-38.
- [4]. Akanle, O., Ademuson, A. O., ve Shittu, O. S. (2020). Scope and limitation of the study in social research. Jegede, A.S. ve Isiugo-Abanihe, U.C. (eds), *Contemporary issues in social research* içinde (ss. 105 -114). Ibadan: Ibadan University Press.
- [5]. Akuamoah, V. (2013). *Determinants of divorce in Ghana*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, University of Ghana, Legon, Accra.
- [6]. Akuoko, P. B., Aggrey, V., ve Mengba, J. D. (2021). Mothering with a career during a pandemic; the case of Ghanaian Women. *Gender Work Organisation*, 28(1), 1-12.
- [7]. Amewu, S., Asante, S., Pauw, K., ve Thurlow, J. (2020). The economic costs of COVID 19 in Sub Saharan Africa: Insights from a simulation exercise for Ghana. *The European Association of Development Research and Training Institutes*, 32, 1353-1378.
- [8]. Amoah-Nuamah, J., Musah-Abdul, W., ve Sampson, L. E. (2020). Covid-19 pandemic partial lockdown in Ghana and its implications on livelihoods of informal workers in affected communities. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 35-40.
- [9]. Asante, D., Twumasi, M. A., Sakyi, A. S., Gyamerah, S., ve Asante, B. (2021). A socio-geographic perspective of health and economic impacts of COVID-19 on poor households in Ghana. *Geojournal*.
- [10]. Asante, L. A., & Mills, R. O. (2020). Exploring the Socio-Economic Impact of COVID-19 Pandemic in Marketplaces in Urban Ghana. *SAGE*.
- [11]. Asiamah et. al. (2020). Short term changes in behaviors resulting from COVID 19 related social isolation and their influences on mental health in Ghana. *Community Mental Health Journal*, 57:79-92.
- [12]. AUC-WGDD. (2020). *Gender based violence in Africa during the COVID-19 pandemic: Policy paper*. Roosevelt Street W21K19, Addis Ababa, Ethiopia: Africa Union Commission-Women, Gender and Development Directorate (AUC-WGDD).
- [13]. Bartik, A. W., Bertrand, M., Cullen, Z., ve Stanton, C. (2020). The impact of COVID-19 on small business outcomes and expectations. *PNAS*, 17656-17666.
- [14]. BCN. (2015). *Country care profile*. Ghana: Better Care Network and United Nations Children's Fund (UNICEF) Publications.
- [15]. Boltanski, L., ve Thévenot, L. (2006). On justification, economies of worth. Princeton and Oxford: *Princeton University Press*.

- [16]. Braun, V., ve Clarke, V. (2012). Thematic analysis. H. Cooper, P. M. Camic, D. L. Long, A. T. Panter, D. Rindskopf, & K. J. Sher (Eds.), *APA Handbook of Research Methods in Psychology, Vol. 2: Research Designs: Quantitative, Qualitative, Neuropsychological, and Biological* içinde (ss. 57-71). Washington DC: American Psychological Association.
- [17]. Charla, B., Megan, İ., Essah, S., ve Vivian, F. (2020). *USAID/GHANA Gender Analysis Report*. Banyan Global, 1-119.
- [18]. Brown, S. M., Doom, R. J., Lechuga-Pena, S., Watamura, E. S. ve Koppels, T. (2020). Stress and parenting during the global COVID-19 pandemic. *Elsevier: Child and Neglect*, 110, 1-14.
- [19]. Buheji, M., Cunha, K. D., Beka, G., Mavrić, B., Souza, Y. L., Silva, S. S., et al. (2020). The extent of COVID-19 pandemic socio-economic impact on global poverty. A Global Integrative multidimensional Review. *American Journal of Economics*, 10(4): 213-224.
- [20]. Bukari, C., Aning Agyei, M. A., Kyeremeh, C., Essilfie, G., Amuquandoh, K. F., Owusu, A. A., et al. (2021). Effect of COVID 19 on household food insecurity and poverty: Evience from Ghana. *Springer Nature*.
- [21]. Bukari, C., Essilfie, G., Aning-Agyei, M. A., Otoo, S. C., Kyeremeh, C., Owusu, A. A., et al. (2021). Impact of COVID-19 on poverty and living standards in Ghana: A micro-perspective. *Cogent Economics & Finance*, 9(1),1-23.
- [22]. Choi, S., Byoun, S. J., ve Kim, E. H. (2020). Unwed single mothers in South Korea: Increased vulnerabilities during the COVID-19 pandemic. *İnternational Social Work*, 63(5), 676-680.
- [23]. Clark, S., ve Hamplova, D. (2013). Single motherhood and child mortality in Sub-Saharan Africa: A life course perspective. *Demography*, 50:1521-1549.
- [24]. Clark, S., Mc Grane, A., Boyle, N., Joksimovic, N., Burke, L., Rock, N., et al. (2020). You're a teacher you are a mother, You are a worker: Gender Inequality during COVID-19 in Ireland. *Wiley*, 1352-1362.
- [25]. Cordero, A. L., Granados, P. G., & Campo, M. D. (2021). "I am always caring at home": Spanish mothers and challenges of OVID-19 lockdowns in childbearing. A. O'Reilly, ve F. J. Green., *Mothers, mothering and COVID-19: Dispatches from a Pandemic* içinde (s. 317-365). Bradford, Ontario: Demeter Press.
- [26]. Cori, L., Bianchi, F., Cadum, E., ve Anthon, C. (2020). Risk perception and COVID-19. *İnternational Journal of Environmental Research and Public Health*, 2-6.
- [27]. Crabtree, S., ve Kluch, S. (2020, Mart 5). *Single moms struggling worldwide, particularly in U.S.* Mayıs 2, 2022 tarihinde GALLUP: <https://news.gallup.com/poll/286268/single-moms-struggling-worldwide-particularly.aspx> / adresinden alınmıştır.
- [28]. Korkoyah, Dala T. Jr., ve Wreh, F. F. (2015). *Ebola impact revealed: An assessment of the differing impact of the outbreak on women and men in liberia*. OXFAM
- [29]. Danquah, M., Schotte, S., ve Sen, K. (2020). COVID-19 and employment: Insights from the Sub-Saharan African experience. *The İndian Journal of Labour Economics*, 63, 23-30.
- [30]. "De" Paz, C., Muller, M., Munoz Boudet, A. M., ve Gaddis, I. (2020). *Gender dimensions of the COVID-19 pandemic*. Washington, DC: World Bank Publication, 1-29.

- [31]. Deloitte. (2021). 2021 Government of Ghana budget statement and economic policy: Summary of budget statement & Deloitte views. Accra: *Deloitte Ghana Publications*, 1-26.
- [32]. Devas, N., ve Korboe, D. (2000). City governance and poverty: the case of Kumasi. *Environment & Urbanization*, 123-136.
- [33]. Donkor, A.-G., ve Maimaiti, N. (2019). The cholera outbreak in Ghana. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 371-376.
- [34]. Dr. Patrick Kuma-Aboagye (GHS). (2020, February 27). *Press Release: Update on Corona Virus Disease (COVID-19)*. February 3, 2022 tarihinde Ministry of Health: Republic of Ghana: <https://www.moh.gov.gh/press-release-update-on-covid-19/> adresinden alınmıştır.
- [35]. Eliaz, S., ve Murphy, L. (2020). A shock to the food system: Lessons learned from the COVID-19 Pandemic. *Deloitte Global*.
- [36]. Ford-Gilboe, M., ve Campbell, J. (1966). The mother-headed single-parent family: A feminist critique of the nursing literature. *Nursing Outlook*, 44:173-183.
- [37]. Garfinkel, I., ve McLanahan, S. (1986). Single mothers and their children: A new American dilemma. Baltimore, MD 21211, Hampden Station: *Urban Institute Press*.
- [38]. Gender, Equity and Rural Employment Division. (2012). *Gender inequalities in rural employment in Ghana an overview*. FAO Publication.
- [39]. Ghana Statistical Service. (2021). *Population of regions and districts reports*. Accra: GSS Publication.
- [40]. Global Wage Report. (2020). *Global wage report 2020–21. wages and minimum wages in the time of COVID-19*. Geneva: Publications Production Unit (PRODOC) of the International Labour Office.
- [41]. Goldberg, A. E., McCormick, N., ve Virginia, H. (2021). Parenting in a pandemic: Work–family arrangements, well-being, and intimate relationships among adoptive parents. *Family Relations*, 7-25.
- [42]. Gossi, D., Hennessy, S., Alba, J., ve Spinuzzi, C. (2021). The price is right: An orders of worth analysis of positions on housing prices. The 39th ACM International Conference on Design of Communication (SIGDOC '21) (ss. 128-134). New York, NY, USA: *ACM*.
- [43]. GSS. (2014). 2010 *Population and housing census: District analytical report-Kumasi metropolitan*. Kumasi: Ghana Statistical Service.
- [44]. Hemez, P., ve Washington, C. (2021, April 12). Number of kids living only with their mothers has doubled in 50 years. Mayıs 12, 2022 tarihinde United States Census Bureau: <https://www.census.gov/library/stories/2021/04/number-of-children-living-only-with-their-mothers-has-doubled-in-past-50-years.html/> adresinden alınmıştır.
- [45]. Hertz et al. (2020). When paid work invades the family: Single mothers in the COVID-19 pandemic. *Journal of Family Issues*, 42(9), 2019 - 2045.
- [46]. İddi et al. (2021). Coping strategies adapted by Ghanaians during the COVID-19 crisis and lockdown: A Population- based study. *PLOS ONE*, 2-21.
- [47]. JICA. (2013). *Country gender profile*. Ghana: Japan International Cooperation Agency.

- [48]. K.Dartey, B., Afreh, O. K., & Nortey, P. (2020). Analysis of meningitis outbreak data, jaman north district brong ahafo region, Ghana. *Ghana Medical Journey*, 54, 53-58.
- [49]. Kavaş, S., & Gündüz-Hoşgör, A. (2013). The parenting practice of single mothers in Turkey: Challenges and strategies. *Elsevier: Women's Studies International Forum*, 40, 56-67.
- [50]. KMA. (2021, December 11). *Kumasi metropolitan assembly: Kumasi - Government of Ghana*. November 15, 2021 tarihinde KMA Government of Ghana: <http://kma.gov.gh/kma/?brief-on-kma&page=5143/> adresinden alınmıştır.
- [51]. Kodish, S. R., Rohner, F., Beauliere, J.-M., Daffe, M., Ayoya, M. A., Wirth, J. P., et al. (2018). Implications of the Ebola virus disease outbreak in Guinea: Qualitative findings to inform future health and nutrition-related responses. *PLOS ONE*.
- [52]. Kumbeni, M. T., Apanga, P. A., Yeboah, E. O., & Lettor, İ. B. (2021). Knowledge and preventive practices towards COVID-19 among pregnant women seeking antenatal services in northern Ghana. *PLOS ONE*, 1-11.
- [53]. Ma, C., Rogers, J., & Zhou, S. (2020). Global economic and financial effects of 21st century pandemics and epidemics. Center for Economic Policy Research: *CEPR Press*, 56-73.
- [54]. McKenry, P., & Price, S. (2005). Families coping with change. P. McKenry, & S. E. Price., *Families and change: Coping with stressful events and transitions* içinde (ss. 1-24). *SAGE Publications*, Thousand Oaks.
- [55]. Megersa, K. (2020). The informal sector and COVID-19 in Sub-Sahara Africa. *K4D HelpDesk*.
- [56]. Mireku-Gyimah, N., Apanga, P. A., & Awoonor-Williams, J. K. (2018). Cyclical cholera outbreaks in Ghana: filth, not myth. *Infectious Diseases of Poverty*.
- [57]. Mukhtarova, T. (2020). COVID-19 and the informal sector: What it means for women now and in the future. *GIWPS: Georgetown Institute for Women, Peace and Security*.
- [58]. Nkyi, A. K. (2013). Growth Group for Single Parents in a community in Ghana. *İİSTE: Developing Country Studies*, 3(10), 100-110.
- [59]. Ntoimo, L. F., & Odimegwu, C. O. (2014). Health effects of single motherhood on children in sub-Saharan Africa: a cross-sectional study. *BMC Public Health*, 14:2-13.
- [60]. Nuriddin, A., Jalloh, M. F., Meyer, E., Bunnell, R., Bio, F. A., Jalloh, M. B., et al. (2018). Trust, fear, stigma and disruptions: community perceptions and experiences during periods of low but ongoing transmission of Ebola virus disease in Sierra Leone, 2015. *BMJ Global Health Journal*.
- [61]. Omondi, S. (2017, September 22). *What languages are spoken in Ghana?* March 7, 2022 tarihinde WorldAtlas: <https://www.worldatlas.com/articles/what-languages-are-spoken-in-ghana.html/> adresinden alınmıştır.
- [62]. Owusu, L. D., ve Frimpong-Manso, K. (2020). The impact of COVID-19 on children from poor families in Ghana and the role of social welfare institutions. *Journal of Children's Service*, 186-190.
- [63]. Peprah, V., Buor, D., ve Forkuor, D. (2019). Characteristics of informal sector activities and challenges faced by women in Metropolis, Ghana. *Cogent social sciences*, 1-23.

- [64]. Power, K. (2020). The COVID-19 Pandemic has increased the care burden of women and families. *Sustainability: Science, Practice and Policy*, 16(1), 67-73.
- [65]. Qiu, W., Rutherford, S., & A. Mao, C. C. (2017). The pandemic and its impacts. *Health, Culture and Society*.
- [66]. Quadros, S., Garg, S., Ranjan, R., Vijayasarithi, G., & Mamun, M. A. (2021). Fear of COVID 19 infections across different cohorts: A scoping review. *Frontier In Psychiatry*, 1-10.
- [67]. Saba, C. K., Nzeh, J., Addy, F., & Karikari, A. B. (2020). COVID-19: Knowledge, perceptions and attitudes of residents in the Northern Region. *Creative Commons CC*.
- [68]. Salin, M., Kaittila, A., Hakovirta, M., & Anttila, M. (2020). Family coping strategies during Finland's COVID-19 Lockdown. *Sustainability*, 1-13.
- [69]. Serwaa, D., Lamptey, E., Appiah, A. B., Senkyire, E. K., & Ameyaw, J. K. (2020). Knowledge, risk perception and preparedness towards coronavirus disease-2019 (COVID-19) outbreak among Ghanaians: a quick online cross-sectional survey. *Pan African Medical Journal*.
- [70]. Simon, D., McGregor, D., & Nsiah-Gyabaah, K. (2004). The changing urban-rural interface of African cities: definitional issues and an application to Kumasi, Ghana. *Environment and Urbanisation*, 235-248.
- [71]. Takyi, B. (2001). Marital stability in an African society: Exploring the factors that influence divorce processes in Ghana. *Sociological Focus*, 34, 77-96.
- [72]. TURKSTAT. (2022, Mayıs 12). *Statistics on family, 2021*. Mayıs 11, 2022 tarihinde TURKSTAT: Turkish Statistical Institute: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Statistics-on-Family-2021-45632/> adresinden alınmıştır.
- [73]. UN. (2020, April 9). *Policy brief: The impact of COVID-19 on women*. (United Nations, Raporu)
- [74]. UN Women. (2021). *Measuring the shadow pandemic: Violence against women during COVID-19*. UN Women.
- [75]. UN Women. (2021). *Beyond COVID-19: A feminist plan for sustainability and social justice*. 2021 UN Women Publications.
- [76]. UN Women. (2021). Progress on sustainability development goals: The gender snapshot 2021. New York: UN Women Publication.
- [77]. UN Women. (2020). *Progress on the sustainable development goals: The gender snapshot 2020*. New York: United Nations Publications.
- [78]. UN Women. (2020). *The impact of COVID-19 on women's and men's lives and livelihoods in Europe and Central Asia: The preliminary results from a gender assessment*. UN Women Regional Office for Europe and Central Asia Publication.
- [79]. UNICEF Ghana. (2021). *Primary and Secondary Impacts of COVID-19 pandemic on children in Ghana*. Accra, Cantoments: UNICEF Policy and Evidence Section, UNICEF Ghana Publication.
- [80]. UNDP. (2020, December 15). United Nations Development Programme: Human development reports. August 02, 2022 tarihinde UNDP: <https://hdr.undp.org/data-center/specific-country-data#/countries/GHA/> adresinden alınmıştır.

- [81]. United Nations. (2020). *Policy brief: COVID-19 and people on the move*. United Nations.
- [82]. United Nations. (2020). *The sustainable development goals report*. United Nations.
- [83]. WHO. (2022). *There is a current outbreak of Coronavirus (COVID-19) Disease*. February 14, 2022 tarihinde World Health Organization: https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1/adresinden alınmıştır.
- [84]. WHO. (2021, December 1). *Yellow fever- Ghana*. February 7, 2022 tarihinde World Health Organization: <https://www.who.int/emergencies/disease-outbreak-news/item/yellow-fever---ghana/> adresinden alınmıştır.
- [85]. World Bank. (2021, October 11). *The world bank in Ghana*. March 9, 2022 tarihinde The World Bank: <https://www.worldbank.org/en/country/ghana/overview#1/adresinden alınmıştır>.
- [86]. World Health Organisation. (2021, May 23). *World health organisation COVID-19 dashboard website*. WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard: <https://covid19.who.int/> adresinden alınmıştır.
- [87]. Wu, Q., ve Xu, Y. (2020). Parenting stress and risk of child maltreatment during the COVID-19 Pandemic: A family stress theory- informed perspective. *SAGE* , 2(3),180-196.
- [88]. Yavorsky, J. E., Qian, Y., & Sargent, A. C. (2021). The gendered pandemic: The implications of COVID-19 for work and family. *Sociology Compass: Wiley*, 1-13.
- [89]. Yeboah, I. (2020, March 28). *Ghana Lockdown: Full address by president Akufo-Addo*. December 12, 2021 tarihinde Graphic Online: <https://www.graphic.com.gh/news/politics/ghana-lockdown-full-address-by-president-akufo-addo.html/> adresinden alınmıştır.
- [90]. Yu et al., H. (2020). Coping Style, social support and psychological distress in the general Chinese population in the early stages of the COVID-19 Pandemic. *BMC Psychiatry*, 2-11.

EKLER

Ek-1: Sponsorluk Bilgisi

Mersin Üniversitesi'ndeki yüksek lisans programımı başarıyla devam ettirdiğim süre boyunca Türkiye Hükümeti tarafından finanse edilen Türkiye Uluslararası Burslar Programı ofisinden gelen nazik burs için teşekkürlerimi sunuyorum.

Ek-2: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

THE IMPACT OF COVID – 19 ON SINGLE MOTHERS LIVING IN GHANA: A CASE STUDY OF KUMASI CITY.

Per the research policy of **Mersin Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü (Sociology Department)**, and this research is conducted by Frimpomaa Oware Ama, a graduate student at the Institute of Social Sciences - Sociology Department, Mersin University under the supervision of Prof. Dr. Onur Uca. The research will partially contribute to the fulfillment of the requirement for the award of a Masters degree in Sociology. The study explores the impact of the COVID-19 pandemic on single mothers living in Kumasi Metropolitan Area, Ghana. The outcome of the study will be utilized for academic purposes, and all relevant ethical protocols will be strictly adhered to. I, therefore, invite you to respond to the questions below. Thank you dearly for your participation.

Associate Prof. Dr. Onur Uca (Thesis Supervisor)

Mersin Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, E-Posta:

Frimpomaa Oware, Ama (Student)

Mersin Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, E-Posta:

DEMOGRAPHIC INFORMATION

1. Age?
2. Ethnicity?
3. Religion?
4. Occupation?
5. Occupation Details?
6. Level of education?
7. How many children do you have?
 1. () 1 - 2 2. () 3 - 4 3. () 5 - 6 4. () More than 6
8. How many are males? How many are females?
9. Marital Status
 1. () Never Married 2. () Separated/Divorced 3. () Widowed
10. Age at first birth
11. Age at first marriage
12. Currently, how many people are living in your household?
 1. () 1 - 2 2. () 3 - 4 3. () 5 - 6 4. () More than 6
13. Has the number of people you live with changed with the emergence of the COVID – 19 pandemic?
 1. () YES 2. () NO
14. What is your average weekly income in Ghana cedi?
15. How will you describe your socio- economic status?

.....

KNOWLEDGE AND PERCEPTIONS

16. What do you think COVID – 19 is?

.....
17. How did you feel when you first heard COVID – 19 outbreak in Ghana?

.....
18. What has changed in your life before and during the pandemic?

.....

VALUES

19. What is the most important value to you?

.....

20. What do you care most about this value?

.....

21. What is your source of motivation? And Why?

.....

22. What are the most specific things the COVID -19 has changed about this value?

.....

COVID – 19 PANDEMIC COPING MECHANISMS.

23. How are you coping with the COVID – 19 Pandemic struggles?

.....

SOCIO-ECONOMIC IMPACT OF COVID – 19

24. How will you describe your housing condition BEFORE the COVID – 19 Pandemic?

.....

25. How will you describe your housing conditions in COVID -19 times?

.....

26. To what extent has the COVID -19 pandemic affect the following?

Relationship with other people:

.....

Education:

.....

Child care and parenting:

.....

Religious lifestyle:

.....

Emotional and psychological health:

.....

Work (Applicable if you are working):

.....
Family income and expenses:
.....

27. Do you have friends who are single mothers?

1. YES 2. NO

28. How is their condition compared with yours?

.....
29. What is the biggest difference between being a single or a married mother during the pandemic?
.....

.....
30. Have you thought about remarrying? If Yes why?
.....

31. What are the most needed things that would have made life comfortable during the pandemic? And why these selections?
.....

SOCIAL SUPPORT SYSTEMS

32. Who and what ways do you get support?
.....

33. Did you receive any support during the COVID - 19 Pandemic period?

1. YES 2. NO

If so where and how did you get this help?
.....

34. How is the COVID – 19 pandemic affecting the support systems available to you?
.....

35. What kind of assistance is least affected with the pandemic?
.....

THE FUTURE

36. What are your future plans? Why?
.....

37. What are the plans for your children (Male)?

.....

38. What are the future plans for your children (Female)?

.....

39. What could be different if you were not a single mother?

.....

40. What would you do for single mothers, if you were the president of Ghana?

.....

41. Is there anything you would want to add? Please kindly describe briefly?

.....

THANK YOU FOR YOUR PARTICIPATION

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı:

E-mail:

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Sosyal Hizmetler ve Sosyoloji	Gana, Legon Üniversitesi	2012-2016
Yüksek Lisans	Sosyoloji	Mersin Üniversitesi	2020-2022